

Muhammed Satānist Allāh Kāfir

٢٥٥
16.5.80

Ishlā' al-katām...

إِسْلَامُ الْكَافِرِينَ إِلَى الْإِسْلَامِ

الصدالبداوتم الكافور متع الله المسلمين بدم بقاءه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَحْمَدُ مَنْ شَرَفَ الْوَلَادَةَ بِمَوْلُودٍ لَا تَطِيرُ لَهُ فِي الْوُجُودِ * وَكَرَّمَ
السَّعَادَةَ بِمَسْعُودٍ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ مِنَ الْمَوْجُودِ * فَسُبْحَانَكَ
مَنْ فَطَرَ نُورًا مِنْ نُورِهِ وَسَمَاءَ مُحَمَّدٍ * فَخَلَقَ مِنْهُ مَا خَلَقَ وَ
رَبَّاهُ مُحَمَّدًا * وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى الَّذِي لَوْلَاهُ مَا وَجَدَ
الْوُجُودُ * وَمَا وَلَدَ وَالِدٌ وَلَا مَوْلُودٌ * فَطَوَّبَ لِمَنْ ضَعَتْهُ مَدَّةً حَنُونًا
وَمَكَّنُوهُ وَطَيَّبُوا طَاهِرًا وَمَغْسُوهُ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ الَّذِينَ ذَكَرَهُمُ اللَّهُ
فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْبَعْثِ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلَهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ

اما بعد این عجاایب است مسمی با قبیاح الکلام فی اثبات

الموله والقیام که بایای بعضی از صفات خلقت سمات در سده
لیکن از دو وجه و هفتاد و دو از هجرت نبوی علی صاحبها الصلوٰۃ و الصلوة حله تحریر
در بر کشید و بتوفیق ایزدی دین کم فرصتیه با انجام رسیده لغام ترتیش بر مقدمه

و دو باب خاتمه گردید اما مقدمه پس متضمن تمهید کلام تحقیق
معنی بدعت و تقسیم آنست باید دانست که در چین و زمان که علی شان شیر
زمین اند و فضلا منبع امکان لحظه تحریکی بنیان اشارت با و رد و مفقود و جبر
که عقد انابل با و کشد نابود طائفه از مستحذشان که بطایفه احیاء است اما طاعت
بدعت از زبان قال شان و دو بیاطن بالعکس از سائر حال اینان با و
بر داشته و جایجا عالم فساد و افرشته بیکار از اعمال نذیه و افعال شرعیه را که
از صد با سال متوارث از سلف صاحبین متداول در قطار عالم از عرب عجم
میان و فقها و محدثین مرسوم معمول و تلقی بقبول مقتدایانین پیشوایان
شرع متین و اکابر علما حرمین یفین ضوالا علیهم جمیعین اوده بدعات سیئه
شمارند و فاعل و عامل آنرا مبتدع و فاسق انکارند مگر آن عمل مولد شر
که آنرا بدعت سیئه فهمیده خط انکار بر صفحه حاش کشیده اند

تمهید
تقریر
و

بدعت

و بر کسانیکه دیده ایدت نشان منور ایمان و چشم فشانها ماکمل بکمال
عرفانست چون از او روشنست حقیقت این عمل خیر ازین نیت که در

شمار ربع الاول یا شهر دوم از شهر رمضان از علماء و فضلا و صلحا و قرا و انبیاء

بدعت مملکت ملاحظه شوند و خواص و عام اهل اسلام باذن عام بیجا خرامیم

آیند و در آن مجلس بعضی از آیات قرآن محتوی بر فضائل و شرف کلمات آن

شرف کائنات علیه الصلوات و التحیات مذکور شوند و بعد از احادیث متضمن

معجزات حالات و آیات و تبارک ربهم رضاع مقدس و حلیه مطهر آن فضل بشت

معروضین آید و چون این کلام بکمال خیر پایان رسد حفاظ حاضرین مجلس مکرم

بقراءت آیات معدود و از قرآن شریف و شریف شریف ختم این کلام خیر بجا نمایند

بعد از آن حاضرین بقدر میسر و طعام شریف بپوشیده باشند تقسیم بجا حاضرین کنند بپوشیده

از آن تقی این جمیع اتفاق افتد و هر کس بخواهی درود با بجمعه هیئت مجموعی چنین مجافیل

خلد شاکل اجتماع مومنین قراءت آیات قرآن بیان فی آن ذکر احادیث صحیح و مستفی

برود و طعام علماء و صلحا و انبیاء و غریبا از اهل دین و اشیاء صدقات و خیرات فقرا

و مساکین است و مقصود ازین همه ذکر فضائل و معجزات و نشر فضائل و

کلمات تأویذ و شکر نعمت و جود با جود آن فضل موجودات و اکمل کائنات

باز غایت
مقصود از این

علیه الصلوات والتسلیمات است این عمل خیر باین تعیین و تخصیص اگر چه معمول
 در قرون ثلثه و ما ثوران از منته متبرکه نبوده لیکن چون اصلی برای آن قرون
 برکت مقرون ثابت و متحقق محسوب بدعات حسنه و موجب ید برکات است
 لهذا سلف صاحبین از علما و عرفا و اکناف عالم شرقا و غربا و جنوبا و شمالا
 از تلقی قبول نموده از تحسنات شرعی و تجلیات بنیه شمرده شش صد سال
 بلکه زیاده آن می رود که اینهمه عمائد دین و تعال و اولاد آن از رند خاصه استعمال و
 اشتغال کار بر حرمین یغین و بهما الله تعظیما و لکرمایه استقطقات شرع محمدی
 و خشیان بن مصطفوی عیالت از نشانیست پیچ و جود که مغطیه مدینه منوره
 چنان مشهور متواتر است که انکارش در حکم انکار خبر متواتر است پس عملی که
 اصلش در قرون ثلثه یافته شود و سواد عظیم محدثین و فقها و صوفیه و مکتبین بحسن
 قبول پیش آمدن آن باشد و از موجب عظیم و اجر خیم انکارند انکار
 شرمه قلیله از منکرین ساقط از پای اعتبار است و مخطئه که راه منکرین ده عدم
 و معنی بدعت قسم است چه اینها مطلق بدعت را محصور در سینه دانسته
 حدیث کُلُّ بدعة ضلالة و امثال آنرا عام غیر مخصوص انکارند و اصل
 بدعت سمیه شمارند و این شش فہمی بن حیر فہمان بعضی اسفیهان بیشتر

بیان حکم این عمل
 غیر بطریق احوال

بیان مخطئه
 تنسیب زوده

از اعمال دینی و باعث گمراهی بی زبیر و ان اکثری از مسائل شرعی گردید
 حال آنکه مطلق بدعت سینه نیست نه بدعت ضلالت بلکه بدعت حسنه که
 موجب و ثواب است هم از قسام بدعت شریست لهذا را با تحقیق
 بدعت استفسار قیام نموده حکام خمس از وجوب نذبات ابحاث کرا
 حرمت در آن جاری نموده و تفصیل این مقام تحقیق این امر است
 عواید که این گنجایش آن ارد و لهذا بر بیان قدر ضروری کافی بر کشف
 مقصود باشد الکافی و امام نووی علیه الرحمه در شرح صحیح مسلم می نویسند
 كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ الْبِدْعَةُ كُلُّ شَيْءٍ عَمِلَ عَلَى غَيْرِ مِثَالِ سَبَقٍ وَ
 فِي الشَّرْحِ احْدَثُ مَا لَمْ يَكُنْ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فَقَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ عَامٌّ خَصُّوْصٌ وَ
 الْمَرْدُّ غَالِبٌ لِبِدْعٍ قَالَ الْعُلَمَاءُ الْبِدْعَةُ خَمْسَةٌ أَفْسَادٌ وَاجْتِهَادٌ
 وَمُنْذُوبَةٌ وَتَحْرِيْمٌ وَمَكْرُوهَةٌ وَمُبَاحَةٌ فَمِنْ الْوَجِبِ نَقْضُ
 آدِلَةِ الْمُتَكَلِّمِينَ لِلرَّدِّ عَلَى الْمَلْحَدَةِ وَالْمُبْتَدِعِينَ وَشِبْهَ ذَلِكَ
 وَمِنْ الْمُنْذُوبَةِ تَصْنِيفُ كُتُبِ الْعِلْمِ وَبِنَاءُ الْمَدَارِسِ وَالرُّبُطِ
 وَغَيْرِ ذَلِكَ مِنْ مَبَاحِ التَّسْطِ فِي الْوَلَانِ لَا طَعْمَةَ وَغَيْرِ ذَلِكَ

تحقیق
 معنی بدعت و
 اقسام آن

وَأَمَّا الْحَرَامُ وَالْمَكْرُوهُ ظَاهِرَانِ وَقَدْ وَصَحْنَا الْمَسْئَلَةَ بِأَمْثَلِهَا
 الْمَبْسُوطَةِ فِي هَذَيْنِ لَا شَكَّ وَاللُّغَاتِ فَإِذَا عَرَفْتَ مَا ذَكَرْتَهُ
 عَلِمْتَ أَنَّ حَدِيثَ عَامٍ مَحْضُوصٌ وَكَذَا مَا أَتَتْ بِهِ مِنْ أَحَادِيثِ
 الْوَارِثَةِ وَيُؤَيِّدُ مَا قُلْنَاهُ قَوْلُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فِي التَّارِوِجِ
 نِعْمَتُ لِبِدْعَةٍ وَلَا يَنْعَمُ مِنْ كَوْنِ الْحَدِيثِ عَامًّا مَحْضُوصًا
 قَوْلُ كُلِّ بِدْعَةٍ مُوَكَّدًا بِكُلِّ بَلِّ يَدْخُلُهُ التَّخْصِصُ مَعَ ذَلِكَ
 لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى تَدْعُهُمْ كُلُّ شَيْءٍ أَنْتُمْ هِيَ إِنْ كُنْتُمْ أَنْصَافٌ مَّا حُطِرُوا
 إِنْ بَاتَتْ ثَبَاتُ بَيِّنَاتٍ عَامَّةٍ بِاطِّلَادِ عُمُومِيَّةٍ مِنْ عَمَلٍ خَيْرٍ وَبَيِّنَاتٍ عَمُومٍ
 كُلِّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٍ بَسَدَتْ كَمَا بَصُرَتْ إِمَامٌ مَدُوحٌ ثَابِتٌ شَدِيدٌ حَدِيثُ
 نَذِيرٌ وَمَا نَدَّ أَنْ عَامٌّ مَحْضُوصٌ سَتٌ وَشَكٌّ بِلِقْطِ كُلِّ أَمْرٍ ثَبَاتٍ غَيْرِ مَحْضُوصٍ
 إِنْ عَامٌّ كَمَا مَنَاشَى غُلَطٍ قَالِي عَمَّ مَانِحِدِثٌ سَتٌ نَزِيلٌ شَدِيدٌ بَادٍ وَجُودِ لِقْطِ كُلِّ
 عَامٍّ قَبُولِ تَخْصِصٍ سَكِنَ جَنَانُكَ دَرَكِيَّةٌ تَدْعُهُمْ كُلُّ شَيْءٍ مَوْجُودٌ لِقْطِ كُلِّ
 كَمَا فِي حَدِيثِ نَذِيرٍ سَتٌ مَانِعٌ أَوْ قَبُولِ تَخْصِصٍ نَزِيلٌ شَدِيدٌ وَنَزِيلٌ ثَابِتٌ شَدِيدٌ كَمَا بَدَتْ
 شَرَعِيَّةٌ مَقْسُومَةٌ قِسْمًا خَمْسَةً كَمَا وَجُوبُ نَذِيرٍ بِمِثْلِ قِسْمٍ ثَابِتٍ يَرَاكَ تَحْقِيقُ إِنْ قِسْمٍ
 خَمْسَةً بِدَعْتِ شَرَعِيَّةٌ لَعُومِيَّةٌ نَزِيلٌ مَعْرُوضٌ تَسِيدُ كَمَا حَضَرَتْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ

که بر تریاج اطلاق بدعت فرمودند و از آن بدعت شرعیست که آن التزام ^{باعت} است
 پس اینکه این بدعت محمول بدعت لغوی ده اند از راه صواب و بر ترقاده اند چه
 بلا حظه بیان معنی بدعت کبی سابق گذشت این محل بر غیر محل است قد بر نیز مقرر ^{شد}
 که اطلاق بدعت شرعی در امری که حادث بعد قرون باشد گردد و منحصر نیست بلکه در
 قرون کور نیز اطلاق بدعت امری است که بی کرده اند پس اینجا چون آفتاب بیروز ^{تایمان}
 و درختانست که بدعت محصور در سیئه و اصل بدعت سیئه نیست اگر زیاده
 نایند و تشدید این مطلب است باید دید که در مصباح الرجا علی سنن ابن ماجه ^{ست} مرقوم
 قوله صلى الله عليه وسلم وشركا لمور محدثا نقا قال في النهاية جمع
 محدثا بالفتح وهي ما لم يكن معروفا في كتاب لا سنة ولا
 اجماع وقوله صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة قال في
 النهاية البدعة بدعتان بدعة هدى و بدعة ضلال فما
 كان في خلاف ما امر الله به ورسوله فهو في حيز الذم و
 الاتكار و ما كان اقعا تحت عموم ما ندب الله اليه و حص
 عليه او رسوله فهو في حيز المدح و ما لم يكن له مثال موجب
 كنوع الجود والسخاء و فعل المعروف فهو من الافعال المحمودة

مصباح الرجا
 علی سنن ابن ماجه

ولا يجوز أن يكون ذلك في خلاف ما ذكر الشرع به لأن النبي
صلى الله عليه وسلم قد جعل له في ذلك ثوابا فقال من سن سنة
حسنة فله أجرها ومن عمل بها وقال في ضد هامة من سنة
سيئة فعليه وزرها ومن عمل بها وذلك إذا كان في
خلاف ما أمر الله به ورسوله ومن هذا النوع قول عمر رضي
الله عنه في التراويح يغتلب هذه لما كانت من فعال
الخير داخلية في خير المدايح سماها بدعة ومدحها لأن النبي صلى
الله عليه وسلم لم يسنها لهم وإنما صلاها لي ثم تركها و
لم يحافظ عليها ولا جمع الناس لها ولا كانت من أبي بكر وإنما عمر
جمع الناس عليها وندبهم إليها فهذا اسمها بدعة وهي
على الحقيقة سنة كقول صلى الله عليه وسلم عليكم بسنتي وسنة
الخلفاء الراشدين من بعدك وقوله أقدموا بالذين من بعدي
أبي بكر وعمر وعلى التاويل يحمل قوله كل محدثة بدعة وإنما
ما خالف أصول الشيعة ولم يوافق السنة وأكثر ما يستعمل البدة
عرفا في الذم وروى البيهقي عن الشافعي في كتاب مناقبه

قال المحدثات من الامور ضربان ما احدث بسايقها كفايا او
 سنة او اثر او اجماع فهذه البدعة ضلالة وما احدث من ^{الخير}
 لا خلاف فيه لواحد من المذكورات فهذه محدثة غير مذمومة
 وقد قال عمر في قيام شهر رمضان نعمت لبدة هذه هي
 انها محدثة لم تكن واذا كانت ليس فيها ردة لها مضي هذا
 اخر كلام الشافعي وقد الف من المتقدمين الامام ابو بكر الطرطوسي
 كتاب الحوادث البدعة من المتأخرين الامام ابو عبد الله الحارثي
 احد مشايخ الشافعي تقي الدين السبكي كتاب المدخل في ذلك
 جمع فيه ما وعي هو كتاب كبير عظيم جليل الشأن وشرح
 منتخب لما في كنهه يسمى بصحيح مجتبى استسورة توفى صلى الله عليه
 وسلم وتشكر الامور محدثاتها قال القرطبي يعني المحدثات التي ليس
 في الشريعة اصل يشهد لها بالصحة وهي المسماة بالبدعة وقوله
 صلى الله عليه وسلم كل بدعة ضلالة عامة مخصوص المراد
 غالب البدع انتهى ووجه المذهب ابو الهيثم خفي مذكورت قال
 الشيخ الامام الملقب بسيلطان العلماء ابو محمد عبد العزيز في آخر

كتاب
 الحوادث

بحر المذنب

كتاب القواعد البدعة منقسمة الى واجبة ومحرمة ومندوبة
ومكروهة ومباحة والطريق في ذلك ان يعرض لبدعة
على قواعد الشرع فان دخلت في قواعد الاحباب فهي واجبة
او في قواعد التحريم فهي مكروهة او النذبة فمندوبة او الكراهية
فمكروهة او الاباحة فباحة انتهى وشرح ابن حجر بيته وشرح
ابن معين ان نووي يل حديث حسن وتقسيم بدعت نوشت قدري ازان
بعض نقل مريد قال الشافعي رحمه الله ما احدث وخالف كتابا
او سنة او اجماعا واثرا فهو البدعة الضلالة وما احدث
من الخير ولم يخالف شيئا من ذلك فهو البدعة المحمودة والحاصل
ان البدعة الحسنه متفق على نديها وهي ما وافق شيئا مما
ولم يلزم من فعله محد ورشعي ومنها ما هو فرض كفاية
كتصنيف العلوم ونحوها مما عرق قال الامام ابو شامة شيخنا
رحمه الله ومن احسن ما ابتدع في زماننا ما يفعل في كل عام في
اليوم الموافق ليوم مولده صلى الله عليه وسلم من الصدقات و
اظهار النعمة والسرفان لك مع ما فيه من احسان الى الفقراء

شرح ابن
عز ابن حجر

مشعر محبته صلى الله عليه وسلم وتعظيمه واجلاله في قلب فاعل
 ذلك وشكر الله تعالى ما آمن به من ايجاد سوره الذي ارسله
 للعالمين حجة صلى الله عليه وسلم وان البدع السيئة وهي ما خالف
 شيئا من ذلك صريحا والتزاما قد انتهى الى ما يوجب التحريم تارة
 والكراهة اخرى انتهى بقدر الحاجة ونيز شرح مذكور وشرح حديث
 ثبت ثم نوشت والحاصل ان لبدعة منقسمة الى الاحكام الخمسة
 فمن لبدعة الواجبة على الكفاية الاشتغال بالعلوم العربية
 المتوقف عليها فهم الكتاب لسنة كالصرف والنحو والمعاني و
 البيان واللغة ومن لبدع المحرمة مذهب سائر اهل البدع انتهى
 ما اردنا ايراد اربعين بابا بشارت بغير قسم عجت بحسنه وسعيه يداوي
 معبد اقترح بكون عمل مولود في رتبته حنة مطابقا بقصود عتوان
 منقول الشيخ الشيوخ امام بوشامة است كه محتاج تشرح تفصيل ثبت نيز از
 شواهد عاست انچه ابن تيمية صلب ومنهجا نوشت البدعة هي الحوادث
 في الامر فان كان بغير دليل شرعي فبدعة قبيحة وان وفق
 اصول الشرع فبدعة حسنة والبدعة قد تذكر ويراد بها القبيحة

منهاج
 ابن تيمية

وقد يراد بها الأحداث المطلق انتهى وتيزر شواهد مقصودت بـ
 وره اية تميز شرح جواب التوجيه ومن الجملة من يجعل كل امر لم يكن
 في زمن الصحابة بدعة مذمومة وان لم يقد دليل على قبحه
 تمسكاً بقول صلى الله عليه وسلم اياكم وعحدثات الامور ولا يعلم
 ان المراد بذلك ان يجعل في الدين ما هو ليس فيه انتهى وتيزر
 از شواهد مطلوبت انجيطي شرح مشكوة بوشته قوله وكل بدعة
 ضلالة عام مخصوص البدعة كل شئ عمل على غير مثال سابق
 وفي الشرع احداث لم يكن في عهد الرسول صلى الله عليه وسلم
 قال الشيخ ابو محمد عبد العزيز عبد السلام في آخر كتاب القواعد
 البدع خمسة واجبة كالتعلم بعلم الخو لفهم القرآن ^{لا} ^{رسول} ^{الله}
 صلى الله عليه وسلم وحفظ غريب الكتاب السنة وكذب الفقهاء
 والكلام في الحرج والتعديل تمييز الصحيح من السقيم وحرمة كذب
 الجبرية والقديية والمجسة والرد على هؤلاء من البدع الواجبة
 لان حفظ الشريعة من هذه البدع فرض كفاية ومنذوبة
 كاحداث الرباط والمدارس وكل احسان يعهد في العصر الاول

وكالتراويح والكلام في قائل التصوف كالمحافل للاستدلال في المسائل
 ان قصد به وجه الله تعالى ومكرمه كخرقة المساجد وترويق المصاحف
 ومباحة كالمصاحف عقيب الصبح والعصر التوسع في ذلك في الماء
 والمشارب والملابس المساكن توسيع الاكام قد اختلف في كراهية
 بعض ذلك انتهى وغيره شواهد وعوضت انما على فارجح في مرقاة شرح
 مشكوة نونية وشكركم مؤيداً تأتياً يعني البدع الاعتقادية وكل بدعة
 ضلالة قال في الاشارة هذا مخصص اي كل بدعة سيئة ضلالة
 لقوله صلى الله عليه وسلم من سن في الاسلام سنة حسنة فله اجرها واجر
 من عمل بها جميعاً أبو بكر وعمر رضي الله عنهما القارئ وكتبه زيد في المصحف
 في عهد عثمان قال النووي البدعة كل شيء عمل على غير مثال سابق وفي الشرع
 ما لم يكن في عهد سواه صلى الله عليه وسلم قوله صلى الله عليه وسلم كل
 بدعة ضلالة عام مخصوص قال الشيخ غزالي بن عبد السلام في آخر كتاب
 القواعد البدعة ما واجبه كتعلم النجوم لفهم كلام الله وسروله كتدوين
 اصول الفقه والكلام في البحر والتعديل اما محرمة كذهاب الحبرية في
 القلبية والرجية والحسنة والرد على هؤلاء من البدع الواجبة لان حفظ الشريعة

من هذا لبدء فرض كفاية واما مندوبه كاحد الرباط
 المدارس وغيرها مما كان احداثه لم يعهد في الصدر الاول وكالترويج
 اى بالجماعة العامة والكلام في دقائق الصوفية واما مكره
 كخرفة المساجد وتزويق المصاحف يعنى عند الشافعية و
 ما عند الحنفية فباح واما مباحبة كالمصاحفة عقيب ^{من النووي ١٢} الصبح
 والعصر اى عند الشافعية واما عند الحنفية فمكروه والتوسع
 في لذائذ المأكل والمشرب والمسكن توسيع الاكمام وقد خالفوا
 في كراهة بعض ذلك اى قد مناقض الشافعية حمده الله ما اشد
 مما يخالف الكتاب السنة والاثروالاجماع فهو ضلالة وما اشد
 من الخير مما يخالف شيئا من ذلك فليس بمذموم قال عمر
 رضى عنه في قيام رمضان نعمت البيعة هذا هذا كلام الشيخ
 النووي في تهذيب سماء واللغات وروى عن ابن مسعود ما را
 المسلمون حسنا فهو عند الله حسن و في حديث ^{منه} فروع لا يجتمع ^{منه}
 على الضلالة انتهى الرقييل اى كلام في الجملة مستلزم تكرار روايات
 ليكن بين يديك روايات منقولة مشتملة بزيوت وغير اسلوبت بحالى ازفاده

بكذا
 اخبرني محمد بن الموطا
 اخبرني كتاب
 اخبرني عن
 رسول الله صلى الله عليه وسلم
 بعد ما جمع حتى اذا قال تنحروا
 رواه الترمذي في رواية
 في باب

احسن
 عن شيخنا
 فدا جابر بن عبد الله
 لا يدعوكم على
 ان لا يظهر اهل الباطل على
 اخفى وان لا تخفوا على الضلالت
 ١٢

کتاب منی
عبدالحی دیوبند

مجموعه

جدید نیست و نیز از شواهد مطروبت کلام شیخ عبدالحق محدث دیوبند علیه الرحمہ
کہ در شرح مشکوٰۃ است قال العیاض المالکی کل ما احدث بعد النبی
صلی اللہ علیہ وسلم فهو بدعة والبدعة فعل ما لا سبق الیہ
وافق اصلا من السنة یقاس علیہا فهو محمود وما خالف اصول السنۃ
فهو ضلالة ومنہ قولہ علیہ الصلوٰۃ والسلام کل بدعة ضلالة
انتهی یعنی ان قول کل بدعة ضلالة عام مخصوص ببعض انتہی
و نیز ازین قبیل است آنچه محدث دیوبند صوفی ترجمہ مشکوٰۃ ذیل حدیث و کل
بدعة ضلالة نوشته اند کہ ہر چیز پیدا کردہ شدہ بعد از پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم
بدعت است از ان آنچه موافق اصول و قواعد سنت است قیاس کردہ شدہ است
بر آن از بدعت حسنہ کہیند و آنچه مخالف آن باشد بدعت ضلالت خوانند و کلیہ کل
بدعة ضلالة محمول برین است بعضی از بدعتہا است کہ حجت چنانچہ تعلم و تعلم
صرف نحو کہ بدان فتاویات احادیث حاصل و حفظ غرائب کتاب سنت و دیگر چیز
حفظ دین ملت بران موقوف بود بعضی مستحسن و تحب مثل نائی یا ہلہا و مد رہا و بعضی
مکروہ یا تنہا نقش و نگار کردن جدا و صاحب نقل بعضی مبایع مثل فراخی طعنا
لندید و لباسہا فاخرہ بشرطیکہ حلال باشد و باعث طغیان و کبر و مغارت نشود

و مباحث دیگر که در زمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نبودند چنانکه سیرت غریب و مائت
 آن بعضی از آن چنانکه مذکور است این ع و او بر خلاف سنت جماعت آنچه خلفا
 را شنیدند و به با آن چه آن معنی که در زمان حضرت و به سنت و عیست لیکن آن قسم بدعت حسنه
 خواهد بود بلکه در حقیقت سنت زیرا که فرموده است شما با و که لازم گیرید سنت خلفا
 را شنیدند از صلی الله علیه و آله و سلم جمیع اینها را جمله از تصریحات اکابر علماء مذکور است از بعضی
 شافعی و مالکی و حنبلی و حنفی ثابت که هر مردی که بعد از زمان پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 پیدا شود آن بدعت است آنچه از آن موافق قواعد اصول کتاب و سنت و اجماع اثر است از بدعت
 حسنه نیند و آنچه مخالف است از بدعت سیئه نامند و نیز ثابت شد که مرید در زمان
 صحابه ضعیف اند هم پیدا شد بر آن بهم طلاق بدعت است و نیز چنانچه از شواهد کرامت بنیان
 حضرت عمر رضی الله عنه و خصوصاً از آنکه ترویج نعمت الی بدعتی که این گواه
 و از این طلاق متفرج میشود که او آن را نش و جمع کرده در عهد حضرت و النورین رضی الله
 و در پیشگاه بنور و مقام و اقرار یافته نیز از این قبل است و نیز ثابت شد که حدیث کل بدعت
 ضلاله عام مخصوص است و از این کلیه بدعت سیئه است همچنان از احداث
 در حدیث من حدث فی امرنا هذا و نیز از حدیث من ابتدء بدعتی ضلاله
 و شرکاء مورع ثلثها و ما یجد خلد و بدعت سیئه است و نیز ثابت شد که

اینکه در زمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نبودند چنانکه سیرت غریب و مائت
 آن بعضی از آن چنانکه مذکور است این ع و او بر خلاف سنت جماعت آنچه خلفا
 را شنیدند و به با آن چه آن معنی که در زمان حضرت و به سنت و عیست لیکن آن قسم بدعت حسنه
 خواهد بود بلکه در حقیقت سنت زیرا که فرموده است شما با و که لازم گیرید سنت خلفا
 را شنیدند از صلی الله علیه و آله و سلم جمیع اینها را جمله از تصریحات اکابر علماء مذکور است از بعضی
 شافعی و مالکی و حنبلی و حنفی ثابت که هر مردی که بعد از زمان پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 پیدا شود آن بدعت است آنچه از آن موافق قواعد اصول کتاب و سنت و اجماع اثر است از بدعت
 حسنه نیند و آنچه مخالف است از بدعت سیئه نامند و نیز ثابت شد که مرید در زمان
 صحابه ضعیف اند هم پیدا شد بر آن بهم طلاق بدعت است و نیز چنانچه از شواهد کرامت بنیان
 حضرت عمر رضی الله عنه و خصوصاً از آنکه ترویج نعمت الی بدعتی که این گواه
 و از این طلاق متفرج میشود که او آن را نش و جمع کرده در عهد حضرت و النورین رضی الله
 و در پیشگاه بنور و مقام و اقرار یافته نیز از این قبل است و نیز ثابت شد که حدیث کل بدعت
 ضلاله عام مخصوص است و از این کلیه بدعت سیئه است همچنان از احداث
 در حدیث من حدث فی امرنا هذا و نیز از حدیث من ابتدء بدعتی ضلاله
 و شرکاء مورع ثلثها و ما یجد خلد و بدعت سیئه است و نیز ثابت شد که

اینکه در زمان آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم نبودند چنانکه سیرت غریب و مائت
 آن بعضی از آن چنانکه مذکور است این ع و او بر خلاف سنت جماعت آنچه خلفا
 را شنیدند و به با آن چه آن معنی که در زمان حضرت و به سنت و عیست لیکن آن قسم بدعت حسنه
 خواهد بود بلکه در حقیقت سنت زیرا که فرموده است شما با و که لازم گیرید سنت خلفا
 را شنیدند از صلی الله علیه و آله و سلم جمیع اینها را جمله از تصریحات اکابر علماء مذکور است از بعضی
 شافعی و مالکی و حنبلی و حنفی ثابت که هر مردی که بعد از زمان پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم
 پیدا شود آن بدعت است آنچه از آن موافق قواعد اصول کتاب و سنت و اجماع اثر است از بدعت
 حسنه نیند و آنچه مخالف است از بدعت سیئه نامند و نیز ثابت شد که مرید در زمان
 صحابه ضعیف اند هم پیدا شد بر آن بهم طلاق بدعت است و نیز چنانچه از شواهد کرامت بنیان
 حضرت عمر رضی الله عنه و خصوصاً از آنکه ترویج نعمت الی بدعتی که این گواه
 و از این طلاق متفرج میشود که او آن را نش و جمع کرده در عهد حضرت و النورین رضی الله
 و در پیشگاه بنور و مقام و اقرار یافته نیز از این قبل است و نیز ثابت شد که حدیث کل بدعت
 ضلاله عام مخصوص است و از این کلیه بدعت سیئه است همچنان از احداث
 در حدیث من حدث فی امرنا هذا و نیز از حدیث من ابتدء بدعتی ضلاله
 و شرکاء مورع ثلثها و ما یجد خلد و بدعت سیئه است و نیز ثابت شد که

بهر مستحدث و خواهر قرن و تا بعین می شود یا بعد آن بمقتضا عموم کلمه من که
 در حدیث من سننه حسنه محدث واقع است هر چه از آن موافق اصول است
 آن بحجت حسنه و محمود و مقبول است هر چه مخالف آنست بحجت سیئه و مذموم و مؤثر
 و غیر ثابت است که احداث امری درین قرون ملته مستلزم بحجت سیئه و نوبت نیست یعنی
 که تدوین کتب و تعلیم و تعلم عام ضرورتی و غیر آن آنچه سابق مذکور شد و حجاب آن ملکه جمله
 مستحبات خیرین بیان می یابد زبدیات حسنه است پس باطل شد قول کسانی که
 بحجت این مختصر سیئه گفته حدیث کلیه ضلاله و نظائر از عام غیر مخصوص است و نیز باطل
 شد قول کسانی که بحجت حسنه موقوف بر وقت و قرون یا ثالث و ششم بر می گیرند بعد قرون
 ملته پیدا شد اگر چه مخالف اصول شرع باشد از او خل در بحجت سیئه نمایند و تخصیص این مقام
 امنیت که عبارات علماء و بیان بحجت حسنه و سیئه اگر چه بعنوان مختلف واقع است لیکن معنی
 و مقصود از جمله عبارات همین است که بر مری بعد از زمان آن سمر عالم صلی الله علیه و سلم پیدا
 اگر موافق اصول شرع است بحجت حسنه است و در قرون یا ثالث پیدا شد یا بعد از قرون
 ملته و اگر مخالف آنست بحجت سیئه و این گفت نیز مثل موافقت عام آنست که در قرون یا
 یا ثالث یا بعد از آن باشد و اگر بحجت حسنه را مطلقا بمنطوق حکم که نسبت و سنه
 الخلفاء الراشدین المهدیین و اعتبار عموم در کلمه خلفاء را شدین چنین که علماء

تفسیر بحجت بطور
 مخالفان و بیان
 عدم مخالفت آن
 با مدعا

مخفی

نسکو ابی و عضوا
 علیها بالنواخذ احمد
 التندی و ابی داود
 و ابن ماجه

حسنة وماراه المسلم حسنا قرن به است ضعیف عندهم پس بر تقدیر مفهوم
 سن سنة حسنة وماراه المسلم حسنا مقصور زمان به محسوب قسمت
 باشد نه بدعت پس این جهت قهقری بل شاست که تسع دائرة منطوق علیکم
 بسنة وسنة الخلفاء الراشدین المهديين بعد که مستوعب علیای مرتب باشد
 توضیح حجة مفهوم من سنة حسنة وماراه المسلم حسنا بوضع که
 محصور زمان به گرد و محض بسط و است کثاوت که موجب فت تعارض حد
 و توافقی باین کلام بگویند علیه الصلوة والسلام میگردد اگر ارباب بصیرت و اصحاب
 خیرت چنین جهات دوز کار را غفران کشمیر کارند نمی و هر چه از لوازم آثار است
 بعل آرد نمی میدهند سابق بکرات مراتب صحایب علما گذشت که بدعت اصطلاحی
 مروی که بعد از آن حضرت علیه الصلوة والتجیه پیداشد پس آن را موقوف کتاب و
 اجماع و اثر است سنت حسنة بدعت حسنة است اگر مخالف اینها سنت حسنة بدعت
 حسنة است بدیهی است که منقسمین قسمت معنی می بدعت معنی اصطلاحی است معنی
 لغوی آن مقید بامرونی نیست طاعت است که سنت اصطلاحی منقسم بحسنة و حسنة می تواند
 پس لا محاله مروی است حسنة همان مروی اید بود که موافقت با اصول شرعی و ظهور
 همین امر را مروی بدعت حسنة کنند و هر مروی است که مخالف آنهاست آن

اخراج احادیث کثیره
 السنه من بدعت النبی و امثال غیره
 مسعودی قال ان من نظری قلوب العباد
 فاختار له محمد صلی الله علیه و سلم بقعة
 بر السنة ثم نظری قلوب العباد فاختار
 له اصحابه فجعلهم انصارا دینة و
 غیره فراه المسلمون
 عند الله

هو عند الله
 العالم له وایة محمدی الموطا الاله
 زاد وماراه المسلمون سیرا
 فهو عند الله سیرا ۱۲

آن سنت سیئه است و با زیادت سیئه میماند و نیز از بیان این نیست
که حدوث امر دینی خواه موافق قواعد شرع باشد یا مخالف آن مقصود
بر مان صحابه نیست بلکه اعم از سنت چنانچه این معنی از اجرای احکام حسنه
بدعت و بیان آنکه آنها پیدا و پدید است و در هر زمان که آن امر دینی
شود آنرا باین موفقت و مخالفت با قواعد شرعی باید سنجید اگر موافق
آنهاست مقبول و مجزوم و سیئه نیست حسنه و بدعت حسنه و اگر مخالف
است مذموم و مردود و نامزد نیست سیئه و بدعت سیئه است پس این
هر دو مقدمه و جهت لازم آمد که عموم من سیر سینه حسنة الحديث
و عموم اثر مذکور مخصوص بان صحابه کرام نمی تواند شد و بر کسی که ادنی
سلیقه بفهم عبارت دارد چون تا شیر صبح میبرد خسته که سیاق حدیث
مذکور و اثر معلوم مقتضی عموم مطلق است نه عموم من وجه که مخصوص بان صحابه
باشد چه صد و سنت حسنه و ترتب اجر و ثواب آن در آن مان خیر اقران
خود ظاهر است و احتمال نقیض حسنه و آن عهد خلافت مهادر سراب
و طرفه نیست که علمای رنجین حدیث علیه السلام
و سنة الخلفاء الراشدين المهديين نیز محمول بر عموم نموده

چنانچه شیخ عبدالحق محدث دهلوی در ترجمه مشکوٰۃ نوشته اند که مراد خلفا
 راشدین خلفای اربعه داشته اند و هر که بر سیرت ایشان و در موافق
 عمل کند حکم ایشان بر او کسانیکه بدعت حسنه را داخل در
 نموده اند نیز اعتراف باین عموم و شمول از بدین بقایای عموم مطلق در
 مِنْ سُنَّةِ حَسَنَةٍ وَمَا رَأَى الْمُسْلِمُونَ حَسَنًا چنانچه
 از کلمه مِنْ لفظ مسنون و مختار جمهور علیست هرگز محل کلام نمی تواند شد
 چون بر این ساطعه و حج قاطعه ثابت شد که بدعت اصطلاحی منقسم
 است و حدیث کُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ و امثال آن عام مخصوص
 حدیث عَلَیْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ
 الْمُهَدِّدِينَ و حدیث مِنْ سُنَّةِ حَسَنَةٍ و اثر ما رَأَى الْمُسْلِمُونَ
 حَسَنًا تا آخر عام و شال ای خلفای راشدین از مجتهدین و علمای
 راجحین است مقدمه با انجام رسید و ختم کلام در تمهید و تحقیق معنی بدعت
 گردید اما باب اول پس متکفل اثبات مولد شرعیت بر این
 کتب اسلاف پوشین باشد که انکار منکرین از زمان پانجمین مقتضی
 تصنیف سائل ای اثبات این مطلب منصف شده است چنانچه بعضی از

باب اول
 در اثبات شرعیت
 مولد شرعیت

حاط حديث والمه دين تاليف و تصيف يروا حقه اتحاق حق
 درين مسئله چنانكه بايد ساخته اند و از انجا كه استيفاي مقالات سلفين
 باب از محالات عاويت بر استناد و تشهاد بعضي از آنها انقضاء ميروند
 اقتناح كلام درين مقام با خلاصه سالك شيخ الشيوخ مولانا جلال الدين
 سيد طي كه شمله اثبات تحسان عمل مولود و روضه فوات تاج الدين بن كمال
 و تنقيح كلام ابو عبد الله بن حاجت بعمل مي آيد و آن هست و بقا
 و قمر السؤال عن المولد النبوي في شهر ربيع الاول ملكه من حيث
 الشرع هل هو محمود او مذموم و عمل ثبات فاعله امر لا يلحق
 ان اصل المولد هو اجتماع الناس و فرقة ما تيسر من القران و
 رواية الاخبار الواردة في مبدء امر النبي صلى الله عليه و سلم
 و ما وقع في مولده من الايات ثم يمد لهم ساطع اكلون و ينصرفون
 من غير زيادة على ذلك من البدع الحسنة التي يتبعها جميعا
 لما فيه من تعظيم قدر النبي صلى الله عليه و سلم و اظهار الفرح
 و الاستبشار بمولده الشريف صلى الله عليه و سلم و اول من احدث هذا
 الملك المظفر ابو سعيد كوكري بن زين الدين احد الملوك الاجناد

جلال الدين سيوطي

مكرر وحدث صورة
في نسخ المودودة ١٢

والكبراء الاجواد وكان له آثار حسنة وهو الذي
عمر الجامع المظفر في بقعة قاسيون قال ابن كثير رحمه
كان يعمل مولد الشريف في ربيع الاول ويحتفل احتفالا
هائلا وكان شجاعة بطلا عاقلا عالما رحمه الله واكرم مثواه
قال وصنف الشيخ ابو الخطاب دحية له مجلدا في مولد النبي
صلى الله عليه وسلم سماه التنوير في مولد البشير النذير فجازى
ذلك الف دينار وقال ابن خلكان في ترجمة الحافظ الى
الخطابين دحية كان من اعيان العلماء ومشاهير الفضلاء
وقدم من المغرب فدخل الشام والعراق واختار اربل سنة
اربع وستمائة فوجد ملكها المعظم مظفر الدين بنين الدين
يعتني بمولد النبي صلى الله عليه وسلم فعمل له كتاب التنبؤ
في مولد البشير النذير وقرأ عليه بنفسه فاجاز بالف
دينارا انتهى مختصرا كما نيكه احقاق حق مد نظرميدارند ميدانند که نزد
مولانا طيوس عليه الرحمه نيز بدعت منقسم بسببه وحسنه است که عمل مولد
از بدعات حسنه گفته صاحب آثر اثبات ماجور نوشته و اول کسی که

احداث این فعل خیر از ملوک و سلاطین که و سلطان مظفر الدین از یکی است
 که از ششصد و چار بجزی نهجای حدیث من سر سنه حسنه
 الحمدیث خود را و سایر سلاطین عالمین این عمل شریف را مقرر گشت
 ساخته علم بخت در ملوک میدان سعادت بر افروخت و اول کسیکه
 قرعه شریف تقیصف مولد شریف بنام نامی او در ازل و مذ شیخ
 ابو الخطاب بن وجه علیه الرحمه است که مشاهدات این کثیر و ابن خلکان
 بعضی ثبوتین و ابن خلکان و از اراعیان علماء و مشایخ فضلا
 گفته رقم تعریف و توصیف بر صفحه حالش کشید معینا و حقیقت
 شیخ وقت از عدول و ثقات است و عظمت و جبروتش از اتفاقیات
 و برناظرین ساله مذکوره ظاهر و بامر خواهد بود که مولانا می ممدوح بعد
 این عبارت که باخضار سوادش برداشته شد رساله ماج الدین
 فاکبانی حرف بحرف نقل ساخته بحواب فقیر و طمیسش پرداخته بندی
 از آن هم کسوت تحریر و تقریر میوشد قال المنکر المریب لا اعلم
 لهذا المولدا صلا فی کتاب لاسنة قال الجیب المصید
 یقال علیه نفی العلم لا یدل من نفی الوجوه و قد استخرج

نسخ ع
 کلام او از
 بعض احادیث
 رسیده است

روایت
 فاکبانی

له امام الحفاظ ابو الفضل بن حجر اصلا من السنة واستخرجت
 له انا اصلا ثانيا وسيأتي ذكرهما بعد هذا قال المنكر المريب ولا
 ينقل عمله من احد من علماء الامة الذين هم القدوة في الدين
 بل هو بدعة احدثها البطالون قال المجيب المصيب قد تقدم
 انه احدثه ملك عادل عالم وقصد به التقرب الى الله عز وجل
 وحضر عنده العلماء والصالحون من غير تكبر وارتضاة ابن حبه
 وصنف له من اجله كتابا ففوقه علماء متدينون رضوه و
 اقروه ولم ينكروا قال المنكر المريب ليس مندوبا لان حقيقة
 المندوب ما طلبه الشرع قال المجيب المصيب المطلب في
 المندوب تارة يكون بالنص تارة يكون بالقياس وهذا ان لم
 يرد فيه النص ففيه القياس على الاصلين الاتي ذكرهما قال
 المنكر المريب لا جاز ان يكون مباحا لان الابتداء في الدين ليس
 مباحا باجماع المسلمين قال المجيب المصيب كلام غير مسلم
 لان البدعة لم تنص في المكروه والمحرم بل قد تكون مباحة
 ومندوبة وواجبة قال النووي في تهذيبه لاسماء واللغات

قوله
 ففيه القياس
 والقياس
 رواه عن
 ما بعد الكل
 في غيره على ان
 اذ انض على المناظر
 افاة قاعدية

حكم واحد
 تطبق النص
 منه بالقياس
 ابن حجر الاستدلال
 هذا القبول
 سماه شيخنا
 اشكال يستند

البدعة في الشرع هي احداث ما لم يكن في عهد رسول الله صلى
الله عليه وسلم وهي منقسمة الى حسنة وقيحة قال الشيخ
عز الدين عبد السلام في القواعد البدعة منقسمة الى اجبة محرمة
مندوبة ومكروهة مباحة قال الطريق في ذلك ان تعرض لبدعة على قواعدها
الشرعية فاذا دخلت في قواعد الايجاب فهي واجبة او في قواعد التحريم
فهي محرمة او المندوب فمندوبة او المكروه فمكروهة او المباح
فمباحة وذكر لكل قسم من هذه الخمس امثلة الى ان قال وللبدعة
المندوبة امثلة منها احداث الربط والمدارس وكل احسان يصح
في العصر الاول ومنها التراجم والكلام في دقائق التصوف وفي الجدل
ومنها جمع المحافل للاستدلال في المسائل ان قصدوا بذلك
وجه الله تعالى وروى البيهقي باسناده في مناقب الشافعي عن
الشافعي قال المحدثات من الامور ضربان احدهما ما احدثت عما
يخالف كتابا او سنة او اثرا واجما فلهذه البدعة الضلالة والثانية
ما احدثت من الخير لا خلاف فيه لو احدث من هذه وهي محدثة غير
مذمومة وقد قال عمر رضي الله عنه في قيام شهر رمضان ^{عنه} انعمت الله

هذه يعني انها محدثة لم تكن واذ كنتك ليس فيها ثم لما مضى
هذا الخرك لام الشافعي حبه الله تعرف بذلك منع قول
الشيخ تاج الدين ولا جازان يكون مباحا الى قوله وهذا الذي وضعناه
بانه بدعة مكرهة الى اخره لان هذا القسم مما احدث وليس فيه
حاجة للفتك ولا لستة ولا اثر ولا إجماع فهي غير مذمومة كما في عباد
الشافعي مو من الاحسان الذي لم يعهد في العصر الاول ان اطعام اطعام
الحاي عن اقران الا قام احسان في من البدع المندوبة كما في عباد الله
قال المنكر الرب الذي ملخصه ان دخله الجناية وانضاف اليه
الغناء والرقص واجتماع الشبان مع النساء وغير ذلك من المحرمات
فهذا الذي لا يختلف في تحريمه اثنان قال المحيبي المصنوب كلام صحيح
في نفسه غير ان التحريم فيه انما جاء من قبل هذه الاشياء المحرمة التي
ضمت اليه الا من حيث الاجتماع لاظهار شعار المولد بالوقوف مثل
هذه الامور في الاجتماع لصلاة الجمعة مثلا لك اقيمة شريعة
ولا يلزم من ذلك ذم اهل الاجتماع لصلاة الجمعة كما هو اوضح وقد
بعض هذه الامور في ليالي من رمضان عند اجتماع الناس لصلاة

القوا ويحرم الاجتماع لاجل هذه الامور التي ذكرت بها كلامنا يقول
 اصل الاجتماع لصلاة التراويح حسن سنة وقرينة وما خلفها من
 هذه الامور الشنيعة فيجوز تسخير ذلك نقول اصل الاجتماع لاطها
 شعار المولد مندوب قرينة وما ضم اليه من الامور التي هي من ملة
 ممنوع قال المنكر المريب لشهر الذي ولد فيه صلى الله عليه وسلم
 وهو ربيع الاول هو بعينه الشهر الذي توفي فيه فليس الشرور فيه
 اولى من الحزن فيه قال الحبيب المصديب جوابه ان ولادته صلى الله
 عليه وسلم اعظم لنعم بطنه او وفاته اعظم المصائب بنا والشرعية
 حلت على اظهار شكر النعم والضر والمسكوت والكم عند المصائب
 وقد امر الشرع بالعقيقة عند الولادة وهي اظهار الشكر وفرح بالمولود
 ولم يأمر عند الموت بدفع ولا بغيره بل نهى عن النياحة واظهار الحزن
 فدللت قواعد الشرع على انه يحسن في هذا الشئ اظهار الفرح بولادته
 صلى الله عليه وسلم وان اظهار الحزن فيه بوفاته لم يثبت شبهات
 فاضل فاكهاني وجوابات مولانا شيخكم مؤيد بتايد زوئيت وكر
 بامعان نظره وجوابات مذكور وملاحظه روداينه وحالت منتظرة برأي

توهمات منکون باقی نمی ماند بعد ازین مولانا می مدوح تعرض بکلام
 ابو عبد الله بن الحاج صاحب مثل نموده بعد بیان ماله و مایله ختم کلام
 فرموده و خلاصه چنین که نقل کلام صاحب مثل مبدء را بنست و هو
 هذا قد تکلم الامام ابو عبد الله بن الحاج فی کتابه
 المذخل علی عمل المولد و حاصله مدح ماکان فیه من اظهار
 شعار و شکر و ذم ما احتق علیه من محرمات و منکرات و
 مجیب عیب بجواب فاکهانی نوشته که ضم محرمات و منکرات بشعار
 مولد خود مدح و ممنوعت و ازین شیعه تا وصل مولد لازم نمی آید و
 نظیرش اجماع مردم برای ما جمعه و نماز تراویح ذکر کرده بجملام کلام
 ابن الحاج و جوابش بنا بر اختصار و درین مقام منقول نشد ضرورتاً که
 آن هر دو اصل مولد که یکی ازان مشخرج حافظ ابن حجر است و دیگر مستخرج
 مولف ساله و در اول جواب فاکهانی صاحب ساله بقول خود و بیست
 ذکرهای ذکرش عن نموده از آخر رساله مبعرض نقل آید تا این منقول
 انتظار و انجاز و عده موعود نماید و آن نیست و قد سئل شیخ
 الاسلام حافظ العصر ابو الفضل بن حجر عن عمل المولد فاجاب

کلام ابن الحاج

اصل
 مولد
 ابن حجر و بیست

بأن اصل المولد بدعة لم ينقل عن أحد من السلف الصالحين
 في قرون الثلاثة ولكنها معد ذلك فقد اشتملت على
 محاسن قصدوها فمن تحرى في عملها الحاسن تجنب ضارها
 كان بدعة حسنة ومن لا فلا وقد ظهر في تخريجها على اصل ثابت
 وهو ما أثبت في الصحيحين من أن النبي صلى الله عليه وسلم قدم المدينة
 فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء فسأهم فقالوا هو يوم عرف
 الله فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه شكرا لله تعالى فاستفاد منه

فعل الشكر لله تعالى على ما أمّن به في يوم معين من ابداء نعمة
 ورفع نقمة وميعاد ذلك في نظير ذلك اليوم من كل سنة والشكر
 لله تعالى يحصل بأنواع العبادات كالسجود والصيا والصدقة والتلاوة
 وأي نعمة اعظم من النعمة يتولد هذا النبي الرحمة صلى الله عليه
 وسلم على هذا فينبغي ان يتحرى اليوم بعينه حتى يطابق قصة موسى
 عليه السلام في يوم عاشوراء وان لم يلاحظ ذلك لا يبالى بعمل المولد
 في أي يوم من الشهر بل توسع قوم فنقلوه الى يوم السنة وفيه
 ما فيه هذا يتعلق باصل عمله واما ما يعمل فيه فينبغي ان يقتصر فيه

وهو ما ثبت في الصحيحين من أن النبي صلى الله عليه وسلم قدم المدينة فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء فسأهم فقالوا هو يوم عرف الله فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه شكرا لله تعالى فاستفاد منه

بأن اصل المولد بدعة لم ينقل عن أحد من السلف الصالحين في قرون الثلاثة ولكنها معد ذلك فقد اشتملت على محاسن قصدوها فمن تحرى في عملها الحاسن تجنب ضارها كان بدعة حسنة ومن لا فلا وقد ظهر في تخريجها على اصل ثابت وهو ما أثبت في الصحيحين من أن النبي صلى الله عليه وسلم قدم المدينة فوجد اليهود يصومون يوم عاشوراء فسأهم فقالوا هو يوم عرف الله فيه فرعون ونجا موسى فحسبوا يومه شكرا لله تعالى فاستفاد منه

فقد روي في
 كتابه في
 بيان فضل
 النبي صلى الله عليه وسلم
 في الدنيا والآخرة
 من غير أن يذكر
 في الحديث
 أن النبي صلى الله عليه وسلم
 كان يقرأ القرآن
 في كل صلاة
 وكان يقرأه
 في كل صلاة
 وكان يقرأه
 في كل صلاة

اعلم يا أيها المسلمون منه الشكر لله تعالى من غير ما تقدم ذكره من التلاوة
 ولا طما والصدقة وأنشاد شيء من المدائح النبوية الخشعة للقلوب
 فعل الخير والعمل للأخرة وأما ما يتبع ذلك من التمتع واللهو وغير
 ذلك فينبغي أن يقال ما كان من ذلك مباحا بحيث يعين
 التمتع بذلك اليوم لا بأس بالحاقه به وما كان حراما أو مكروها
 فيمنع وكذا ما كان خلاف الأولى انتهى عن النبي صلى الله عليه وسلم
 أن النبي صلى الله عليه وسلم لم يقرأ عن نفسه بعد النبوة مع أنه
 قد ورد أن جده عبدا المطلب عرق عنه يوم سابع ولادته
 والعقيقة لا تعاد مرة ثانية فيحمل ذلك على أن الذي فعله
 النبي صلى الله عليه وسلم لم فعله أيضا للشكر على إيجاد الله تعالى
 إياه رحمة للعالمين وتشويقا لأمته كما كان يصلي على نفسه لذلك
 فيستحب لنا أيضا أيضا الشكر بمولده صلى الله عليه وسلم ولما
 وأطعم الطعام ونحو ذلك من وجوه القربات أيضا للمسلمين
 رأيت أمام القراء الحافظ شمس الدين بن الجزري قال في كتابه
 المسند عرفنا التعريف بالمولد الشريف أنه قد روي أبو طه

يطلب الكلام
 بل على أن يتم الكلام
 لا يترك جفاء وأنه قد
 ينفع بها ما ورد في فضل
 ذلك من الآيات التي
 قال النووي في التلخيص
 قد يكون أن يكون ورد
 في أنه لا يكون لها أثر
 فيخلص من أن أراد فعل
 الحجة ولا أن يخفف
 عن الله تعالى
 جنات

ما روي في
 مال المفسر
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في
 ورواه في

فمن قال
 أنه قد روي
 في بيان فضل
 النبي صلى الله عليه وسلم
 في الدنيا والآخرة
 من غير أن يذكر
 في الحديث
 أن النبي صلى الله عليه وسلم
 كان يقرأ القرآن
 في كل صلاة
 وكان يقرأه
 في كل صلاة
 وكان يقرأه
 في كل صلاة

النوم فقتل له ما حالك فقال في النار الا انه يخفف على كل ليلة
اثنين وامص من بين اصبعيها تين ماء بقدر هذا وأشار بر
اصبعه وان ذلك باعنا في ثوبية عند بشرتي بولادة النبي صلى الله
عليه وسلم بارضاها له فاذا كان ابو لهب الكافر الذي نزل القدر
بذمة جوري في النار لفرجه بمولدا النبي صلى الله عليه وسلم فاحل
المسلم الموحد من أمته صلى الله عليه وسلم ولعنه انما يدور
جراؤه من المولى الكريم ان يدخله بفضل جنات النعيم وقال
الحافظ ناصر الدين بن شمس الدين الدمشقي في كتابه المستدر
عروة الصادقي في مولد اهادني وقد صرح ان اباه لم يخفف عنه
عذاب النار في مثل يوم الاثنين لا تحتاقه ثوبية سرور اميلاد
النبي صلى الله عليه وسلم ثم انشد اذا كان هذا كافر
جاذمه وتبت يدا في الحميم محمدا الى انه في يوم الاثنين
يخفف عنه الشرور باحدا فما الظن بالعبد الذي كل عمر
ياحمد سرور ومات موحدا انتهى واكرسى يادوه ترطاب تفضيل و
تشرح اين بحث باشد رساله مذكوره را از اول آخر ملاحظه نمايد که مولانا

شجرة

و جواب قال كذا في و نیز جواب ابن الحاج و قيمة ارد قال في حل شتبهما امری
ثله اشبه اند و علامه محمد بن يوسف شامی رحمه الله علیه و ریل الهندی الرشا
فی سيرة خير العباد که مشهور ب سیرت شامی ست اینچه در اثبات عمل مولد شریف
رقم زده اند قدری از ان هم بحیازة القاط میرسد **الباب الثاني عشر**
اقاویل العلماء فی عمل المولد الشریف و جماع الناس و ما یجد من فک و ما یجد
قال الحافظ ابو الخير السخاوی فی فتاواه عمل المولد الشریف لم یقل عن أحد من السلف
الصالح فی القور الثلاثة الفاضلة و اما حد یعد هاتمه لانزال اهل الاسلام
فی سائر الاقطار لهذا الکسب یستقلون فی شهر مولد صلی الله علیه و سلم یعمل
الاولی البدیعة المشتملة علی الامور البهیجة الرفیعة یتصدقون فی لیالیها بأنواع الصدقة
و ینظرون الشرف و ینزیدون فی المیتة و یعتنون بقراءة مولد الکرم و ینظرون
علیهم من بركاته فضل عظیم و قال الامام الحافظ ابو الخير ابن الجری شجرة
القرء من خواصه انه امان فی ذلك العا و نشر عاجلة بین البغیة و
المرام قلت و اول من احدث ذلك من الملوك صابر بن الملک المظفر ابو سعید
کوکری بن بن الدین احد الملوك الامجاد و الکبراء الجواد و قال الحافظ
عماد الدین بزرگنیر فی تاریخچه کان صابرا یعمل المولد الشریف فی

ربيع الاول ويقتل به خفاهاء لا ولا وقد هذ الشيخ ابو الخطا بن حجة له
 كتابا في المولد سماه لتقوى في مولد البشير النذير وجازاه بالف دينار وقد اتى عليه
 الائمة منهم الحافظ ابو شامة شيخ النوى في كتابه على انكار البدع والخرافات
 وقال مثل هذا الحسن بيتا اليه ويشكره عليه ويشترى عليه قال ابن الجوزي
 ولو لم يكن في ذلك الا ارغام الشيطان ان ادغام اهل الايمان قال العلامة
 ابن طغرل في الدر المنظم قد عمل الجوزي للشيخ صلى الله عليه وسلم كتابا مولده ابو
 فريد لك ما كمل بالقاهرة المغربية من الائمة الكبار الشيخ ابو الحسن المعروف
 بابن فضل شيخ شيخنا ابي عبد الله محمد بن النعمان وعمل لك قبله جمال الدين
 الهندي ومن عمل لك على روضة يوسف الحجازي مصر لقا للشيخ صلى الله عليه وسلم
 وكلم وهو محضر يوسف المذكو عن ذلك قال سمعت ذلك من يوسف بن علي
 بن ديق الشامي لاصل المصطفى المولد الحجازي بمصر في منزله بها خبير
 مولد رسول الله عليه وسلم يقول ايت رسول الله صلى الله عليه وسلم
 في المنام منذ عشر سنين وكان لي اخ في الله تعالى قال الشيخ ابو بكر الحجازي
 فرايت كائني و ابا بكره ابي ايمن النبي صلى الله عليه وسلم اباسين ورسلا
 لحية نفسه و فرقا نصفين وذكر للنبي صلى الله عليه وسلم كلاما فسمع

٩
 نقال بن حجة
 في مولد النبي
 صلى الله عليه وسلم
 في يوم الاثنين
 من شهر ربيع
 الثاني سنة
 ١١٠٠

١٢
 كذا في نسخة
 واشتد كذا
 الشواهد
 الاجتماع

فقال النبي صلى الله عليه وسلم عجيبا له لولا هذا لكانت هبة في النار قال
 لا ينك وكان هبة فقلت لا شيء يا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لا ينك
 المولد قال سبقت بفعله منذ عشرين سنة الى الان قال وسمعت يقول
 المذنب يقول سمعت اخي ابي بكر الحجري يقول سمعت منصور البشاذ يقول
 رايت النبي صلى الله عليه وسلم في المنام يقول لي قل لا يبطله يعني المولد ما
 عليك من اكل ومن لم ياكل قال سمعت شيخنا ابا عبد الله بن ابي حمزة
 يقول سمعت الشيخ ابا موسى الزينوي يقول ايت النبي صلى الله عليه وسلم في
 النوم فذكرت ما يقوله الفقهاء في عمل الولاة في المولد فقال النبي صلى الله
 عليه وسلم من فرح بنا فرحنا به وقال الشيخ الامام العلامة ناصر الدين المكي
 الشهيد بابن البطاح في قوى الخطه اذا انفق المنفق تلك الليلة وجمع
 اطعمهم ما يحبوا واسمعهم ما يحبون سمعته في فروع المستمع المشوق للاخيرة
 صلبوا سأكلكم سرورا بمولده صلى الله عليه وسلم فجميع ذلك جائز وبيانا
 فاعله اذا احسن القصد وقال الشيخ الامام جمال الدين عبد الرحمن بن عبد
 المولود رسول الله صلى الله عليه وسلم لم يجعل مكرمه قدس يوم ولا دهر
 وعظم كان جوده سببا لجاهل من تبعه وتقليل خطاه من آمنه له

الفرج بولادته صلى الله عليه وسلم و تمت بركانه على من اهتد
 فشابه هذا اليوم يوم الجمعة من حيث ان يوم الجمعة لا تسع فيه
 جهنم هكذا ودعنه صلى الله عليه وسلم فمن المناسبات اظهر السرور
 وانفاق الميسور ولجأة من عاه ربك لوليمة للحضور وقال الامام العلاء
 ظهير الدين بن جعفر هيبة حسنة اذا قصد فاعلم اجمع الصالحين
 والصالحين على النبي صلى الله عليه وسلم و اطعام الطعام للفقراء والمساكين
 وهذا القدر ثياب عليه هذا الشرط في كل وقت وقال الشيخ النجاشي
 الطبا ليس هذا من السنن ولكن اذا انفق في هذا اليوم و اظهر السرور
 فحاجب دخول النبي صلى الله عليه وسلم في الوجوه واتخذ السماع الخالي من
 المردان وانشاد ما يشيران الشهوة من الفسقيات والمشوقات للشهوات
 الدنيوية واما الشاد ما يشوق الى الآخرة ويزهد في الدنيا فهذا الجتماع
 حسن ثيابا قصد ذلك و فاعله عليه السلام ان سوال الناس في ايديهم
 بذلك فقط بدون ضرورة وحاجة سوال مكررة واجتماع الصالحين
 فقط لياكلوا ذلك الطعام ويذكرون الله تعالى ويصلون على رسول
 صلى الله عليه وسلم ايضا كحف بالقرابة بالمشروبات وقال الامام العلاء

يوم الجمعة
 الشكوة ١٢
 ان يجمع

فبال

أبو محمد عبد الرحمن بن اسمعيل المعروف بابي تمامه في كتابه المباحث
 على إكثار البدع والحوادث قال الشيخ قال الشافعي رحمه الله تعالى المحدث
 من الأمور ضربان أحدهما ما أحدث ما يخالف كتاباً أو سنة أو أثراً أو
 إجماعاً فله البدعة هي الضلالة والثاني ما أحدث من الخير لا خلاف لأحد
 فهذا هي محدث غير مذمومة قال عمر رضي الله عنه في قيام رمضان
 نعمت البدعة هذه يعني ما أحدثتم تكن إذا كانت فليس فيها حرج لما
 مضى في البدع الحسنة متفق على جواز فعلها ولا يستحبها وأجاء الثوري
 لم يحسن نية فيها وهي كل مبتدع موافق لقواعد الشريعة غير
 الشئ منها ولا يلزم من فطره محدث شرعي ذلك ^{الله يبرأ منكم ويبرأ إليه} نحو ما أئتمروا بالربط
 المدارس و خانك السيل وغير ذلك من أنواع البر التي تؤتمد في الصدقات
 فإنه موافق لما جاء به السنة من اصطناع المعروف والمعروف على البر
 والتقوى من أجل البهجة ما ابتدع في زماننا هذا من هذا القبيل ما كان
 يفعل بمدينة إربل كل عام في أيوم الموافق ليوم مولد النبي صلى الله عليه
 وسلم من الصدقات المعروفة بظهار الزينة والسرفان ذلك معروفاً
 من الإحسان إلى الفقراء أشيع محبة النبي صلى الله عليه وسلم وكبره

من فضل
 عليه السلام وافضل
 ان اول من
 معاوية بن ابي
 سفيان ١٢

واجلاله في قلبك عليه وشكر الله تعالى ما من به من يجاد رسوله
 رحمة للعالمين صلى الله عليه وسلم وكان اول من فعل بالوصل ^{عنه}
 الملاء احد الصالحين المشهورين وبه اقتدى في ذلك صابر بن
 رحمه الله تعالى وقال الشيخ الامام العلامة صدر الدين موهوب
 برجم الخرجي الشافعي هذه بدعة لا بأس بها ولا تترك البدع الا اذا
 السنة واما اذا التزاعها فلا تتركه وثناي الناس بحسب ^{في الظاهر}
 المشهور والفرج بمولد النبي صلى الله عليه وسلم وقال شيخنا في فتاواه
 ان اصل المولد الذي هو اجتماع الناس وقراءة ما يتلى من القرآن وروايت ^{بعض السيوطي}
 الاخبار الواحدة في مبدأ امر النبي صلى الله عليه وسلم وما وقع فيه من لا يات
 ثم بعد ذلك سماط ياكلوا منه ويتفرقون غير زيادة على ذلك من البدع ^{الحسنة}
 التي تياب عليها صاحبها لما فيه من تعظيم قد النبي صلى الله عليه وسلم
 واطوار الفرج والاستبشار بمولد الشريف وقال قد ظهر في الخبر على
 اصل غير الذي ذكره الحافظ وهو ما رواه البيهقي عن انس رضي الله عنه
 ان النبي صلى الله عليه وسلم قال علق عن نفسه بعد النبوة مع انه ^{جده} وكان
 عبد المطلب علق عنه في سابع ولادته والعقيقة لا تساد مرة ^{ثانية}

فيجعل ذلك على ان الذي فعله صلى الله عليه وسلم فعله اظهر الشكر
 على ان يجاد الله تعالى اياه راحة للعالمين وتشويقا لأمته كما كان يصلي
 على نفسه لذلك فيستحب لنا ايضا اظهار الشكر بمولده بلا حياء
 ولا طعام وغير ذلك من وجوه القربى المشوات قال في شرح سنن
 ابن ماجة الصواب ان من البدع الحسنة المندوبة اذا خلجى عن المنكر
 شرعا انتهى ما اردنا اي واده من السيرة الشامية بعد ازين جناب صاحب
 سيرته كونه كلام فاضل كها في ابن الحاج بار ووثيق ان از شيخ خود يعني
 جلال الدين سيوطي عليه الرحمه بعض نقل آورده چون خلاصه اين قال مقال او
 حال از اصل سألته شيخ ممدوح طره روى بياض كرده وافتتاح كلام نقل
 علمای اعلام حله تصدير پوشيد اين كلكل بعضی از روایات كه از اصل نقل شده
 بدل تحلل كرده و در مقام فرو كشته شده تا كار تبارك را لا محال كشته و فذلكه كلام
 نیست كه بعد از آنكه شيخ اشيوخ سيوطي وجود اقتصار و اختصار عمل مولد
 چنانكه بايد بذروه ثبوت رسانيد صاحب سيرة شامی نقل اقوال علمای اعلام
 صد و تايد و تشييد آن كرده و ممدوح را از مذموم تمیازی بخشيد پس آنچه در فتح
 كلام از حافظ ابوالخير سخاوى نقل كرده عمل مولد كرده منقول از سلف صالحين و درين

خلاصه قول
 صاحب سيرة شامی

لمنه نشد لیکن معمول اهل اسلام در سائر اقطار و مدن کبار است که در ماه مبارک
ربیع الاول با تمام محافل و اجتماع مردم و عمل دلائم بدوئه شمله انوار هیچ رفیع
ایشان خیرات در شبها ببرکات با انواع صدقات و اطهار سرور و زیاده
در مبرات و قرأت مولد شریف جمله اصاغر و اکابر منظر خنات و معبط فضل عمیم
خداوند کریم بوده اند این تقریر پذیر صاف میترود که حدوت امر خیر که مؤثر
ثواب باشد منحصر در قرون ثلثه نیست بلکه بعد آن قرون فاصله هم حدوت
حسن که آنرا بدعت حسنه نامیده اند موجب حسنات و برکات و مقبول و متواتر
از اکابر و ثقات است و مؤید نیست آنچه از حافظ ابو النخیر ابن جوزی منقول
که از خواص عمل مولد است که تا یکسال امان از حوادث زمان و بشارت بهر چه
بیهل مقصود و مرست و چون صاحب ازل موافق تقریر این کثیر و طریق ایجاد
عمل مولد بیشتر از یک قسم نهاده و شیخ ابو الخطاب بن دجیه تصنیف مولد می نماید
فی مولد بشیر النذیر و تحقیق داده حافظ ابو شامه شیخ امام نووی در مع و تالیف
و استحسان این عمل خیر زبان کشاده و ابن جوزی آنرا از عام شیطان ادغام
اهل ایمان گفته و علامه ابن طفیل در رد منظم کو متحقق در سلک بیان این طور گفته
که همان نبی صلی الله علیه و سلم را بی فرح و سرور مولد آنحضرت علیه الصلوٰه و التحیة عمل

عمل لازم نموده اند و از آنجمله شیخ ابوالحسن المعروف بابن فضل و امام
 کبیر رحیم آورده و قبل از و جمال الدین عجمی سمدانی قدم درین کار
 فشرده و از آن جمله است عمل یوسف حجازی بصر که خیال بر بطل قبول سین که آن
 علیه الصلوٰه و السلام را بخوابید که تخریقین بن عمل نیز میفرماید و بعد ازین در یک
 صالح که مرگ است موجب باید برآید برای مقبولیت عمل مولد شریف است
 و قول علامه ابن طایح و رفوی بخط خاص در جواز و ثواب این عمل و جمع
 اطلاق آن بر این شرط حسن قصد و اظهار فرح و سرور مولد سرور عالم صلی الله علیه
 و آله را را امور منتهیه نیز میگوید این عمل معمول است با ائمه و اهل بیت
 علیهم السلام که مشغول بکارند و تقدیر و ولادت آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم بود
 وجود و باجوش و شرب مناسب بخت تمامی برکات و مشابعت این و زیارت
 عدم شیعیه بنیم بار و رحمة و اظهار سرور و اتفاق میسر و واجابت دعوت صاحب
 برای حضور است و قول امام علامه طبرسی بن جعفر خود نماد می آید که این
 عمل مولد بدعت حسنه است و موجب ثواب اگر مقرون با سرور محمود و خالی
 از مانع منتهیه باشد و اشارت با مثال این شروط است آنچه صاحب کتاب عنوان
 باب بقول خود و میگوید و میفرماید نموده و از آنجاست قول شیخ نصیر الدین که

درین روز و اظهار سرور و بفرح دخول آنحضرت صلی الله علیه و سلم در جود و آنجا
سماع عالی است نکات شرعی و انشاء امور شوق آخرت این اجتماع حسن و خوب
ثواب قاصد عالی بعد ازین آنچه از امام حافظ ابو محمد عبد الرحمن المعروف بالوشی
منقولست دلیل قاطع و برهان ساطع برای دفع انکار منکرین است که از حضرت امام
علیه الرحمه نیز تقسیم بدعت بحسد و سینه ثابت و متحقق بعد ازین آنچه گفته که از این
آنچه در مدینه اربل هر سال موافق روز ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم از صدقات
و اظهار زینت و سرور و حسان با فقر معمول فرمودست که این همه شعر محبت
آنحضرت علیه الصلوٰه و التحیة و تعظیم و تکریم در دل فاعل و تادیب شکر ایما در رسول
منقول صلی الله علیه و سلم است و اول کسی که ابتدا باین فعل در صول و شیخ عمر بن محمد
که یکی از علمای مشهور بوده و صاحب بل و غیر آن قدرین فعل باین برگ نهاده
باید داشت که این قول شعر ثابت است که ابتدای این عمل از شیخ عمر بن محمد است
موصول صاحب بل و غیر آن مقتدی این شیخ بوده اند و از کلام دیگر ائمه
مولانا ابوالدین مینوی چاکه نصیر بخش که شمت چنان مستفاد میشود که باین فعل
حسن صاحب اربل ملک مظهر است که شیخ وقت ابو الخطاب بن تفسیر
مجلد در بیان مولد برای و فرموده و آن سلطان مان بکله و می آن خوار و بیار

ممدوح انعام نموده بلکه خود کلام صاحب سیرت تهاقت و تعارض صریح
موجود است که اول خودش نوشته که اول کسی که احداث این عمل از ملوک
کرد صاحب اربل است و بعد از آن گفته که فاعل اتول این فعل در موصول عمر بن
محمد است و صاحب اربل غیر آن مقتدی شیخ ممدوح بوده اند و جواب این شبهه
آنست که مراد از اولیت صاحب اربل درین عمل خیر اولیت اضافی است
بلکه است یعنی در سلاطین آن اول کسی که ابتدا باین عمل کرد و صاحب اربل است
و مراد از اولیت این فعل در موصول که فاعل آن عمر بن محمد است اولیت حقیقی پس مقتدی
صاحب اربل غیر آن از ملوک دیگر عوام و خواص شیخ ممدوح و صاحب درست
ولهذا در بیان استنباط قول اول ساله سیوطی که مبدء کلام است یعنی اول من
احداث فعل فلک مقتدی بقید ملوک و سلاطین کرده شد و قید ملوک در عبارت اول
صاحب سیرت خود موجود است و آنچه از شیخ امام علامه صدر الدین منقول است
نیز مقتدی بآنست که این عمل مبدء اگر چه بدعت است لیکن بحسب آنکه شمس
و خالی از ضد آنهاست بعد ازین نقل فتاوی شیخ خود و بیان تخریج اصل دیگر و
بهیچ از این خصوص تکرار حقیقه و نقل عبارت شرح سنن ابن ماجه مصرح باینکه
عمل مولد از بدع حسنیه است بشرطیکه خالی از منکرات شرعیه نباشد و ضعیف کشیده

ارکان استخوان است حجاب عمل مولد است محتاج بیان نیست بالجمله از
 تصریح صاحب سیر شامی که اقوال علمای سلف صائین در بیان عمل
 جمع نموده با وجح تحقیق فائز که حافظ ابو النخیر سخاوی حافظ ابو النخیر جرجانی حافظ
 ابوشامه و علامه طغرل صاحب منتظم و شیخ ابن فضل و یوسف حجازی و علامه ابن
 البطاح و امام جمال الدین و امام طهیر الدین و شیخ نصیر الدین و امام حافظ ابو محمد
 شیخ عمر موصلی ملک عالم عادل صاحب ارباب و امام علامه صدر الدین علامه
 جلال الدین سیوطی صاحب فتوی شارح سنن ابن ماجه بن جمله سلف کرام
 قائل باستخوان است جمال عمل که شریف بوده اند و پوشین نخواهد بود که صاحب
 سیر شامی و تحقیق فائز بر تبیین که منکرین عمل مذکور تفتت بذیل کلامش و
 پس این صیغ و قول که فی الجمله شایسته است که در همه داشته است برای رغام آف
 منکرین و کار است و رساله که از قلم تئانت قم مولانا علی بن سلطان محمد
 به ملا علی قاری در بیان احوال عالم صلی الله علیه و سلم حکیده و لالی شاه
 فضائل با جواهر و ابر و دلائل بکتابت کشین سواد قدری از ان هم نصارت
 افزونی من نظار کیان می شود قل شیخ مشائخنا الامام العلامة البحر
 المحرر الفخامه شمس الدین محمد السخاوی بلغه الله المقام العالی و کنت من

رساله علامه علی

تشرق بأدم التمولد في مكة المشرفة عدة سنين وتعرف ما اشتمل
عليه من البركة المشار بعضها بالتعيين تكرر يا رقي في محل
المولد المستفيض وتصورات فكرتي ما هنالك من الفخر الطويل العز^ب
قال أصل عمل المولد الشريف لم ينقل عن أحد من السلف الصالح في القرون
الثلاثة الفاضلة وإنما أخذ بعدها بالمقاصد المحسنة والنية التي لا^{حاصل}
شاملة ثم لا زال أهل الإسلام في أثره لا قطار والمدن العظام تحفلون
في شهر مولد صلي الله عليه ولم يعمل إلا في البديعة والمطامير المشتملة
على الامور البهيجة الرفيعة وتصدق في لياليه بأنواع الصدقات
ويظهر في المسرات ويؤتون في المبرات بل يعتنون بقراءة مولد الكريم
يظهر عليهم من مكانه كل فضل عظيم بحيث كان مما جرب كما
قال الامام الشمس بن الجزري المقرئ الحربي من خواصه انه اما^ك
في ذلك العام وبشرى به تجل بدينك ليتبع ويرام قال اكثرهم بذلك
عناية أهل مصر والشام ولسطان مصر في تلك الليلة من العا^ل
اعظم مقام قال لقد حضر في سنة خمس وثمانين سبعة^{مئة}
ليلة المولد عند الملك الظاهر يرفق رحمه الله بقلعة الجبل

فرايت ما هالني وسرتي وما ساء في سررت ما اتفق في تلك الليالي
على القراءة والحاضرين من الوعاظ والمثدين وغيرهم من الاتباع
والعلماء الخدام المتردين بنحو عشرة الاف مثقال من الذهب و
العين بالحدس المصيب المين ما بين خلعة ومطعم ومشروب
ومشموم وشموع وغيرها مما يسقم به الضالوع وعددت ذلك
خمساً وعشرين جوقه من القراءة الصيبتين المرجوكونهم مشتبين ولم
يزل احد منهم الا بنحو عشرين خلعة من السلطان ومن الامراء
الاعيان قال السخاوي قلت ولم يزل ملوك مصر خدام الحرمين ^{اليفين}
فمن وفقهم الله لهدم كثير من المباني والشرين ونظرنا في الرعية
كالوالد لولده وشهر وانفسهم بالعدل فاسعفهم الله بحجده
ومدده كالملاك السعيد الشهيد الطاهر المصدق ^{حقيق} ابي سعيد
يعتونه به ويتوجهون بطريق سببه حيث انفتحت جوق القراءة
اياهم بتعيين للزيادة على الثلاثين فلنذكر اياكل جميل وكفوا من المشايخ
كل عريض طويل فاما ملوك الاندلس العرب فلم فيه ليل تسير
الركبان يجتمع فيها ائمة العلماء لا يحيان عن يديهم من كل

مكان وتعالوهنا بين اهل الكفر كلمة الايمان فظن اهل الروم
لا يتخلفون عن ذلك اتفاقا غيرهم من الملوك فيما هنالك وبلاد الهند
تريد على غيرها بكثر كما علمينه بعض اولى النقل والخرير قلت
واما لهم فمن حين دخل هذا الشهر المعظم والزمان المكرم لاهلها
بجائس فحام من انواع الطعام للقراء الكرام والعلماء العظام و
الفقراء من الخاص والعام وقراءة المختصات والتلاوات المتواليات
والانشادات المتعاليات باخماس المبر والخير وانواع السرور ووضا
الحب حتى بعض العجايز من غزلهن وسبحتهن بمجمل الاكابر والاعيان
وبضياء فقه ما يقدن عليه في ذلك الزمان ومن تعظيم مشا^{نهم}
وعلماءهم هذا الولد المعظم والمجلس المكرم انه لا ياباه احد من
رجاء ادراك نوره وسروره وقد وقع لشيخ مشايخنا مولانا زين الدين
المحمدي البهني النقشبندى قدس سره العلي الله اراد سلطان الزمان
وخاقان الدوران هما يوت بادشا تغمده الله تعالى واحسن مثواه اذ
يجمع به ويحصل المراد والمدد بسببه فاباه الشيخ وامتنع ايضا
ان ياتيه السلطان استغناء بفضل الرحمن في الحق السلطان على

وزير يرم خان بانه لا بد من تدبير الاجتماع في المكان ولو في قليل من
الزمان فيسبح الوزير ان الشيخ لا يحضر دعوة من هناء وعزاء الا في مولد
النبي صلى الله عليه وسلم تعظما لذلك المقام فاقى الى السلطان
فامرته بتهيئة سبيل الموكبانية من انواع الاطعمة الاشربة وما يشتمل به
ويخرج في المجالس العلية نادى الاكابر والاعاالى حضر الشيخ مع بعض الموالى^خ
السلطان لا يريق بيلا لادب معاونة التوفيق والوزير اخذ الطست
من تحت امره رجاء لطفه ونظرة وغسل ايدى الشيخ المكرم وحصل لهما
بركة تواضعهما لله ولرسوله صلى الله عليه وسلم المقام المعظم والجنات
المفخمة قال لتخاوى انا اهل مكة معدن الخير البركة فيتوجهون
الى المكان المتواترين للناس انه محل مولده وهو في سوق الليل اجاء
بلوغ كل منهم بذلك تقصده ومزيداهما مهم به على يوم العيد^{حسنة}
قل ان يتخلف عنه احد من صالح وطالح ومقل وسعيد سيما الشتر
صاحب الحجاز بدون توارده الجاز قال لا بل لا بد من كثرة هم الله تعالى
به احتفال وعلى فعله اقبال كان تلك المظفر صاحب ابل رحم الله
بذلك فيها اتم العناية واهتماما بشانه جاوز الغاية اثني عليه به

العلامة ابو شامة احد شيوخ النوى الفائق في الاستقامة في
كتابه الباعث على انكار البدع والحوادث قال مثل هذا
الحسين ياب اليه ويشكر فاعله ويشي عليه زاد ابن الجزري ولم
يكن في ذلك الا رغام الشيطان وسر اهل الايمان قال غيبت
الجزري واذا كان اهل الصليب تحذوا ليله مولد نبيهم عيسى
الاكبر اهل الاسلام اولى بالتكريم واجد رقت لما كان دعليه انا
ما موقنا بخالفة اهل النكاث لم يظهر من الشيخ لهذا السؤال جوابا
قال السخاوي على سبيل الاضرب اخرج شيخ مشايخ الاسلام خاتمة
الاعلام ابو الفضل بن حجر الاستاذ المعتبر رحمه الله تعالى رحمة
فسيح جنته فعله على اصل ثابت ما يعيل الى الاستناد اليه كل جبر
وهما وهو ما ثبت في الصحيحين من ان النبي صلى الله عليه وسلم اقام المدينة
فوجد اليه يوم يصومون يوم عاشوراء فسالهم فقالوا هو يوم اغرق الله
سبحانه وتعالى فيه فرعون ونحو ما ذكره عليه السلام ففرض صوم شكر الله
عز وجل فقال صلى الله عليه وسلم فانا احق بموسى منكم فصاموا لم يصيبوا
وقال ان عشت الى قبل الحديث قال اي الشيخ فيستفاد منه فقل
^{لا صوم من الناس اذ كان عليه السلام يوم عاشوراء}

الشكر لله تعالى على ما من في يوم معين من اشد النعمة
أو دفع نقمة ويعاد ذلك في نظير ذلك اليوم من كل سنة
والشكر لله تعالى يحصل بانواع العبادة كالصلوة والصيام والتلاوة
وأي نعمة اعظم من نعمة برور هذا النبي نبي الرحمة صلى الله عليه وسلم
قلت في قوله تعالى لقد جاءكم رسول اشعار بذلك وإيماء إلى تعظيم
وقت مجيئه لما هنا قال وعلى هذا فينبغي ان يقتصر فيه على
ما يفصح الشكر لله تعالى من نحو ذكره وأما ما يتبعه من السماع والهمو
وغيرها فينبغي ان يقال ما كان من ذلك مباحا بحيث يعين السر والعلانية
اليوم فلا بأس بالحاقه وما كان حراما أو مكرها فيمنع وكذا ما كان خلاف الأول
بل يحسن أيام الشهر كلها ولياليه يعني كما جاء عن ابن جماعة تنبيه فقهاء
افضل بها ان الزاهد القدير والمعبر الماسخون بنعمة الرحمن بن ابراهيم
بن جماعة لما كان بالمدينة النبوية على ساكنها افضل الصلوة وكل
الحبة كان يعمل طعاما في مولد النبي ويطعم الناس يقول لو كنت
علمت بطول الشهر كل يوم مولدا قلت وانا لما كجرت عن الضيق
الصورية كتبت هذه الاوراق لتضيق ضيافة معنوية نورية مستهمة

على صفحا الدهر غير مغمضة بالسنة والشهر ومميتا بالمواعيد والوقوع
 في مولد النبوي انتهى على ما اردنا تلخيصه وخاتمه في آخر اين ساله محرره
 مؤلف مودست غيت حرره مؤلفه الحاجي كرم ربه الكريم وشفا عتق
 رسوله العظيم علي بن سلطان محمد المحمدي الملقب بالحسن الشريف
 الحكيم عامه الله بلطفه والحقه وكما الوافي في شهر ربيع الاول
 النبي الاكمل عام سبع بعد الف من الهجرة النبوية على صاحبها آلاف
 الصلوة والوفاء التحية والحمد لله رب العالمين پس از تحرير و تقرير
 معتد به ثبت و تحقق كه عمل مولد شريف مقبول و معمول سلف صالحين متصور
 از قديم در اطراف و قطار بلاد اسلام است و سلاطين مصر و شام ايتام تمام در
 عمل فرجام داشته اند و همچنان ملوك اندلس و عرب اهل و هم مير مقفي آثار اكابر
 بوده همت برين احسن كاشته و بلاد هنده علم زيادت و دين بابت و ديكران
 بر داشته اند اما محمديان بهنگام دخول اين شهر معظم و زمان مكرم سكرام نصرا
 مجالس فخام از انواع طعام راي قراي كرام و علمای عظام و فقرا از خالص
 و عام و قرايت ختمات و تلاوات متواليات و انشادات متعاليات و حجاب
 مبرات و خيرات و انواع سرور و عناف جور مي داشته حتى كه زمان مجوز

خلاصه رساله
 ملا علي قاري
 ۱۶

از تار و پود و غل و شمع خود را با خنده و جمع اکابر و اعیان ضیافت این مکان
 و عظیم و مکرم شایخ و علمای عالی مقام در آن مان سعادت اقرار میسر و از بدو تعلیم
 و تجلیل این مولد معظم و مجلس مکرم بجائی رسید که احدی از اصناف اکابر را حضور
 درین مجلس بان بنجار نیکشاد و و برامی در آن روس و رش و عوت این مجلس است
 قبول می نهاد و از شواهد این عوی قصه شیخ المشایخ مولانا زین الدین نقشبندی
 قدس سره شریف است که از عادات این شیخ وقت بود که از اتفاقا خودش یا
 بدینکذاشت و کاهی عی خود و مجلس عائد و امر اگر نه شست چند آنکه سلطان
 و خاقان ووران همایون با پادشاه که عظمت و جبرتش مسطور در کتاب است
 که شیخ ممدوح را تکلیفی برای ملاقات تا بارگاه خودش بدو چون شیخ سر بر جود
 خودش بخدمت حاضر شود ازین هم شیخ براه اعراض فیه عرض پادشاه را جا
 بعرض قبول او چون جاذبه ملاقاتش با پادشاه را از جا برده بود و شوق است که از
 حصول این تناهد و شحمان ماند ناچار بوزیر خود شیخ جبریم خان رسید
 که به تدبیری اجتماع با خدمت شیخ حاصل شود اگر چه مان قلیلی اتفاق افتد
 قرع صفاخ وزیر مذکور کرده بود که شیخ دعوت کسی او را و غایت قبول او را
 از مقام خود حرکت نمیکند مگر آنکه دعوت مجلس مولد مکرم ختم المرسین صلی الله علیه و آله
 و سلم

دعوت مردم از این
 خالی از ریا و
 وسایل نیکو است
 نبوده باشد

باشد پس بنا بر عظیم و مکرم این مجلس شریف البتة حاضر میشود بادشاه مجرب و درایت
 این حال خیر مال امر فرمود که کار پردازان تهیه استبا ملوکانه از انواع اطعمه
 آشپزی و دیگر امور شایسته پدید آورند همین که در آنک فرصت مجلس مبارک شریف
 ترتیب یافته خبر دعوت چنین مجلس مکرم از طرف بادشاه تا گوش خویش شیخ و
 رسید به بالغ و حضرت شیخ با موالی خدام خودشان حاضر مجلس مکرم گردید بادشاه
 با سایر علما و اهل دوله در بار بابتقال شیخ و عظیم و مکرم خندان پر دخت که شاه
 ابرق وزیر پشت بدست ادب گرفته چنانکه باید دقیقه از دقائق غفلت
 رتبه شیخ نامری نگذشت بعد ازین آنچه در رساله معلومه حال اهل مکرم و مدینه
 از سخاوی منقول است ملاحظه گردیدست که وضع و شرف بقعه متبرکه که مکرم
 که معدن خیر و برکت است حاضر مکان بنیف یعنی محل مولد شریفی شوند و
 درین حضور سراسر نور و سرور فرماید تمام هر روز عید میکنند اما اهل مکرم منوره
 پس احوال این بزرگان اقبال این سکنه عالیشان خارج از حد حصرو عد
 و بیانت و ملک منظر صاحب اهل قسمیکه اعتنا و اتمام باین امر مامور
 سما و از ز غایت و معلوم از سابق نهایت است که علامه پوشامه که یکی از
 بشوخی امام نویست در کتاب الباعث علی انکار البدع و الاحادیث

۴
 شیخ عتیق دلی
 در بیان اختلاف شیخ
 و لادست حضرت شیخ
 و کتابت از شیخ
 که قول اهل سنج
 ماه برج الاول
 و عمل اهل مکرم
 زیارت کردن ایشان
 ولادت حضرت را درین
 و خواندن مودود و
 از آداب و اوضاع
 و شب و روز در آن

بمدح و تنمائی او کتاده فاعل این فعل حسن امشکور و لائق حمد و تمنا قرار
و بیان یادت ابن جزری که این فعل امشکور در انعام شیطان سرور این
نموده زیاده بیان است و آنچه از جزری و اضراب سخاوی و تخریج اصل
برای عمل مولد که از شیخ ابن حجر بشهادت صحیحین این قسم است و در
خصوص صوم عاشورا و ختم یار آن حضرت علیه الصلوة و التحية این صوم را بر
تا دین شکر و ارشاد اعجاز بنیاد که فَاَنَا اَحَقُّ بِمُؤْتَمِرٍ مِنْكُمْ و اعاده شکر این
و نظیر این و در هر سال نبودن هیچیک نعمتی بزرگتر از نعمت میلاد نبی که
بنی الرحمة است صلی الله علیه و سلم و بودن در کریمه لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ
مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَيُّهَا النَّبِيُّ بَسْمِیْ عَظِیْمٌ وَ قَدْ جَاءَكُمْ سَاعٌ مَبَاحٌ
سرور در آن و در مبارک باشد و تنمائی بواجب برای عمل که هر روز
تمامی شهر ربیع الاول اطعام طعام برای خواص و عوام تا مدت ماه کرم
انهار عجز قاری مؤلف رساله رضیافت صورتی و تحریر این رساله برای
مغوی بزیل بنمرد و دوام غیر مختص بشهر و عوام درین رساله فارسی
الطاف باری مرقوم است ارباب نظر و اصحاب فکر را همه شهید و معلوم
در تقاطعی که از رساله مولانا جلال الدین سیوطی و سیرت شامی رساله ملکی

سرمه دیده تحریر شد اثبات عمل مولد شریف را محصور و مقصور نباید اثبات
که بسیار از اکابر و اعلام در تحقیق این محبت و اثبات این مقصد و مرام تجرید
قریر معجزه ستا و جامع برکات شریف اند از آنکه است قسطمانی که بعد
اختلاف در یوم و شهر و تاریخ ولادت با سعادت در موته به نینه نوشته
و شهر و رانه ولد یوم الاثنین تا فی عشر جمیع الاول و اذ کان یوم الجمعة
الذی خلق فیها آدم علیه السلام و حصّ بساکمة لایصادفها عبد مسلم
فسأل الله فیها خیر الا اعطاه ایاه فما بالک بالساکمة الّتی ولد
فیها سید المرسلین صلی الله علیه و سلم لم یجعل الله فی یوم الاثنین
یوم مولد من الذکک لیس بعبادات ما جعل فی یوم الجمعة
الّتی خلق فیها آدم من الجمعة و الخطیبة و غیر ذلک اذ ما انبت الله علیه
بالتخفیف عن منته لسبب عنايته و جمعه قال الله تعالی و ما ارسلنا
الا رحمة للعالمین و من جملة ذلك علم الذکک لیس عن قيادة الانصاری
انه صلی الله علیه و سلم سئل عن حیاء یوم الاثنین قال ذلک یوم
ولدت فیہ و انزلت علی فیہ النبوة و رواه مسلم و فی السند عن ابن
عباس رضی الله عنهما قال ولد صلی الله علیه و سلم یوم الاثنین استنبه

ل
 فليؤدوا الجزاء من العمل
 فؤده في كلام بعض
 البطاركة
 لا أحد في الهند ولا في
 في الصين على ابن عباس
 ولد الفين يوم الاثنين
 يوم الاثنين وفتح مجاز
 يوم الاثنين
 إلى المدينة يوم الاثنين
 قدم المدينة يوم الاثنين
 برا يوم الاثنين
 المائدة يوم الاثنين
 أكلت لحم من كبد
 للامام احمد بن حنبل
 وفيه مخالفة بين

يوم الاثنين وخرجها جراً من مكة إلى المدينة يوم الاثنين دخل المدينة
 يوم الاثنين ورفع الحجر يوم الاثنين انتهى وكذا فتح مكة ونزول سورة المائدة
 يوم الاثنين انتهى وأزان جملته استأنج ابن جزي محدث وآخر رساله مولد
 شريف ميمونة وقد بسط الكلام في ترغيب مولد النبي عليه الصلوة
 والسلام قال فلا تزال أهل الحرمين الشريفين والمصريين والشام
 سائر بلاد العرب من المشرق والمغرب يحتفلون بمجلس مولد النبي صلى الله
 عليه وسلم يفرجون بقدر مهال ربيع الأول ويغتسلون ويلبسون
 بالثياب الفاخرة ويتزينون بأنواع الزينة ويتطيبون ويكحلون و
 يأثقون بالسرو في هذا الأيام ويبدلون على الناس بما كان عندهم
 من المصروف والأجاسر يهتمون اهتماماً بليغاً على السماع واللقاء
 المولد النبوي صلى الله عليه وسلم يباثون بذلك أجراً جليلاً وقولاً عظيماً
 ومما جرت عن ذلك أنه وجد في تلك العام كثرة الخير والبركة مع السلامة
 العرفية وسعة الرزق وازدياد المال الأولاد والأحفاد وأمن الأمان
 والأمان في البلاد والأمان والصلوات والسكون والقرار في البيوت والدار ببركة
 مولد النبي صلى الله عليه وسلم وقد حكى أنه كان جلد بغداد وكان

صبي

يصنع في كل سنة مولد النبي وفي جيرانه يهودية منكدة متعصبة
 فقالت مبيدة لزوجها ما بالجارنا المسلم يبذل ماله لاجن ولا ينفقوا مولا
 كثيرا ويتصدق على الفقراء والمساكين يطعم بأنواع الطعام في مثل هذا
 الشهر فما حاله فقال لها زوجها لعله يرمي أن له نبيا ولدا في هذا الشهر
 فيصنع مولودا له ويكون بذلك عند فرحة وسرور بنبيه صلى الله
 عليه وسلم فانكرت اليه يهودية في ذلك قبل عليها الليل فناما اليه يهودية
 فاذا برجل كثير الانوار وحواري من اصحابه فرأت تعجبته ولسا
 من اصحابه من هذا الذي رآه اعرفواكم فيكم فقالوا محمد رسول الله
 صلى الله عليه فقال له هل اذ اكلته يكلمني هو قالوا نعم قصته
 اليه وتقدمت وسألت عليه وقالت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم
 فقال ليبيك يا امة الله فيمكت اليه يهودية وقالت كيف تعجبني
 وكيف تقول لي لبيك وانك على غير دينك فقال لها ما اجبت
 الا سمعت ان الله قد هدانا لك ثم قالت ليديك فاني شهيد ان لا اله
 الا الله وانك محمد رسول الله فاندبعت من النوم واستيقظت
 ذي فرحة وسرور من هذه المناظر التي رأت فيها سيد الانام

فعا هدت الله في واهان اجبت ^{في نكاحه} نكاح رسول الله صلى الله عليه وسلم
 بجميع ما املك من ^{في نكاحه} واضع مولد له فلما اجبت واددت ان تنوي با
 عاهد فرأت حينئذ زوجها فحاجتها اعازها على بل مال فقفا
 لزوجها مالي راك في همتها الحجة الا من هذا فقفا لها زوجها هذا ^{فواشاهته}
 ليك اسلمت على يد البارجة فقالت سمك الله من اطلعك على هذا ^{انجرت}
 المكنت فقال هو الذي اسلمت بعدك على يدي فقالت
 الحمد لله الذي جفني اياك ^{اليه ومن تقني} على ين لا سلام وانقذني وياك من الشر
 والضلالة وجعلني اياك من ممة محمد صلى الله عليه وسلم والحمد لله
 رب العالمين انتهى ازين بيان آيت رحمانهم اجماع اهل حرمين شريفين
 ومصر ومين شام وسائر بلاد عرب مشرق ومغرب بحسب ما كان له شرف بقدمه
 ربيع الاول من هذا الازقة وجنس حصول خير وبركة وان سال واضح ولا
 است واز انجلمت ^{انجلمت} انجلمت ابو عبد الله بن الحاج كنه تلب تشد وادور مشع
 ومنكيات ورعل كنه تلب از رساله ^{بان} طيوظامه وابهرست وروم انضمام شاع
 عمل كنه تلب نويسه ولا تلب ان الشاع في غير هذه التلبه فيه ما فيه فكيف
 اذا انضم الى فضيلة هذا الشهر العظيم الذي فضله الله تعالى

فقد عجزت
 عن حاج
 الحاج
 الحاج

وفضلنا فيه بهذا النبي الكريم قاله الطبري والسمعاني
 بينهما وبين الشهر الكريم الذي من الله علينا فيه بسبب
 المسلمين وكان يحب أن يزداد فيه من العباد والخير شكر المولى على
 ما أولانا فيه من هذه النعم العظيمة وإن كان النبي صلى الله عليه وسلم
 لم يزد فيه على غيره من الشهوة شيئا من العباد أو ما ذلك برحمته
 صلى الله عليه وسلم لأمته وفاقه به صلى الله عليه وسلم كان يترك
 العمل خشية أن يفرض على أمته رخصة منه بهم لكن أشاء عليه الصلوات
 إلى فضيلة هذا الشهر العظيم بقوله للسائل الذي سأله عن صوم
 يوم الاثنين ذلك يوم ولدت فيه فتشرف به اليوم يتضمن التشريف
 هذا الشهر الذي لد فيه فينبغي أن يحرم حق الاخترام ويفضل بما
 فضل الله به الأشهر الفاضلة وفضيلة الأمكنة والأزمنة بالخصها
 الله من العبادات التي يفعل فيها لما قد علم أن الأمكنة والأزمنة لا تشرف
 لذاتها وإنما يحصل لها التشريف بالخصص من المعاني فانظر إلى ما أحضر
 به هذا الشهر الشريف يوم الاثنين لا ترى أن صوم هذا اليوم فيه فضل
 عظيم لأنه صلى الله عليه وسلم ولد فيه فعل هذا فينبغي أن يزداد دخل

كتابات نيك
 عاشت في سجونهم
 وشرح بذلك النبي
 في قيام ليالي
 رمضان ١٢

الشهر الكريم ان يكرم ويعظم ويحترم بالاحترام والالتفات
 له صلى الله عليه وسلم في كل شئ يخص الاوقات لفائده بزيادة فعل
 البر فيها وكثرة الخيرات فعل هذا تعظيم الشهر الشريف مما يكون بزيادة
 الاتمال الزاكية فيه والصدقة الى غير ذلك من القربات انتهى
 استانچه قدوة متاخرين شيخ عبدالحق محدث بلوخي رساله باثبت من السنه في يالم سنه
 ضاع بقل قصه الحب اعناق ثوبه خفيف عذاره رفته بنمطه انچه در رساله ما علي قاري
 منقول است مينو ولا زال اهل الاسلام يتجفون بفرح شهر مولد
 الله عليه وسلم ويعملون الواكف ويتصدقون في لياليه باواع الصدقه
 ويظهرون الشريه ويبدون في المبرات ويعتقون بقاء مولد الكرم
 ويظهر عليهم من بركاته كل فضل عظيم اندهل واز انجمه استانچه مولانا
 جمال الدين المعروف بميرزا حسن علي محدث لکنوي عليه الرحمه وخصيص
 نوشته اند که مصل مولد شريف اي تباب بالكتاب صلي الله عليه وسلم
 تسجبت بلكه مستحب موجب ثواب لامل از مخلص رساله سني در رساله
 اثبات مولد الزاكر محمد بن علي از سلف و خلف نظامه از مدو شيخ
 سيبو از شرح نساي و شيخ ابن حجر عسقلاني و شرح اربعين كرم

زيب
 من
 ١٨

نصرت مولانا
 حسن علي محدث

حکم باستان آن فرموده اند و امام نووی هم بهین مطلب فرموده اند
 مقرر ساختن آنحضرت صلی الله علیه و سلم شان برای دفع جو و دم شرکین آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در صحیحین مسطور است و بهین جهت فرموده اللهم ایدنا
 المحسان بروح القدس کذا فی الصحیحین و در حدیث آمده است که
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم حضرت بلال که ترک مکن وزه و دوشنبه از برای مکن
 زائده شده ام و زود و دوشنبه و این حدیث صلیست در جواز تعیین و زود و مولد و
 در حدیث وارد است عن ابن مسعود رضی الله عنه ما رآه المسلمون حسناً
 فهو عند الله حسن الخرجه محمد فی الموطأ و اختیار عمل مولد الشریف
 از مدت پانصد سال کسری اند از علمای محدثین و فقهایی عظام مفسران
 کرام و مشایخ اهل سنت و جماعت و تبعان سنت و مسلمین ترجیح یافته
 سلاطین عاقلان نمایند ایشان که بهجت بسته ترجیح آن منظور داشته اند
 صرف اموال بسیار بر آن نموده اند و حال این عمل و دیار عرب از مری
 شریفین و مین عراق و هند از اکابر علماء و مشایخ کبار و ارباب مع و تقوی
 بلاخطه دلائل مسطور در کتب و رسائل عریض است انهی مختصر الطف و
 این تحریر و مقرر بر خط تصحیف شده خواهد بود که اگر نظر انصاف ملاحظه

ایقدر قلیل حاوی تفاریر سلف کرام بلکه خلاصه تحریریل بخاری بر عظام است
 و ایما نیکه قصه تقریر حسان بن ثابت بروایت صحیحین و نزد صحیحین و دیگر صحاح نیز
 موجود و چنانچه در ترمذی این قصه بروایت حضرت عائشه رضی الله عنها است
 و حالتش آنکه آنحضرت علیه الصلوٰۃ و التحیة وضع منبر در مسجد منیف برای حسان
 بن مروه و حسان بن مروه استاده شد باین مباحث آنحضرت صلی الله علیه و سلم رفع مطاعن از آنحضرت
 علیه الصلوٰۃ و السلام میکرد و همین جهت دین بیان از زبان سالت جهان میکرد و بدین
 یثود حسان روح القدس ماینکه اخ و یفاخر رسول الله صلی الله علیه
 و سلم و مشکوٰۃ هم موافق ترمذی حدیثی بروایت حضرت عائشه از صحیح بخاری
 مرویت با جمله این قصه هم از مؤیدات مطلوبت منی بنی که حسان بر سر
 شده و ذکر مفاخر آنسر و رکائات علیه الوف من الصلوٰۃ و التسلیات باین تعظیم
 مکریم میکرد و آنحضرت علیه الصلوٰۃ و السلام و صحابه کرام میشنیدند پس این قصه
 صلی الله علیه و سلم ای محبت و عجب و استحسان اعتقاد مجلس ملائیکه که عبارت
 از بیان فضائل و معجزات سرور کائنات است صلی الله علیه و سلم باید که
 و لهذا جناب محدث مدوح بذکر آن قصه پرداخت و فذلکه کلام در مقام
 که مستفاد از عبارات منقولہ علمای اعلام است اینکه عمل مولد فیض

فذلکه نامی
 احوال باقیه
 ۱۱

و تعیین ماه و روز برای آن بلا ارباب ز امور سببه و تسبیح دعا کنند
 و موجب اجر جزیل و خیر میل است پس بن شک نیست که شهر ربیع الاول و
 پنجان و روز و شب شریف است و است با سعادت آنحضرت علیه الصلوٰه و
 التحیات و ائمه اطهار و التکریم است که تشریف و تکریم ظرف مکان و زمان
 به تشریف و تکریم نظروف است و لهذا تعیین و زره و شبانه که ثابت بقول
 و فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم است اصل سوم برای تعیین عمل در تشریف و
 صوم عاشورا و اعاده عقیقه قرار داده اند اگر زیاده تر از بیستم که مبعوض بیان
 سند عمل در تشریف مطلوب است باید شنید و باید سماعی ابدیه حقین باید
 که مولانا شیخ ابوالخطاب علیه الرحمه که قرئه ابتدائی تالیف ساله میداد تشریف
 بنام نامی همین علامه فاده در رساله خودش که سنی تنویر است می نویسد
 ابن عباس رضی الله عنهما آنکه کان یحدث ذات یوم فی بیته
 و قائم و لادنہ صلی الله علیه و سلم لقوم فاستبشروا و یحمدوا^{لله}
 و یصلوا علیه علیه السلام فاذا جاء النبی صلی الله علیه و سلم قال حلت
 لکم شفا حتی و نیز در آن ساله بود و آنحضرت صلی الله علیه و سلم است آنکه مع
 النبی صلی الله علیه و سلم الی بیت عامر لاصحاب و کان یعلم و قائم و

علیه السلام لا یبذل عهده و عشرته و یقول هذا اليوم هذا اليوم فقد
 علیه الصلوة والسلام ان الله فتح ابواب رحمة و الملائكة
 کلهم یستغفرون لك من فعل فعلات بحیاتیك انما یحرف
 الکنون در مطوق صدق و ثوق این هر دو روایت با بشارت ملاطه و روزه
 بلند و ندای رجبند منادی اصل اصل ای بیان مولد میل و نیست که صد
 خیر القرون قرنی بوده است و فیکه متوجیب علت شفاعت آنحضرت علیه
 الصلوة و التحیة فتح ابواب رحمت استغفار تمام ملائکه و نجات از عذاب دنیا
 آخرت برای قاعل خوش شدن چه جای باحت و استجاب که بوجه پیش تیا
 شوند و از او چشم دارند چنانچه بعضی از اکابر علماء بان تصریح کرده اند البته
 قابل قبول علماء و محول فضلا است بایماند کلام در سبکه با وجودیکه اصل این
 این فعل حسن و قول پیدا باشد پس اطلاق بدعت اگر چه بدعت حسن گویند
 که از اسلاف کرام و علمای بهام برین فعل منقول است بکدام محل می نشینند
 جویش می بینید و بنظر انصاف باید دید که این اطلاق انا باطلاق چیستند
 بر سنت تراویح است که جناب خلیفه ثانی رضی الله عنه و جمیع ائمه اربعه تراویح
 ارشاد فرموده اند و درین شب نیمه و در تراویح بقول فعل آنحضرت علی نبی و

ثابت و متحقق است پس چنانکه نظر ما بزم واجتماع و استدست آن دریم
 ماه رمضان برین فصل سنون اطلاق بدعت حسنه فرموده اند همچنان نظر
 واجتماع و استدست آن تمام و ربع الاول بلکه در تمام سال کار علی
 سلف اطلاق بدعت حسنه برین معنی تقریری نموده اند مختصرون سلسله
 سخن تا اینجا کشیده و نوبت اثبات عمل موله شریفینان غایت سید باب اول
 حله ختم تمام پوشیده و ابرام مرام چنانکه باید برین گردید اما باب دوم
 پس محتوی بر اثبات قیام منکام ذکر و ولادت و سرانام علیه الصلوٰه و السلام
 است بر محمدان و ابنا اب و اطفال اب جلالت حضرت سالت علیه الصلوٰه
 و التحیه چون لمعه نور از افق طور میسر خشید که حقیقت این قیام مقتضای
 محض تعظیم و تکریم عظیم و عرت صلی الله علیه و سلم و تعظیم بالقیام میانه
 حوض عوام از قول فضل سرور نام و صحابه کرام و تابعین سائر علمای علم
 ثابت و متحقق چنانکه رساله امام نووی علیه الرحمه بر این اثبات این عمومی و
 دفع انکار منکرین کافی و وافی است که این عار بطریقی بایه اثبات سائده
 که منکرین اجمال مژدن تنگ است هرگاه این نوع تعظیم بر می گیر و چنان
 باجبروت از اربابین دنیا در شرع شریف جائز باشد اگر مشتاقان

که شمران
 دستور اجابت
 مذکور است

معه
 نو خوالی عظیم
 در حدیثی است
 بن معاذ

قیام تعظیم
 فایده و حدیثی
 ۱۲

نبوی و الهان صورت مصطفوی مسموع ذکر وضع و ولادت با بعد
 حضرت رسالت که بعدیت مان فاش مساوق و تعظیم و تکریم قلیت
 زمان حیاتش موافق تصریحات علم است تعظیم بر خیزند و شهید و شکر
 و ثنا و درود بر سر و رانیا صلی الله علیه و سلم با خیر ما تعظیم و تکریم بیا میرند
 چه جای استنکاف و استبعاد یک مائق از قول بجواز برای منکرین قیام
 تعظیم نیست که این قیام بدعت است که اصلش قرون ثلثه است پس
 از بدعات سینه باشد که اصل شیعه برای خود ندارد و منشای این کار
 بهم عدم تدبر و تامل در معنی بدعت و سابق تمام تفصیل همین شد که بد
 سینه همان امر مستحدث در دین است که مخالف قواعد شرعی از کتاب
 و سنت و اثر و اجماع باشد و بر هر مکه مخالف یکی از اینها نیست
 امر مستحدث در دین بدعت است خواه اصل و نظیرش قرون ثلثه
 باشد یا نباشد و قول امام شافعی رحمه الله که باینش وقت و بعد ازین بدعت
 شود شاید عدل برین عوسیت و در تعقیام مغلطه دیگر است و رای
 مذکوره که در معنی بدعت متطرق شد از منکرین قیام از قومی دلائل انکار
 کرده اند و شما بان از بدو باینش اینکه در کلام بعضی از ثقات اجله علماء

تفسیر
 منکرین
 ۱۸

تفسیر
 منکرین
 ۱۸

خصوص این قیام واروده که هذا القیام بدعة لا اصل لها چنانچه
 علامه برهان الدین علی شافعی در کتاب بیان الیقون فی سیرة الامین المأمون
 نوشته و هذا القیام بدعة لا اصل لها و نیز امام علامه محمدرضا یوسف
 و سبیل الهدی الرشد فی سیرة خیر العباد که مشهور ب سیرت شامیت گفته و هذا
 القیام بدعة لا اصل لها پس بشهادت بچو شادین عاقلین ظاهر می شود
 میشود که این قیام بدعتی است که برای آن اصلی نیست و هر مستحکم که
 لامحاله بدعت سیئه باشد و ارتکاب بدعتی غیر ممنوع و حرام پس این قیام
 حرام و ممنوع است و تقریر این شبهه بن طریق که از قلم بر زبان قلم
 حکیمه زیادت بر آن از کلک انکار سلک منکرین تصور نیست بر محصلین که
 حظی از انصاف دارند مخفی نباشد که این شبهه هم با وجود تدلیس حیات
 و نقل عبارت متفرع بر آن مغلطه سابقه است که کبری این قیاس مستثنی
 بر آن مسطور است که بکرات و فحش گذشت ملاحظه شود که انفاذ کور شد که
 بدعت سیئه بر مخالفت با قواعد شرعی مذکور است و امریکه مخالفت
 و سنت و اثر و اجماع نباشد از بدعات حسنیه است برای او اصلی باشد یا
 نباشد پس تفوه و تکیه بر امر سختی که برای او اصلی نباشد بدعت سیئه

از الامین

که بدعت سیئه
 است
 بدعت سیئه

كليت اين قول باطل و ناسوع و مريانه مرارا بيان ترين حيات
 نقل عبادت پسن يستيند كه عبادت كتابان انيعون في غير الانيا
 المامون است و من القوائد انه جرت عادة كثير من الناس اذا سمعوا
 بذكر رضى الله صلى الله عليه و آله ان يقوموا تعظيما له صلى الله عليه و آله
 وهذا القيام بدعة لا اصل لها اي لكن هي بدعة حسنة لانه
 ليس كل بدعة مذمومة و قد قال سيدنا عمر رضى الله عنه
 في اجتماع الناس لصلوة التراويح نعمت البدعة و قد قال العزيم
 عبد السلام رحمه الله ان البدعة تعظمها الاحكام الخمسة و ذكرها
 من امثلة كل ما يطول ذكره ولا ينفذ في ذلك قول صلى الله عليه و آله
 اياكم و محدثات الامم فان كل بدعة ضلالة و قول صلى الله عليه و آله
 من احدث في امرناي شرعنا ما ليس منه فهو دلان هذا عام وريد
 به خاص فقد قال ما من الشافعي قال من الله ستره ما احدث و خالف
 كتابا او سنة او اجماعا و اثر فهو من البدعة الضالة و
 ما احدث من الخير لم يخالف شيئا من ذلك فهو من البدعة المحمودة
 و قد وجد القيام عندنا كما شهد صلى الله عليه و آله من عالم الامة

يعني و الدين
 و هو ابو محمد عبد العزيز
 شيخ القواعد
 ١٢

السنجاوى لم يفعله احد من السلف في القرون الثلاثة وانما حدث
بعد ثم لا يزال اهل الاسكندرية من سائر الاقطار والمدن الكبار يعملون
المولا ويتصدقون في لياليه بانواع الصدقات ويعتنون
بقراءة مولا الكريم ويظهر عليهم من بركاته كل فضل عظيم قال
ابن الجوزي من خواصه انه امان في ذلك العام وتبشرى
عاجلة بتبديل البغية والمرام واول من حدثه من الملوك صاحب
وصف له ابن دحية رحمه الله كتابا في مولا سماه التنوير بمولا
البشير النذير فاجازه بالف دينار وقد استخرج له الخافض ابن
حجر اصلا من السنة وكذا الخافض السيوطي على الفاكاهاني
المالكي في قول ان عمل المولا بدعة مذمومة انت في بيان
سيرته مقام قيامه بين يديك جبريا وكم كثير من المحبين
اذا سمعوا بذكر وضعه صلى الله عليه وسلم ان يقوموا تعظيما
له صلى الله عليه وسلم وهذا القيام بدعة لا اصل لها وقتا
ذو المحبة الصادقة حسان مانه بوزكريا يحيى يوسف الصريح
رحمة الله عليه في قصيدة من ديوانه في قليل من المصطفى

قوله فله
الابيات من الطويل
المعروف الضرب القافية
من المكثر قوله قليل
خبره باليمين
منهض عطف على خبره
قوله ان
ان يكونا عليين للصفة
قوله قبا او خيا من صديان
المصنف فان النهوض
كان انتم بالخير النوع
والجند كلاهما بالضم
يقال حتى كذا على جنود
ان على لينة فذكر
جيدا او احسن على الجند
بعده ينبغي على الجند
يكونا على الذين
او جابرين يحيى بالضم
وقوله اما الذي بالفتح
لا كما في فقه الثابت
بمواقع

العبر
في تفسيره
والمعنى
والضبط الطويل
فان اعلى الجوز
مناهج التوسيع والاعظم
وقوله يارب تسمت
التقيل

الخط بالذهب على فضة من خط الحسن مركب
 وان تهض لا شرف عنه سماعه عوقا كصفوا وحبشيا
 الشك اما الله تعظيما له كتب سبه على عرشه يارتبة
 شمس الرقب واقف ان منشدا الشد هذه القصيدة في ختم
 درس شيخ الاسلام الحافظ تقي الدين ابی الحسن السبكي وقضا
 الاعيان بين يديه فلما وصل المنشد الى قول وان تهض لا شرف
 عند سماعه الى اخر البيت قام الشيخ للحال قائما على قدميه
 لما ذكره الصريح حصل للناس ساعة طيبة ذكر ذلك وله شيخ
 الاسلام ابو نصر عبد الوفا في ترجمته من الطبقات الكبرى انتهى
 بين ناظر باصره عينك نضاف پیش نظر دارد حاله ليس كسائیکه و عدم جواب
 قیام تسک بعبارت سیر جلبي و شیرین نمود و نضاف چون ب
 وشن است که در پرده شمنی او دو کس واده با اختیار چنین بدلیس و خیانت
 و نقل و ستاویزی محکم و شکست تم بدست قائلین تحسان قیام و او نه الحق بنطو
 صدق و توفیق الحقیر و لا یغنی الا اگر منکرین این فعل حسن که ستر تعظیم و کرام
 و محبت و ادب شریانی امجا و صلی الله علیه و سلم از ان می بارد و خصوص انکار

تثبت نعل عبارت این بر دو سیرت منکر و ناجت قاطعه بر می قایلین
علی بن ابی طالب کی دست آید پس این سلسله الفجائی این شعر عد و شود سبب
خیر رضا خواهد خمیرایه دکان شیشه گرسنگ است محول بتائیدات بود
و توفقات آساید کرد و تفصیل این اجل بطریق مختصاریست که مراد این قول
و هذا القيامة بدعة لا أصل لها بعثت حسنیه است چنانچه صاحب
سیرت علی تبصریح آن و اخیه منشای غلط منکرین و اسکاف ساخته گفته لانه
لیس کل بدعة مذمومة باقی آنچه استناد بقول حضرت عمر رضی
و عن ابن عباس ما سمعنا علی علیه الرحمة بكار برده تفصیل انهم سابق بجا می و مر و
و چنان است نقل قول بن حجر بیثمی و یا بعثت حسنیه بودن علی و کوه ششها
بقول امام ابو شامه وین مقدمه نقل قول سخاو می و ابن جریر می از مذکور است سابق
آر می قیام امام تقی الدین سبک و متابعت مشایخ الاسلام بر می امام ممدوح
وین قیام نزد کرام سر و امام علیه التحیه السلام که اصناف بر قول سابقین است البته
بچشم عبرت یزدی و گوشش شنیدست که هرگاه چنین امام مقتدا می سخا
بگام که اسم شریف صلی الله علیه و سلم قیام ساز و جمع کثیر و جم غفیر از علمای عصر
و حاضرین مجلس بتابعت امام ممدوح پروازند و این بر می اقتدا و وفای باشد

باز کلام در جوار این قیام منافی تنان را با سلام است و عبارت سیرت
 شامی هم در یاد این عادت و شن و شن با سیرت حلبی است که همین قصه امام محمد
 و قیام آن مقتدا را سلام هنگام نشاء و نشاء قصیده حسنان مان بوز کر یا بحین
 یوسف صرصری رسیدن این شعر و آن تنهض الاشراف الی آخر البیت و تعبیر
 جمله قضاة و اعیان این سیرت نیز مذکور است و فرقی که هست همین که در سیرت
 بعبارة لفظ و سیرت شامی با اشاره الضمعت حسنه بودن این قیام قوس و قرینه
 واضح بر این شارت تعبیر بعنوان حجت و کثیر من الجبین در سابق و قال و المحبته الصاومه
 زمانه در سیاق است چه مقصود از این سابق و سیاق غیر از محمود است مقبولیت این قیام
 امر و کرنی تواند شد و اگر ملاحظه رود عبارت انسان العیون تفصیل حال سیرت
 و بیان سیرت می اجمال آن تفصیل خود اجمال قبل تفصیل باشد یا بعد آن و انسان
 العیون مرد یک چشم قبول علماء و فضلاست تصریح بدعت حسنه موجود است
 سیرت شامی ابدالت سابق و سیاق تیر بر این یاد کرد و با جمله نقل و حکایت
 این حدیث و این ثابت و متحقق شد که قیام نزد ذکر وضع شریف آنحضرت صلی
 علیه و سلم که عادت بیشتری از مردم کثیرین از محمدین آن جا بست از بدعات حسنه
 امور تحسنه است چون محکم عن بر حکایت از ضرورات عقلیه است و تقدیم

عادت برین نقل و حکایت استیانی نباشد و این بقیه حکایت می بینی ال برست که
 این قیام متفاوت دوم و همچنین از سالیف تان است باقی ماند کلام مدین که چون ما
 سیرت علی و سیرت سائرین کلام در بایا می بدعت حسنه است پس تعریف
 باینکه و هذا القیام بدعة کا اصل لها چه معنی دارد بلکه بجای عبارت پنجمین می
 و هذا القیام بدعة حسنة مؤقت عنوان یا معنوی بوضوح تمام حاصل میشود
 گوئیم که چون اصل در اصل معنی یا معنی علیه غیر متعارف است بدعت معنی امر متشبه
 در دین معنی لا اصل لها لا نظیر لها می فی القرون الثلاثة باشد و بعضی از اطلاق
 علماء اصل لها معنی لا وجود لها نیز واقع است و اگر با معان نظر رود و قول حضرت
 عمر رضی الله عنه که در مقدمه التزام جمیع تراویح نعمت البدعة هذا فرموده
 اصل بهر معنی مقصود است چه وجود تراویح اگر چه در زمان حضرت علیه الصلوة و التحية
 یافته نشد لیکن ای التزام این بیت اجتماعه داعی اطلاق بدعت این است فقط وجود
 و این بان کت اقران مقصود نیست انتهای نظر خود ظاهر التزام جماعت صلوة و تحیات
 جمیع عیدین از نظیر آن قرار دادن و نامی نیست و اعراب آن تصنیف کتب تعلیم
 علوم از صرف و نحو غیر آن سائر مستحبات متأخرین آن اصل بهر معنی ظاهر نیست
 که در التزام تراویح گفته شد و اگر در مطلق از خصوصیت نظیر عام معنی متعارف گرفته شود

و جملات
 بدعت لا اصل لها
 برین قیام

البته برای التزام تراویح بلکه برای تراویح خیر اصلی و قرون که در استخراج میتوان کرد
 مؤید این معنی است آنچه و میاطی از امام شافعی علیه الرحمه نقل کرده حدیث قال قال
 الشافعی رحمۃ الله ما من خیر عمل احد من امه محصل الله علیه و سلم
 الاوله اصل فی الشرع و نظر باین معنی تهافت تعارض که و کلام علماء باعتبار ثبوت
 اصل شیء نفی آن و بعضی از امور مستحده فی سبیه متطرق میشوند رفع میگردد که منبای
 ثبوتی و دیگر است مناط نفی معنی دیگر و نیز این قول شافعی علیه الرحمه من و سلم
 انحصار بدعت سبیه و نکیزین عت حسنه چنان میکند که آئیده حاجت تحشیم اقامت
 بیات برای رفع توهمات این قه باقی نیکدار و چون این قه رهمه شد باید است اثبات
 خلاف ظاهر چنانچه در هر و سیرت کرده واقع شد برای شعار یا نیست ثبوت بدعت حسنه
 چنانکه فرعون نالکدان علومست قوف بر وجود اصلش و قرون ثلثه نیست بلکه بسیار
 از امور مستحده و بنیه که اصلش و قرون ثلثه موجود نیست از بدعات حسنه امور مستحده
 و مستحسنة شمرده اند برای تنبیه این معنی صاحب النصاب المعون ف صا گفته که این قیام اگر چه
 بدعت است لکن بدعت حسنه است هر بدعت موم نیست بدعت موم است
 که مخالف قواعد شرع از کتاب سنت غیر آن باشد و هر چه مخالف آنها نباشد آن بدعت
 حسنه است اگر چه برای آن اصلی و قرون ثلثه نباشد و قیام نزد ذکر وضع شخصت

علیه الصلوة والسلام از بین قبیل است و منظور نظر صاحب است
 ازین عدول نیز همین افاده است که مقرر شد و این افاده بغير این
 و عنوان چنان حاصل میشود لهذا طول مسافت در عبارت بر قصر آن
 اختیار افاد و اما عمل مولد پس اگر چه حدیث این عمل شریف است
 بهیئت کذابی متعارف نیز بعد انقضای قرون ثلثه است و لهذا
 اطلاق بدعت حسنه بر آن نموده اند چنانچه از قول امام بخاری و
 دیگرى از ائمه دین تصریح شد لیکن برای این عمل چون اصل بلکه اصل
 ثلثه استخراج کرده اند و برای این اصول ثلثه اصل صلی در قرن اول
 از استخراج این حجه که بایش گذشت نیز پیدا است اطلاق لا اصل لهذا
 بدعت حسنه باین اعتبار نمیتوان کرد بخلاف قیام که هر چند نهیم
 بدعات حسنه است لیکن چون برای آن اصلی معنی متعارف استخراج
 نشد اطلاق اصل لهذا بدعت حسنه نموده اند و همین است تفاوت
 در عمل مولد و قیام اگر چه هر دو از بدعات حسنه است و استخراج
 تحقیق و مدقق کار بدین است و نیز دانسته است که اگر چه
 مطلق قیام تعظیمی این قیام که الی هم فردی را فرد آن نوع است

قریب نفس
 مولد و قیام
 ۱۸

اصلی در شرع موجود است لیکن نظر بر من خصوصیت اطلاق لاصلی لها
 در من خاص هو الیقام تا جل کرام الله و تقدیم علی قلیل
 برین بدعت حسنه بوده اند و ثبوت این عمومی تحقیق سابق و نیز عبارت
 موسوی شرح مؤطا که از افادات قدوة المحدثین لانا شاء ولی الله
 و بلویست پیدا و بود است و عبارت کتاب کور که در خصوص مصنف
 بعد نماز فجر و عصر زامام موسوی منقولست است قال لنوی اعلم ان
 المصاحفه مستحبه عند کل لقاء و اما ما اعتاده الناس
 المصاحفه بعد صلواتی الصبح و العصر فلا اصل له فی الشرع علی
 هذا القول و لکن لا یابین فان اصل المصاحفه سنه و کونهم حافظوا
 علیها فی بعض الاحوال و فرطوا فیها فی کثیر من الاحوال لا یخرج
 ذلك البعض من کونهم المصاحفه التي فی الشرع با
 اقول لکن ان یسبغ ان یقال فی المصاحفه یوم العید و کذا
 فی المعانقه یوم العید انتهى ازین عبارت بابتشارت چون
 سیده صبح میدرخشد که اطلاق کلمه لاصلی که فی شرع بر امور
 مستحبه شرعیه بوده اند و اطلاق این کلمه بر علی ان عمل او مستحب
 برمی آرد و اگر نظر انصاف ملاحظه شود مشکف کرد که چنانچه خصوصیت

اصول
 حکم مصاحفه
 بعد فجر و عصر
 و اما تقدیر و تفسیر
 علی قولی
 مولوی سید ابوالحسن
 در جواب اعتراض
 ابی حکیم نجاشی که تفسیر
 عبد بن کثیر است
 ما ابل بن کثیر
 نوشته بود در مصاحفه
 و مصاحفه بعد نماز
 عصر از زمان
 او نقل شده است
 باموات
 اطلاق لاصلی
 بر امور مستحبه
 و نه بر امور مذموم

تعيين مصافحه وقت صبح وعصرين مصافحه الزمانه كدور و شرح بهل
 انت خارج بيستين بخيان تخفيض تعظيم بالقيام بوقت سماع كروا
 ان حضرت صلى الله عليه وسلم علم اين تعظيم را تعظيم بالقيام كه در وقت
 بهل انت خارج بخوابد كروا البته قيام كذا بمجموع مصافحه بعد نماز
 فجر وعصر قبل امور مباحه سجده و بدعت نه خواهد بود چنانچه
 اذكار نو و في باب مصافحه مینويسد قد ذكر الشيخ الامام ابو محمد
 بن عبد السلام رحمه الله في كتاب القواعد البدع على
 خمسة اقسام واجبة ومحرمه ومكروهة ومستحبة ومباحة
 قال ومن امثلة البدع المباحة المصافحه عقيب الصبح وعصر
 انتبه و هرگاه مصافحه بعد صبح وعصر بخيان معانته و زعيم
 امور مباحه باشد بايد قيام عظيم بوقت مذکور چه تقصير كرده است كه از
 امور مباحه حسنه باشد و اينچه در مختار و در جواز مصافحه مذکور است
 نیز نمويد انت كه ما در صده و انيم و عيارش نيت كالمصافحه
 اي ك ما تبخا المصافحه كذا هاسنة قديمة متواترة لقوله
 عليه الصلوة والسلام من صافح اخا المسلم وحرك يده

بجمله بستر الزمان
 البيان بنام
 مستحق
 قال السيوطي
 النوع الثاني
 و يستعين
 في باب الاقامة
 قال الشيخ
 بن عبد السلام
 المصنف
 لم يعيد في احد
 الاول
 و الصواب
 النودى
 التبيان من
 استحباب
 ذالك
 من تعظيم
 عدم التباين
 ۱۳

المراد بالاولى الى باب الاستسقاء

تأثرت ذنوبه واطلاق الصنفت تبعاً للذرة والكثرة
والوقاية والنفاية والجمع والملتقى وغيره يفيد جوازها ولو
بعد العصر وقولهم انه بدعي اي مباخه حسنة كما افاده
النووي في اذكاره وغيره وعليه يحل ما نقله عن شارح
الجمع من انها بعد الفجر والعصر ليس بشيء توفيقاً لما انتهى
إليه من عبارات ومخاركة مستنداً بذكر امام نوويست أيضاً
انه اطلاق بدعت وبمجان ليس بشيء برامور مباحه سنة جارية
يتردد ومخارنوشت ووقوف الناس في عرقية غيرها
تشبيهها بالواقفين ليس بشيء هو نكرة في موضع النفي
فنعم انواع العبادة من فرض واجب مستحب فيه
الاباحة وقيل يستحب ذلك كذا في مسكين وقال الباقر
لو اجتمعوا لشرف ذلك اليوم وسمع الوعظ بلا وقت
وكشف راس جازيلاً كراهة اتفاقاً انتهى ورواه
شيخنا في سلو است التعريف ليس بشيء وهو
الناس انفسهم باهل عرفانهم عرفة وقيل يستحب ذلك

أخرج النووي
ابو داود وابن ماجه
الطبراني في الاوسط
مسند ابن ماجه
على ما تقدم في الاطلاق
ليس بشيء في كتابه

على
وفات موقوف
يوم عرفة على عشر
بوم من
مبدا من
نظر الجمع في تعذر
عقوبة شبيهة
بمنه

لا تشبيه بأهل الطائفة فيكون لهم ثوابهم ودرقاتهم
 أرجاع لصغير مقولست التعريف الذي يصنع الناس
 ليس بشيء في ذلك أن جماعة من الصالحاء والعارفين يجتمعون
 في يوم عرفة في كل بلدة يهللون ويكبرون وشبه الحاج في عرفات
 وذلك ليس بشيء يعني شيء من السنن ولكن في نفسه من جملة
 الديانات والخيرات اشتباها عرفات ورجاع برأى شوبه
 هذه المسئلة بعض مشائخنا قالوا التعريف لا يصنع
 الناس ليس بشيء لم يرد به نفي شرعيته في نفسه لأنه دعاء
 وتسبيح وتضرع إلى الله وإنما أراد وجوبه وكونه سنة ورواها
 النعمان كورث روي عن محمد بن الحسن حماد الله أنه كان
 يجيز ذلك ورواه في فضل حسن تشهد بقول مام محمد رحمه الله
 روه مكيو يزايا حنيفة لا يرى سجدة الشكر شيئا معناه أنه
 لا يرى نفي شرعيته أقرية إنما أراد نفي وجوبها شكرا وهذا
 كما قال محمد في الجامع الصغير عن أبي حنيفة أن التعريف
 الذي يصنع الناس ليس بشيء لم يرد به نفي شرعيته أصلاً

بحمد الله
 ١٥

لانه تسبیح و دعاء و اما اراده نفي وجوبها کذا فی بعض النسخ
 پس ازین و آیات فقهیه صاف می آید که کلمه لیس بشی مانند لا اکره
 مستعمل برای نفي شرعیت میت بلکه مفید استحتجاب است
 و چون اجتماع مردم روز عرفه غیر از عرفات بشرف این روز و
 وعظ با اتفاق جائز غیر کره است اجتماع مردم بشرف و زیاده
 آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام و شنیدن آیات احادیث و قیام
 هنگام وضع آنحضرت علیه الصلوٰه و السلام چگونه جائز غیر کره است
 نباشد و بجای خود بهترین است که زمان و لات آن سرور عالم
 علیه السلام اشرف و فاضلترین از همه اوقات است پس اجتماع مردم برای
 شرف و تحصیل شرف این روز و شنیدن وعظ و تذکیر و قیام
 بمقام ذکر وضع آن سرور امام صلی الله علیه و سلم امریست که بلا شبهه
 موجب حسنات و برکات است چون کلام ناانجا رسید و استحقاق
 هنگام ذکر وضع سرور بسیار عظام علیه السلام و سلام شهادت
 شیرین و شامی بوضوح انجامید حالا گوش شناس و دیگر شواهد باید
 که نیست از امام مرتضی عقد جوهر منقولست و قد استحسن القیام

حکایت اول
 برزخ استحب
 قیام

عند ذکر مولد الشریف ائمة ذر وروایة وروایة
 فطوبی لمن کانت علیه صلی الله علیه و سلم مرامه و مرامه فقا
 مفتیان ارباب اربعه و مولانا عبد الله بن حنفی عثمان بن
 دیمالی شافعی که از مکة معظمه در باب قایم مذکور فرزند بهر دستخط این باب
 در دلی بخانقاه مقدمه ای طریقه تشبیه مجدی ویه شاد غلام علی حسب
 مرحوم مغفور رسیده سوادش بن بایسن دشته میشود تا کل الجوام
 ویدو ایاتیان مقوی بصیرت حیرت تمام اسلامیان کرد و مفتی
 حنفی مکة معظمه استحسنه کثیرون والله سبحانه اعلم
 کتبه المفتقر عبد الله بن محمد المبرغنی تخفی مفتی امکة المکرم
 مفتی مالک القیام عند ذکر ولادة سید الا ولین الاخر
 صلی الله علیه و اله و لما استحسنه کثیر من العلماء و
 اعلم کتبه حسین بن ابراهیم مفتی المالکیة بمکة المحمبة
 مفتی شافعی نعم القیام عند ذکر ولادة صلی الله علیه
 و اله و لما استحسنه العلماء و هو حسن لما یحب علینا
 من تعظیم صلی الله علیه و سلم کتبه الفقیر لربه محمد عمر

فتوای مفتیان
 مذاب اربعه
 مکة مکرمه

عند ذکر مولد الشریف ائمه ذوروايه ورويه
 فطوبی لمن کانت علیه صلی الله علیه و آله و سلم و مرامه و مرامه فتوا
 مفتیان ارباب اربعه و مولانا عبد الله بن حاج خفي عثمان بن
 و میا علی شافعی که از کتب معظمه در باب قیام مذکور فرزند بهر دو خط این کتاب
 در دلی بخانه مقدمه ای طریقه تشنیه مجدویه شاد غلام علی حساب
 مرحوم مخور رسیده سوادش بن بایسن داشته میشود تا محل الحوز
 ویده ایاتیان مقوی بصر بصیر چشم اسلامیان کرد و مفتی
 حنفی که معظمه استحسنه کنیرون والله سبحانه اعلم
 کتبہ المفتقر عبد الله بن محمد المبرغنی تخفی مفتی المکرم
 مفتی مالک القیام عند ذکر ولاده سیدکالا و لیلین الاخر
 صلی الله علیه و آله و سلم استحسنه کنیز من العلماء و الله
 اعلم کتبہ حسین بن ابراهیم مفتی المالکیه بمکه المحمیه
 مفتی شافعی نعم القیام عند ذکر ولادته صلی الله علیه
 و آله و سلم استحسنه العلماء و هو حسن لما یجب علينا
 من تعظیم صلی الله علیه و آله و سلم کتبہ الفقیر لربه محمد عمر

فتوا مفتیان
 مذاهب اربعه
 کتبہ مکرمه

لما في ذلك من كمال التعظيم لصل الله عليه وسلم
لا يقال القيام عند ذكر ولادته بدعة لأننا نقول ليس كل
بدعة مذمومة كما لحاظ ذلك الإمام الحق الولي أبو عبد الله
حين سئل عن فعل المولد أمستحب أم مكروه وهل ورد فيه شيء
أو هل فعله من يفتك به فاجاب بقوله الوليمة وإطعام الطعام
مستحب كل وقت فكيف انضموا إلى ذلك الموريطه
نور النبوة في هذه الشهر الشريف ولا نعلم ذلك عن السلف
ولا يلزم من كون بدعة كونه مكروها فكم من بدعة مستحبة
بل ولجبة اذ الرينضم لذلك مفسدة والله الموفق انتهى
نقله عنه العلامة ابن حجر في مولده الكبير فيقال نظير
ذلك في القيام عند ذكر ولادته صلى الله عليه وسلم
ايضا قد اجتمعت الامة المحمدية من اهل السنة والجماعة
على استحسان القيام المذكور وقد قال صلى الله عليه وسلم
لا يجتمع امتي على ضلالة قال العلامة المدائني جرد العادة
بقيام الناس اذ انتم المدائح الى ذكر مولده وهي بدعة

مستحبة ثمانية من اظهار الفرح والثناء والتعظيم وفي هذا
 القدر كفاية لمن وفقه الله وهما ^{صلى الله عليه وسلم} الله على سيدنا
 محمد وعلى آله واصحابه وسلم تسليما كثيرا قال بغيره ولم
 يرقمه الفقير الى احسان ربه في الدنيا والاخرة ^{عنه}
 الدمياطي الشافعي خادما طلبة العلم بالمسجد الحرام طاب
 وبها الجامع لانهر سابقا خفرا لله له جميع ذنوبه وستر في الله
 بجميع عيوبه واجاب بجميع ^{انتها} والحمد لله رب العالمين
 ملاصقة كلام ورين مقام شيت كه چون از تصریح سیرت علمی و شایع
 كالنور على شاطئ الطور تابان و خست كه تعظيم بالقيام نزد
 ذكر نام آن سرور نام عليه الصلوة والسلام مباشرت ان السلام
 امام حافظ تقی الدین بسکی علیه الرحمه فرموده و جمله مشایخ و قضاه اعیان
 ان وقت متابعت شیخ محمد و روح درین قیام نموده و نیز امام بزرگوار
 عقد جواهر احسان قیام نزد ذکر و شرف از این فرموده و تیره و تیره
 نقل ساخته بقول احسان این فعل حسن پر و اخته ^{باعتبار}
 که معظم بحیو لا باجد لدین محمدی خفی و مولانا حسن بن ابراهیم

ملاصقة
 علم و مسله
 قیام

اذا سقطت عمامته او خلع الثياب اسقط ثوبه عنه
 بالتحريق فالموافقة في هذا الامور من حسن الصحبة و
 العشرة اذا الخالفة موحشة وكل قوم رسم ولا بد من
 موافقة الناس باخلاصهم كما ورد في الخبر لا سيما اذا كان
 اخلاقها حسن العشرة والمخالطة وتطيب القلب بالمسألة
 وقول لقائل ان ذلك بدعة لم تكن في عهد الصحابة فليس
 كل ما يحكم بالاباحة منقولة عن الصحابة وانما المحدث
 بدعة تراغم سنة ما توروا ولم ينقل النهي عن شيء من هذا
 فالقيام عند الدخول للداخل لم يكن من عادات العرب بل
 كان المحابة لا يقومون برسول الله صلى الله عليه وسلم
 في بعض الاحوال كما رواه انس رضي الله عنه ولكن اذا
 لم يثبت فيه نهى عام فلا تزي به باسا في البلاد التي
 جرت به العادة فيها باكر ام الداخل بالقيام فان القصد
 منه الاخترام ولا كرام وتطيب القلب به وكذلك سائر
 انواع المساعدة اذا قصد بها طيبة القلب اصطفا عليها

جماعة فلا بأس مع ساعدتهم الا في ما ورد فيه فهي لا يقبل
 التاويل انتهى و مطابق این در کمیک سعادت نیز مذکور است
 پس کسیکه خیم نیا و گوش نشنوا دار و چون سپید صبح در خشد که کلام این
 متکلمین مقصد متصوین باطوق نیست که موافقت با فعل جماد امور مبارجه
 از آداب صحبت و حسن عشرت از آن جمله است موافقت قیام بر امتیاز
 صاحب حد و حال موافقت قیام بر تعظیم داخل مجلس ملا و یکبار اگر
 و احترام عادتست همچنان موافقت سایر انواع مساعدت که برای
 قلوب مصطلح جماعت باکی نذر و شبه طریکی آن فعل جماعت معرودنی قابل
 تاویل نیست باشد و کلام باینکه این قیام است زیرا که در عهد صحابه نبوده و
 باینکه بیک از امور مبارجه است که منقول از صحابه نیست بحث موم نه است
 که مراحم سنت ما شورده باشد پس و این باب متکلمین هم بدعت منقسم بینه و حسن
 و بدعت مذموم است که مراحم قواعد سر باشد و هرگاه تخلف از قیام مبارجه
 خلاف آداب صحبت و حسن عشرت موجب حشمت و نفرت جماعت است
 پس این تخلف و انحراف از موافقت با جماعت هرگز وجهی از این
 که با وجود مخالفت با فعل جماعت مشرک مخلاف از تعظیم کسی نیست

معظم و کرم تر و خدا و جمله انبیاء و سایر برابری است و دیگر سخنی که شود
از سیرت انبیاء باید نیست که بعضی از مستحقین قلاوه او از جید عقاید
مذہب آورده گویند که اکابر علمای مین و و ارباب عات گشته اند
پس قول فعل ایشان با قیام سگام لاوت سرانام علیه الصلو
و السلام بدون حجت شعی قابل تاسی اقد نیست بحواب این
غیر از تلاوت کریمه کبرت کلمه تخریج من افواههم ان
یقولون الا کذابا دیگر چه باید گفت کاش در چنین بعضی که بنور آقا
حد و شرعیه در اینجا است بخین پیوند البته سبزی گفتار خود میر
درین بلاد هندوستان که آقا شعی مائل با قول است باب است
حد و شرعیه بالبره مسد و کسی هر چه خواهد بگوید سبحان الله مقام
که انجوائی مآزاه المسلمون حسنا فهو عند الله حسن و توارث
مسلمین جتباع و حجت شعی باشد توارث علمای سکنه مبطو
و مورد جنود ملائکه مقدسه نق تاسی اقد او حجت شعی نبافا عباد
یا اولی الالباب ان هذا الشیء عجاب معجزه او کتب معجزه کجا
خود محض است که در امور غیر ممنوعه واج شهر معتبر است بلکه عمل

۹۱
قوله سید بن طاووس
برخازنی ارباب که در بعضی از
کلیه از آنها بود که بکلیه در بعضی از
ناشایسته خودشان از بعضی از
مهاجرین و در بعضی از
الهند سید بن طاووس
قوله واج شهر معتبر است
اسکافیه با اختلاف العرف
تناول الثمار الساقطه مال نظر
فیه من الاموال الربو یکتو
مکمل او مورد ناو کدک
المسروق علیه در بعضی از
شکلا و العرف را از بعضی از
قال بن جویا تبع مطلق
بقا بعضی
بیرت خاص
باعتبار و کان بعضی

با مور غیر ممنوعه مروج اهل اسلام واجب شده اند پس گاه رواج بر شمر
 و اموریکه نص شرعی در منع آن روشد در شرع معتبر بلکه واجب
 امور مروج اکابر علما حجتین باین گونه معتبر نباشند و از حیث
 که صاحب هدایه توارث اهل حریمین و جواران فخر قبل از فوت
 حجت گرفته حجت قال یجوز للفجر من النصف الاخير من
 الليل لتوارث اهل الحرمین انتهى و بالاتر از نیمه و است
 حافظ محمد بن طاهر المقدسی است که سینه خود از زید بن ثابت رضی الله
 آورده انه قال اذا ریت اهل المدينة اجمعوا علی شیء
 فاعلم انه سنة انتھی و لهذا پیشتر از مشایخ قول اهل مدینه
 حجت گرفته اند چنانچه در عینی شرح کتر مرقومست و ذکر شمس الاثمه
 السخیی از مشایخ بلخ ختار و قول اهل مدینه بخوار استیجار العلم
 علی تعلیم القرآن فیحی ایضا نقول بالاجاز و در هدایه مینویسند و
 بعض مشایخنا استحسنوا الاستیجار علی تعلیم القرآن
 الیوم لانه ظهر التوائی فی الامور الدینیة و فی الامتناع
 تضییع حفظ القرآن علیه الفتوی و در نهایت در بیان بعض شیخ

اجماع و ذکر
 اهل حریمین
 من اصول ایشان
 المالکة قالوا لا یجوز العمل
 بغير الاذن فی ما علی اهل المدینه
 فی خلافه و قد ثبت للمالکة
 خیار المجلس البیت کدرت
 الصحیحین و یاتبع القرآن فلی
 و احد منها

نوشته و هم آنکه بلخ فانهما اختار و اقوال اهل المدينة
 انتقمی و اگر شواهد عمل بقول فعل اهل بیه استقصاء و قوی شوند
 جدا گانه باید بر این اطرین انصاف بین رکافیت طرفه نسبت که در
 فتاوی این باب بجهت تیر و فتوا مولانا عبد الله سراج حنفی مولانا
 عثمان حسن میباشند در استحسان قیام نقل و حکایت از استحسان
 علما سابقین است حکم با جهاد علما حرمین پیچ عبارت هذا اما
 استحسانه العلماء و فتوای هر یکی از علما مر قوست پس این قیام
 از مبتدعات علما حرمین نمی تواند شد و طرفه تر اینکه بدعتی بود
 مقصور و محصور در علما حال نیست بلکه سلف صاحبین نیز
 نیز این مستحذان از باب بحث میدانند چنانچه استناد بر سائل
 افاضل که ملا علی قاری هم یکی از جمله است برین دعوی است چون
 تتبع و شرح رسائل علما مدوح و غیر آن کرده شاید از صحبت این استاد
 و تشبهات بنور و نظر نیفتاد پس این فیه بلام نیست مع هذا بر تقدیر
 تنزل تسلیم گوئیم که اگر مراد از بدعات حرمین بدعات حرمین است که این
 غلام و علما گرام از تلقی قبول نموده اند پس منطبق صدق و ثبوت

من سن سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها
 ايجاد واحداث چنين بيات موجب اجر و ثواب و اگر معاذ الله
 مراد از ان عادت سیه است پس بر تقدیر مضمون این مصراع
 چو کفر از کعبه برخیزد کجا ماند مسلمانان از ایل سنت و جماعت
 بلکه ازین اسلام بجا و نشانی در تمام عالم باقی نخواهد بود که فساد و اهل
 متعددی بفساد و فرع است پس بر تقدیر که سلف صالحین چنین جانش
 جنابهم مصداق کل بدعة ضلالة و کل ضلالة فی النار
 باشند دیگر چنانکه از ایل حنبلت با و حال آنکه احادیث صحیح که در کتاب
 حریمین روست بنابرین کتب حدیث مخفی و محجب بنابرین مقام بنابر
 اختصار باریاد حدیثی از مشکوٰۃ که در باب الاعتصام بالکتاب و السنة
 ذیل فصل ثانی مذکور است انما یرو عن عمر بن عوف رضی الله
 عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم ان للدين
 لباردة الى الحمار كما تارز الحية الى حجرها وليعقل الدين
 من الحمار معقل لا روية من اس الحبل ان الدين هذا
 غريباً و سيعود كما بدأ فطوبى للغرباء و هم الذين يصحون

احادیث
 صحیحہ در مناقب
 حسین و اوستاد

ما افسد الناس من بعدك سنتي رواه الترمذي
 بدستیکه دین بر آئینه گرد می آید و می خیزد و باز میگرد و بسوی حجاز
 یعنی مکه و مدینه چنانکه باز میگرد و نیزه مار بسوی سواخ خود بر آئینه
 می آید و دین از حجاز و میگرد و آنرا ملجا و معاذ مانند پناهیست و بزرگویی
 از سر کوه بر آمدن و آنرا بدستیکه دین پیدا شده است غریب
 تنها و زودست که باز گردد و چنانکه بوی خوش شنی خرمی باد و مرغیان
 را و غریبانانی اند که نیکو میسازند چیزی که بد ساخته اند مردم بعد
 من از سنت من ازین حدیث و حدیث دیگر که مقدم برین آخر فصل اول
 مرویست آن کجا حجاز لفظ مدینه و اقصیست ثابت است که مدینه
 مرجع و ملجا و امن و ایمان و فساد و بیکه بعد از وفات سر کائنات
 علیه الصلوات و التحیات و سنت متطرق شد صلاح آن و بسته
 بذیل همان جمیعین یقین است پس چنانکه از اول تا آخر مرجع
 ما من دین ایمان و ارفع فساد بدعت از ساحت سنت شدند
 آنها را از اهل بدعت سینه شمرده می مجابا خانه سلام بر آن
 کردن شجره دین ایمان از نیخ بر گزینست قصه کوتاه است و عجب

درین مقام نیست که قیام مذکور اگر چه مانند عمل مولد در قرون ثلثه پیش
 نشد لیکن چون متضمن تعظیم و تکریم سرور انبیا علیهم الصلوٰۃ و الثناء و متواتر
 از مسلمین و سلف و صحابین است عمل بان البته موجب اجر و ثواب اعراض
 اغماض از آن مقررست و موجب وعذاب است و استحسان و تحباب علما
 باین عمل مولد و قیام مخصوص نیست بیکبار استحتا متاخرین
 که در قرون ثلثه اثری از آن نیست و علما آنرا بقبول پیش آمدن
 مستحب و محسن شمرده اند از آن جمله است تلفظ و نیت نماز قاضی خان
 اما اصلها از بقصد بقلبه فان قصد بقلبه و ذکر بلسان
 کان افضل و عند الشافعی همه الله لابد من الذکر
 باللسان انتهى عالمگیری و لا عجب فی الذکر باللسان
 فان فعله لیجمع علیه قلبه فهو حسن کذا فی الکافی و من
 عجز عن حضار القلب بکفیه اللسان کذا فی الزاهد فی
 انتهی هدایه و النیه هی الارادة و الشرطان یعلم
 بقلبه ای صلوٰۃ یصلی اما الذکر باللسان فلا یعتبر
 به و یحسب ذلك اجتماع عنینته انتهی شرح وقایه

بدانستند که
 متاخرین که نظاره
 مسکین قیام در ثلثه
 و تلفظ و نیت نماز

ويصل قصد قلبه صلواته بترجمتها ش هذا تفسير
 النبوة ^{قمر} والقصد مع لفظه فصل انتهى جامع لرمو
 ومع اللفظ الدال على القصد افضل للفظ وحده
 لا يعتبر كمن في الجمع انية القلب ليس بشرط كافي
 الخزانة والمختار استحباب التكلم كافي للمنية انتهى شرح
 مختصره ملاحظ على كرو مع اللفظ اي القصد ^{التلفظ} مع
 بما يدل عليه فصل منه بلا تلفظ لان السائر في
 الجنان هذا بدعة حسنة استحسنة المشايخ ^{للتقوية}
 اولدفع الوسوسة انتهى در مختار والتلفظ عند الارادة
 بها يستحب هو المختار ويكون بلفظ الماضي ولو فارسيًا
 لانه اعلم في الاستنات ويصح بالحال ^{في} قهنا وقيل
 سنة راتبه يعني احبه السلف وسنة علمائنا ^{ينقل} اولم
 عن المصطفى ولا الصحابة ولا التابعين بل قيل بدعة
 انتهى طحاوي فقول احبه الخ اشار بذلك الى
 انه لا خلاف في الحقيقة لانه لم يرو عن النبي ^{لله} صلى

کثیر الحصول المستحب ما فقه
رسول الله صلى الله عليه وسلم
اجبانا وتركه في غالب الاوقات

عليه وسلم ولا اصحابه ولا الائمة الا ربعة التلظ
وانما هو بدعة ولكنها حسنة على المعتدل لا سيئة
فيحتاج حينئذ الى تاويل المستحب والسنة ^{لمتصف} وجميع
هنا ليس على ما ينبغي قال في البحر وانما يستحسن اجتماع
الغريمة لا يستحسن لغيرة قولي بل قيل بدعة قائله
ابن الضمير ولكنها حسنة لما ذكرنا انتهى ^{ابن} ناطق
طاهره كه قاضي خان في كرساني ابا قصد قلب كفته ترشنا غي
صورت كرساني نوشته ودر عالمكيري بعبه بيان اجماع
غيت قلبي با ذكر زبان بسند كافي وكر زبان ابر تقدير بحر اقصاء قلبه
بسند زاهد كافي نوشته ودر پايه استحسان اجتماع غيت باكر
زبان نوشته ودر شرح وقاية قصد قلب باللفظ افضل كفته و ^{بسند} بسا
و جامع الرموز بعد ذكر فضيلت لفظ وال بقصد ارجع بسند خزانة
عدم شتر اطينت قلب نقل كرسن تران بسند منيه استجاب
كلم مختار كفته و ملا علي قاري در شرح مختصر وقاية ^{تقليد فضيلت} و در
بالملفظ نوشته كه لسان جهان بن است بعد از ان كفته كه ايست

بدعت حسنه است که از مشايخ اربعي نسبت ياد دفع و سوسه تحسن
و نهسته اند و در متن در مختار تلفظ نزاد و نهست مستحب شمرده شارح
از مختار گفته بعد از آن متن اين را بعنوان قبل سنت قرار داد و شارح
از اما ويل باستجاب سنت علماء منوره و توجيه آن فرموده که اين تلفظ
منقول از آن حضرت صلي الله عليه وسلم و صحابه تابعين است بلکه
بعضی از بدعت گفته اند و خطاوی گفته که اين تلفظ چون مرو
از بنی صلي الله عليه وسلم و صحابه ائمه اربعه نسبت البته بدعت است
لکن بدعت حسنه از مختار معتدنه بدعت سيئه و اين هم نزاد
گفته لکن و از آن بدعت حسنه است تلخیص اقوال علماء که اکثرب
معتدنه فقيه منقول شد و اگر استقصا اقوال دیگر فقها درین باب
بعل آید بر آن ساله جدا گانه باید با جمله با وجودیکه اين تلفظ از حضرت
عليه الصلوٰه والسلام صحابه کرام ائمه اربعه منقول نیست علماء
از بدعت حسنه شمرده تلفظي بقبول و عمل نموده اند و سیکه از بدعت
گفته مرو از آن بدعت حسنه است سيئه چنانچه ملا علی قاری و خطاوی
هم پنج بان نموده پس از اینجا اقراح تقسیم بدعت بحسنه سيئه و خطاوی

و نیز بدعت مطلق را علما محمول بدعت حسنه کرده اند و از آنجا که بدعت
 حسنه از روی تحقیق در حکم سنت بلکه منکرین تقسیم بدعت بحسب سنی
 آنرا داخل سنت کرده اند پس بجز تقدیر قول طحاوی که صنیع
 المصنف هذا لیس علی ما ینبغی لیس علی ما ینبغی
 و مقتضی که اطلاق سنت بر بدعت حسنه مبالغه اند و باین معناست
 توافق در قولین رفع تضاد از بین حاصل شد و از عجایب بیوفائی
 که یا و از زعفران کشمیر میدهند است که بعضی از مدعیان علم و دانش
 با وجود اعتراف باینکه علما در تلفظ و نسبت بنا بر مستحسن نوشته اند گویند
 که چون این تلفظ ماثور از قرون ثلثه نیست بدعت است و این بدعت
 چه جارفع سنت رفع فرض می یابد چه این تلفظ مورد عقبت از
 غمیت قلبی فرض است و بدین ترتیب نیز این تلفظ ترک نیست
 که فرض است لازم آید سبحان الله این شقیه این زبان گمان تماشای
 که نیست که اینقدر زنده هستند که موافات ذکر لسانی با غمیت
 قلبی و تحقیق است و از آنجا که لسان جهان بن است بین اجماع
 داعی بر استحسان تلفظ گردید و لهذا قول کسانی که قصار بر گردیدند

تتويب

از احاديث صحيحه است و از اين شاخ كرام موجب تنقيح قلب
 موجب حضور قلبي قرار داده اند چه بايد گفت و از ان جمله است تنويب
 قاضيهان ولا باس بالتتويب في سائر الصلوات
 الخمس في زماننا و تنويب كل بلدة ما تعارفه هل
 تلك البلدة ويجوز تخصيص كل من كان مشغولا بمصالح
 المسلمين بزيادة الاعلام انتهى هدايه والمتاخر
 مستحسن وافي الصلوات كلها ان ظهور التتويب في الامور
 الدينية انتهى شرح وقايله و مستحسن المتاخر
 تنويب الصلوات كلها تنويب هو الاعلام بعد
 الاعلام انتهى عالمكيري والتتويب حسن عند المتأخرين
 في كل صلوة الا في المغرب هكذا في شرح النقاية للشيخ
 ابي المكارم وهو رجوع الموزن الى الاعلام بالصلوة
 بين الاذان والاقامة و تنويب كل بلدة على ما
 تعارفوه اما بالتتخير او بالصلوة الصلوة وقامت
 لانه للمبالغة في الاعلام وانما يحصل ذلك

بما تعارفوه كذا في الكافي انتهى جامع الرموز والشواهد
في اللغة تكرير الدلالة في الشريعة ما تعارفوه كل
بلدة بين الأذنين في المحيط انه في مانه صلى الله
عليه وسلم الصلاة خير من النوم مرتين في اذان الفجر ^{الاذان والاقامة}
بعده ثم احدث التابعون اهل الكوفة بدلا لمحيطين
مرتين عنه انه حسن عنه انه يمكن بعد الاذان قدر
ما يقرأ عشرون آية ثم يتوب ثم يصلي ركعتين للفجر ثم
قليلًا ثم يقيم وعن ابي يوسف انه يمكن ساعة و
في الجامع الصغير انه يكره في سائر الصلوات عن ابي
الاسود بن مينا كل من اشتغل بمصالح المسلمين كما
والقاضي عا ^{المرحوم} علام ثم مشائخنا اليوم يقولون انه
حسن في كل صلاة من نحو الصلاة الصلاة او قامت
قامت كما في سمرقند وهو اختيار السرخسي ^{القضاة} صلاة
كما في الرازي ^م در مختار ويتوب بين الاذان والاقا
في الكل للكل بما تعارفوه ويجلس بينهما بقدر ما يجزئ

انما يكون بعد الفراغ قبل يكره التثويب في غير الفجر لما روي عن بلال
 رضي الله عنه قال اخبرني رسول الله صلى الله عليه وسلم بان
 اثوب في الفجر ونهاني عن تثويب العشاء ولان الفجر وقت نوم
 وغفلة فاختص بزيادة الاعلام اعانة للناس عادة
 على استدراك فضيلة الجماعة ولا كذلك غيرهما من
 الصلوات في زماننا لا بأس بالتثويب في سائر الصلوات
 لتغير احوال الناس وتثويب كل بلدة ما توافقه اهل
 تلك البلدة في بعضها الصلوة الصلوة وفي بعضها ما
 قامت قال ابو بوبكر لا بأس بالقول المثل ان السلام عليكم
 ايها الامير رحمة الله وبركاته حي على الصلوة حي على
 الفلاح يرحمك الله وبركاته يستحسن زيادة الاعلام في
 حقهم لا كذلك امرأ زماننا قيل هكذا اكل من كامن
 بمصالح المسلمين لقاضي المغني جاز تخصيصه بالاعلام
 انتهى في كتابه خطي از علم حديث وقفه ميدانند ميدانند
 تثويب ثابت از زمان حضرت عايشة الصلوة والسلام مستحب

توثیق در سایر نمازها مستحسن است و باین تقریر توثیق و حسنات
 متأخرین محسوب گردد و بدین حدیث بدال که در آن منع از توثیق عشا
 مرویست نیز اثر حضرت علی مرتضی رضی الله عنه که مؤید از توثیق
 عشا منع و خبر فرموده فراموش استحسان خرمین اند شد که معنی این
 توسیع همان نظر در شریعت است برای زایل عقلت مودم توثیق
 فرموده هرگاه مناسط توثیق پیش نظر شارع بوده عشا و غیر آن متحقق
 گشت و آن حکم بر آن استحضات عقلی و هیئت و از جمله است
 عامه سنین بر اینست قاضیخان آتش ما یکفن فیه الرجل
 ثلثة اثواب لیس فیها عمامه عندنا و استحسناها المتأخر
 وهو مرعی عن ابن عمر رضی الله عنهما و به اخذ مالک
 رضی الله عنه انتهى عالمگیری و لیس فی الکفن عمامة فی ظاهر
 الروایة و فی الفتاوی استحسناها المتأخر و من کان عالماً
 و یجعل ذنبه علی وجهه بخلاف حال الخیفة کذا فی البحر
 النیرة و قایه و سنة الکفر انوار فیص لفاة و استحس
 المتأخر و العمامة انتهى جامع الروایة و استحسنا علی الصیحة العمامة

عامه سنین بر اینست

المتأخر للعلماء ولا شراف ولا باس بالزيادة على الثلثة
 انتهى لخطاوي فوق ويكره العامة اي على راسه ^{بن فاطمة} خلا
 اللقافة وهي محل الخلاف واما ما يفعل على الخشبة
 من العامة والزينة ببعض حلي فهو من المكروه بلا
 خلاف لما تقدم مرانه يكره فيه كل ما كان للزينة قولا
 يستحسنها المتأخرون للعلماء الخ ويجعل الذنب على
 وجهه كما فعل ابن عمر رضي الله عنهما وقيل تدار
 يمينا ويلف فيه على كورة من جهة يمينه كما في
 القوس وأحترز بالعلماء عن لا وساط فلا يعمون كما
 في النهر عن السراج قولا ولا شراف ^{الدهيشة} في الظهيرة العلوية
 اي ولاد علي رضي الله عنه قولا ولا باس بالزيادة
 هذا هو المذكور في غاية البيان كما في النهر ثم قال
 فلا اقتصار على الثلث لنفي كون اقل مسنونا وصح
 في المحبتي بكراهة الزيادة فان قلت الكراهة في عبار
 المتزنية كان المال واحد انتهى ارشاد الطالبين

قوله كما فعل
 ابن عمر
 واقرا في نسخة
 قيس عتبة ثلاث
 لفائف او العمامة
 التي تحت خكمه رواه
 سعيد بن منصور
 كذا عن الحلية
 وقال في وضعة
 الزينة سني او الوا
 بان كيف في البقية
 او ضمة بغير نجاء
 ما اذا اوصى ان
 كيف في ثوبين

السنة أن يكفن الرجل في ثلاثة أثواب زار مقتصر لفافة
 لأنه أكثر ما يلبسه عادة في حياته فكذا بعد حياته و
 أن يقتصر على ثوبين جاز والثوبان زار لفافة وهذا
 كفن الكفاية لقول أبي بكر رضي الله عنه اغسلوا ثوبي
 خديين وكفنوني فيهما ولا تهادني لباساً لا حباً وكره
 بعضهم تعمير الميت وقال بعض العلماء إذا كان عالماً معروفاً
 من أشرف الناس بعيم وإن كان من الأوساط فلا
 يستحسن المتأخر في تعمير الميت مطلقاً وهو الأهل
 لحديث ابن عمر رضي الله عنهما أنه كان يعمر الميت ويجعل
 ذنب العمامة على الوجه بخلاف حالة الحيوة حيث
 يرسل قبل الفقار المعني الزينة وقد انقطع ذلك لموا
 انتهى كشف الغطاء لبعض مشايخ مكرهه واثمة اندستار
 زيركه مجموع أثواب كفن بستره حفت شود و سنت طاق ست
 مستحسن اثمة اندستار بعض متأخرين برأ علماء و اهل مشرقة
 ويكره مرويت ابن عمر رضي الله عنهما أنه عمامة ميت ميت

فإنما للميت والصديق
 والحي أو من الميت إلى
 الحبيب بكثرة رواية الفقهاء
 كما رواه النسفي في الكافي
 والفرغاني في البداية و
 في نظم الحديث أخرجه
 من الموطأ فقال أبو بكر
 عذروا الميت في الثوب عليه
 قد صابه مشق أو غم إن
 فاعلموه ثم كفونوه
 فيه

و وصیت کرده بود و بوی بهین وایت اخذ کرده اند بعضی مالکیه
 باید که گردانیده شود و بوب عامه یعنی شمله را بر سر و میت بکس
 حال حیات چنانچه از ابن عمر بهین طریقی آمده است مخفی ماند که در تعمیم میت
 اختلاف علماست بعضی آنرا کرده اند و بعضی آنرا لیکن معتقد و مختار نزد
 متأخرین استحسان آنست چون ثواب کفن سنت بر نفی اقل
 از آنست چنانچه شنیعت و کفایت که از حضرت ابو بکر رضی الله عنه
 مرویست پس بایست بر سه احکام سنت تواند شد و تعمیم میت و وصیت
 بدان که از ابن عمر رضی الله عنهما ما ثورست و بدین وجه است تفقه ابن عمر
 و اعرفیت سنت چنانکه است عارفین حال صحابه کرام پوشیده است
 پس اگر صافه عامه ثواب کفن احکام سنت می دهر که چنین فقیه
 جلیل القدر تعمیل آن وصیت آن نمیکرد و چون انکار قول و فعل ابن عمر
 و تعمیم میت منقول از دیگر صحابه نیست پس این تقریر موجب تحسین
 این تعمیم است و قول عائشه رضی الله عنها و ثواب کفن آنحضرت
 علی الله علیه وسلم که نفی قیص عامه از دست این قول اول و معتد
 نبودن بطاهر خودست چنانچه ملا علی قاری در شرح

۲
 فیه و این باب است
 میگوید که بعضی
 مرد و از بعضی
 اما از ابن عمر
 سالقه و بی متابعت
 آن میکنند که حدیث
 شیخ عبدالحق دلوئی
 و بعضی که یکبار
 نیال و فی این
 است و طرف ماند
 درخت میراث
 و اگر
 علی الله علیه وسلم
 شیخ بکر

۱۲
 این بطریق
 اقتضا
 ایاست
 طاعت
 انور که
 برگاه در
 این طایفه
 نقل

مختصر و قایم تاویل نفسی قمیص ده اند و چون احدی می داند علامه
 انوار کفن آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیست پس استناد بنفی عما
 باین قول سجا خود نخواهد بود بلکه اگر برسد قول و فعل ابن عمر رضی
 الله عنهما نظرد و اصل اصل این استحسان متناخرین پیدا و هوید است
 باجماع تحدید کفن سنت بسته و کفن کفایت بد و نظر باقل از آن است
 تحدید کفن و رت بهر چه میسرید کرده اند و اگر زیادت کمی از سه غیر مشرعه
 مؤید زیادت از ابن عمر و ثمی از ابو بکر رضی الله عنهما با وقوع نمی آمد
 باقی ماند سخن بهرین فقها استحسان بقیم میست اصح و کرهت آنرا
 اصح گفته اند چنانچه قهسما از راهی نقل کرده اند و تنویر الا بصا
 متن مختار کرهت اصح گفته پس مقتضا ترجیح و تفصیل اصح بر
 صحیح باید که مقدم و مختار کرهت تقسیم میست با گوئیم که بحسب ظاهر
 حال چنین است لیکن علمای ارباب تحقیق حاکم بخلاف آن شده اند
 باصح بمقابله اصح اولی نوشته اند چنانچه در مختار و ذیل مؤلف می نویسد
 قال شیخنا الرملی فی فتاوی و بعض الالفاظ اکدم من بعض
 تلفظ الفتوا اکدم من لفظ الصحیح و الاصح و الاشبه و غیرها

در حدیث

التوارث كذا في التخصيص ^{المتفق} جامع الرموز ثم سيخص التشاء
 على الخلفاء الراشدين كما في الراهد ثم على سائر اصحابه
 اجمعين ثم يدعي سلطان الزمان بالقول ^{الان} حسا محتبنا في
 مدحه عما قالوا انه كفران وخسران كما في الترغيب وغيره انتقد
 درختار ونبذ كرا خلفاء الراشدين العيين ^{الديع} السلطان
 وجوزة القهستيا وبكرة تحرميا وصفه بما ليس فيه ^{المتفق} ^{طحاوي}
 ويريد فيها ^{في الثانية ۱۲} الديع المؤمنين المؤمنين بذل الوعظ في الاول
 ولا يعط فيها وليس فيها قراءة آية كذا في البحر قوله والعين هما
 الحمرة والعباس انتهى ^{المتفق} يصريح عالمكبرى وجامع الرموز ومختار
 وغير ان اكتب معقده فقهية ثابت شدك ذكر وثنا خلفاء راشدين وعمر
 شيرين بلکه سار صحابه اجمعين وعابره امونين مونات وخطبة ثابته
 ارسنسات متاخرين است وبعض علماء عابره امونين سلطانان هم
 اضافه کرده و بعضی از ان منع نوشته بعد از ان که حضرت سین بنی
 الله عنها وسیده نسافاطه زهرا رضی الله عنها نیز اضافه شد چنانچه
 تا حال متعارف و معمول بلاد و مصارست و غالب ادا می برین

اضافه ان بوده است تا تعريض بر عبادي صحابه كرام قبل تسليم عظم
 تام بشده و از انجمله تسليم بعد از ان است در مختار فائدة التسليم
 بعد از ان حدث في ربيع الاخر سنة سبع مائة و احدى
 و ثمانين في عشاء ليلة الاثنين ثم يوم الجمعة بعد عشاء
 حدث في الكل لا المغرب ثم فيها مرتين و هو بدعة حسنة
 انتقد على طحاوي قوله فائدة المهر هي من حسن محاضرة للسيوطي
 وفي القول البديع للشيخ ان ابتداء حدثه في مدة صلاح الدنيا
 بن المظفر بن اثوب و بامره فخر قوله ثم فيها مرتين لم يكن في زمانه
 وليس هو في عبارة السيوطي المذكورة في النهار ايضا انتهى بالجمله
 تسليم بعد از ان كه حدث ان ربيع اخر سنة مئتين و احدى
 عشاء شب و شبته بستر روز جمعه بستر بعد ده سال تمام نماز با غير از مغرب
 بعد از ان نماز مغرب بارگزيده از مستحبات متاخرين بدعت حسنة است
 گوويين ان متعارف معمول بين ما يروى مصار نباشد و از انجمله است
 تعاشير مصحف كتابت اسامي سور و عدد آيات و نقط و شكل و تعين
 ركعات علامات و اوقاف غير ان از متعلقات كتابت قرآن

فصل في عبادات

تسليم بعد از ان
 قوله من بعد ان
 في المغرب كما في مختار
 لم يقد في النسخ و لم يرد في النسخ
 ذلك كان موجودا في من النسخ
 او المراد به ما يخلو عن ان النسخ
 ثم بعده بين الغائبين ليلة الجمعة
 و ان تسليما بعد ان
 كما في بعض قبل ان النسخ
 الجملة و لم يرد من ذكره ايضا
 من روى المختار
 تعاشير

و تأییدها مجرد و لا فی الخط من التّغییر و المنقط ثم فی زمان
 لا بد لغالب الناس من الدّلالة فی التّغییر بحفظ الای و
 بالنقط بحفظ التّصحیف و بالشکل بحفظ الاعراب فتکو
 بدعا مستحسنة و قد حکم عن ابن مسعود ما رآه المسلمون
 حسنا فهو عند الله حسن و یجوز تحلیله لما فیها من تعظیفه
 انتھای ایشاد الطالبین لا بأس بالوقف و النقط و التّغییر
 فی المصحف انتھای از بیان قاضیخان غیر از علما عالیشان ظاهر
 میشود که با وجودیکه از سلف کرام است لفظ و تعامیر مصحف منقو
 لیکن متاخرین مشایخ نظر بصدوح و منافع عامه حکم باستحسان چنین امور متعلقه
 کتابت قرآن نمودند و در عالمگیری می بینیم از جوابر اخلاطی نقل کرده اند
 شواهد صا و قد برین عولیت که کتابت اس سور و ادایات اگرچه
 احداث است بدعت حسنه او برین قوف نیست که بسکای از شیخ
 محدثه بدعت حسنه است بسکای از چیزهاست که حکم آن باخلاف مان
 در مکان مختلف میشود پس بنا بر علیه اگر مکروهات متقدّمین مستحسنات متاخرین گردد
 مستبعد نتوان انکساعت و ازینجا است که ملا علی قاری فرموده که نقیض

و نقطه باعتبار اصل وایت مکرر است لیکن ازین باجهت این که
 سلمان ثلاث تلاوت قرآن ضرورت است بوقت و نقطه و شکل مصحف از
 بدعات حسنه باشد درین شک نیست که بدون این ثلاث که احداث
 متاخرین است تلاوت قرآن قاریان خاصه درین و زبان خیلی
 تنگ میگشت پس این استحسنات یا حسنات عامه مسلمین است که
 باحداث امورند کوزه تلاوت قرآن قاریان البته سهیل و سهان گردید
 زیرا که از تعشیر محافظت آیات از لفظ محافظت تصحیف و از شکل که
 عبارت از نیست حاصل از ترتیب و ف با حرکات و سکونات است
 که از اصرافیان صیغه گویند محافظت اعراب ^{یعنی چه یک بیان این نیست میکنند} ض و صوح رسین و نظر
 باین ابد این احداث و نظائر آن از خمس و نصف ربع و ثلث و مقرر
 و تعیین کوعات و علامات آیات اوقاف و غیر آن از متعلقات تلاوت
 در کتابت مصحف استحسنات خیرین است و قول ابن مسعود که
 حکم تجرید قرآن از غیر آن میکند هرگاه موافق تصریح ملا علی قاری متحمل دو
 معنی است پس باعتبار معنی اول معنی تجرید قرآن تلاوت با غیر
 آن اضافه تعشیر نقطه و اعراب دیگر امور که موجب سهیل و سهان

و قرائت است متناوب تجرید نیست و از اینجا متفرج میشود که ممکن است
بر اعتبار معنی اول بمعنای که است احتمال معنی ثانی در قول ابن مسعود
پسین تقدیر میاید قول متقدمین که قایل بکبریت شدند و قول متأخرین
که قائل باختصاص امور معلومه هستند متناوب باقی ماند که برای یکی ازین
دو فرقه مجلی جدا گانه پیدا و هوید است تمهیداً قول دوم ابن مسعود
یعنی ما راه المسلمین حسنا فهو عند الله حسن موند
اراده معنی اول از قول اول ابن مسعود است و نیز مؤیدین معنی است
انچه از مساعی جمیل حضرت عثمان در جمع مصاحف مشاورت مسار
اجله صحابه که حضرت علی ابن ابیطالب ^{رضی الله عنه} حدیفه بن ابی اسلمه ^{رضی الله عنه}
بطور آید چه از بدیهات اولیه است که در آن وقت قرآن اختلاط
قرآن بتعاشیر و تقطع و شکل رکوعات غیر آن ده که تجرید از آن
نظر خلافت اثر میگشت بلکه مقصود از آن تجرید قرآن از غیر آن تلاوت
بوده که هرگاه بعضی از عبارات تفسیر معنی قرآن که هنگام تلاوت از زبان
حضرت سالت صلی الله علیه و سلم شنیدند داخل مصاحف نمودند
چندین از او حجه قنوت هم در قرآن نوشتند و قرائت شاذه تیر داخل

۴۱
کند و میگویند حسن است
بقرآن و انکه در اول
الورد و الورد
ابن النابری قول الورد و الورد
تفسیر میگویند معنی الورد
و غلط فیه بعضی الزاویه فیه
بالتقرآن ۱۳

۴۲
عن ابن عباس
السدر فی الحف و الخلع
انکه کان یکتبها فی مصحفه
کریم عن ابن عباس ۱۳

مصاحف ساخته این اختلاط قرآن بغیر آن البته مخیر با سرف و
 تشاخر و مخالف و تلاوت قرائت گردید لهذا تجرد و اخذ مصاحف از همه
 بلاد و با گشتن بکتاب مصحف مکتوب بدین ثابت که مبر از این اختلاط
 بوده و دفع مفسد بعمل آمده همان مصحف موسوم و ملقب بمصحف امام است
 و هنوز در مدینه منوره موجود پس ازین گیر و دار هم ثابت و متحقق شده که
 مراد از تجرید قرآن از غیر آن تجرید و تلاوت است چنانکه بدلول اختلاط
 اول قول ابن مسعود است و اگر کسی بید که چنانکه مصحف امام مجرد از
 اختلاط عبارات تفاسیر بیان قرآنی و عیبه قنوت قرائت شده است
 همچنان مجرد از تعشیر و نقط و شکل غیر آن از رکوعات و دیگر اضافیات
 قاریانست پس مطابقت باین مصحف مقتضی آنست که مصاحف ازین قاریان
 متاخرین خالی باشد تا مخالفت با مصحف امام متطرق نگردد و گوئیم
 که آنفا تجرید و تقریر بلا علی قاری غیر آن قرع صالح معین کرده که
 این اثبات متاخرین چند بدعاست لیکن بدعاست و نیست و نیست
 بتمامه توضیح گذشت چون در محتاج بدالت و تلاوت گردیدند باین
 سبب خیرین علما حسب مراتب ایضاح بر دلالت تلاوت اصلا

بکار بردند چنانچه در عهد حجاج بن یوسف والی حجاز و عراق اب
 قرآن را یافته و همچنان بر استهیل قرات در رکعات نماز و محفلت
 آیات حساب خمس آیه مثل عشر آیه مقرر شد بعد از آن قراتی بر جزو
 از اجزای تثنی که پاره و راستی پاره بود بهشت جزو مساوی قسمت کرد
 هر جزو را ازین اجزای ششگانه مقدار نامیدند بعد از آن قراتی را بر این
 و تودان خراسان تجویز امام ابوحنفص صغیر بخاری که از اکابر حنفیه بودند
 برای تهیل قرات در مروه اش ختم در اربعه تفسیر پاره و راستی
 بشارت داده حصه کرده هر حصه را کوع نام کردند بعد از آن امام محمد و یحیی
 رکوات و قراتی از حرز فضیلت شریفه با نصد و پهل قرار دادند تا
 ختم قرآن را بیج بحساب رکوع بدست کت و شب و شب و شب و شب
 سر تمام مبدو علی بن الحسین را تهیل قرات آیات تراجم حصه
 فرق طایفه کلا و قضا و کلام را تمام کافی چون قسوس و دیگر مفسران
 قرار قرار دادند آخرین قراتی که در شهر ری قرات شد و دیگر مفسران
 قرار دادند تجویز پدید آمد از آن جهت قسوس و دیگر مفسران کتب علمی
 موهن بخود و مفسران و مفسران کتب و مفسران کتب و مفسران کتب و مفسران کتب

تفسیر علم
 و تدوین کتب

باطل صرف هست میشود نقل مستقفا چه سفر مانند علمای این
 رحمهم الله و خواندن مولد پیش یعنی قانع ولادت وفات
 سر کائنات علیه فضل التحیات بطوریکه مروج این نامه است یعنی
 بتعیین و تخصیص ماه ربیع الاول بر خاستن وقت کرد ولادت با سعادت
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم و با تمام و تدبیر مجلس استن طعام
 شریف در آن مجلس حاضر کردن و تکلف در شمع و چراغ و بعل آودن
 پس باین یقین عمل چ حکم دارد داخل بدعت است یا نه و اگر بدعت
 است چه قسم و انعقاد این چنین مجلس در مسجد حرامست بنیوا و جرو
 نقل جواب ثا صواب و صوت قومه باید دانست که
 ذکر محمده و محاسن آنحضرت صلی الله علیه وسلم بنوعیکه از شارع
 ثابت شد از ایمانیات و مرضیات الهیه است مدام میگردیده باشند
 لیکن بطوریکه مروج این نامه است که انعقاد مجلس بود تعیین ماه
 ربیع الاول و تخصیص آن بهیئت مقرر نه کدائیه و مروج از آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم و اصحاب کبار و آل اطهار و علمای مجتهدین اخیاء
 منقول و ماثور شده خصوصاً از امام عظیم ابو حنیفه و صاحبین اتباع
 رحمهم الله عنه ۱۲

امروز آنچه در دست
 خصوصیت هیچ روز و ماه ندارد
 ایشان نوعی بسیار کرده اند
 که در قیامی خدایا احسان است
 می نماید بعضی مردم از زیارت
 خصوصیت تعیین شهر ربیع الاول
 یا نایب و وارث این با میکنند
 اوله استخبات جواران در
 سابق گذشته و بعد از این
 چه آمد بد

و کلام غیر آن که اینجمله امور بدین صیقل متاخرین تقریر و ترتیب یافته و قبول
 و معمول جمیع علما و فضلائ است المختصر اگر مستقصا مستحسنات متاخرین
 و استیفای آن بعمل آید برتری قیم قدر بسیار کمتر باید درین مقام مشتبه
 نمونه از خروار سی انکسارفت داعی برین اطناب هم ابطال رعم طلب
 فرقه مستحیثه است امور بدیهه که بعد انقضای وقت ثلثه بصلو بدیهه این
 متفر شد از افراد بدعت سینه قرار میدهند و مره بعد مره و کرة بعد کرة
 گذشته بدعت سینه همان که مخالف قواعد شرعی است از کتاب سنت
 و اجماع و اثر باشد و مستحسنات متاخرین که بطایفه اصلی برای آنها در
 قرون نباشد لکن منطوق اثر شبارت اثر ماراه المسلمین حسنا
 فهو عند الله حسن اصل اصیلی است که مقبول و منظور حق جل و
 علی و حضرت محمد مصطفی علیه الصلوة و التنا و جمیع علما و فضلائ
 اما خاتمه پس در شبهات منکرین عمل مولد و قیام که
 بطرز استفتا و جواب آن طین فایام بنظر این احقر الانام رسید
 و گویا علت غائی تألیف این ساله همین سوال و جواب و بدین آوا
 قلم سیر نقل استفتا و جواب نا صواب میرود و ثانیاً باحق حق و ابطال

باطل صرف است میشود و نقل سلفاً چه مفرمانید علمای این
 رحمهم الله در خواندن مولد عیسی قانع ولادت وفات
 شکر کائنات علیه فضل التجیات بطوریکه مروج این نامه است یعنی
 بتعیین و تخصیص ماه ربیع الاول بر خاستن وقت که ولادت با سعادت
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم و با تمام و تدبیر مجلس استن طعام
 شیر و نان محفل حاضر کردن تکلف و شمع و چراغ بعمل آوردن
 پس باین بین این علاج حکم دارد داخل بدعت است یا نه و اگر بدعت
 است چه قسم و انعقاد این چنین محفل در مسجد کعبه عیسی بنوا و حرو
 نقل جواب با صواب و صوت قومه باید دانست که
 ذکر محامد و محاسن آنحضرت صلی الله علیه وسلم بنوعیکه از شارع
 ثابت شد از ایمانیات و مرضیات الهیه است مدام میگردانند
 لیکن بطوریکه مروج این نامه است که انعقاد مجلس بود تعین ماه
 ربیع الاول و تخصیص آن بهیئت مله منزه کدائیه و مردود از آن حضرت
 صلی الله علیه وسلم و اصحاب کبار و آل اطهار و علمای مجتهدین اخیار
 منقول ما توشده خصوصاً از امام عظیم ابو حنیفه و صاحبین و اتباع
 رضی الله عنه

۹۱
 امر از آنچه پیش از این است
 خصوصیت بهیچ روز و ماه ندارد
 ایشان تو شیخ بسیار کرده اند
 کبریا و قوی می خواهد از این سلف
 که یک بعضی و دم که نظر بر این است
 خصوصیت تعیین بهیچ روز و ماه ندارد
 یا تاریخ دارد هم این را میکنند
 اوله استخبارت جلاله در
 سابق گذشته و بعد از این
 چشم برید

اینان از طبقات سبعة خفیه اثر می اران پدید نیست و بر طایفه است که
 که صحابه عظام آل کرام و جو و غلبه محبت اقتضای تمام و تقشیر تمام
 که از آن صلی الله علیه و سلم میداشتند این را بعل بنا و روز پس از دو
 خالی نیست یا نهمین تعیین و تخصیص با و یوم بهیئت که انبیه ملترمه را
 از وین نمی شمردند که نهمین بهیئت که انبیه ملترمه اسما آوردند بی اثر
 ثواب نهمین هم معین بهیئت که انبیه ملترمه بی خبر و لا علم بودند که از این
 خیر کثیر محروم ماندند حال آنکه ایشان ضی الله عنهم اعلم الناس و احقرهم
 علی جمیع العبادات بودند و سپیدان ازین خبر شد و علم آن حال که بود
 که اتفاقاً این مجلس بهیئت که انبیه کی از شعائر موقته ملترمه میدادند
 حال آنکه علمای نویسنده که اتباع چنانکه در فعل و کردار باید بچنان
 و ترک آن نیز شاید فال اتباعی که یکوا فی الفعل یکون فی
 التواکد فی المواهب اللطیفه فی شرح مسند ابی حنیفه
 و لهذا شارح مواهب له نیه گفته است و قد انض الشارح علی
 افضل ليلة القدر و لم يتعرض لليلة مؤایه صلی الله علیه
 و سلم و لا امثالها بالتفصیل و لیل و فوجب علينا ان نقصر

علی ما جاء عند مصلی الله علیه و سلم ولا یفتدع شیئاً
 من عند نفوسنا القاصرة عن ذکر الله انتهی کلامه
 پس این کلام شرح سوره البقره بود که هر یک از عبادت حق
 مخصوص از آن حضرت مصلی الله علیه و سلم و صحابه کرام و توفیق
 بوده و این مخصوص و هیئت توفیق و هدایت بر اینها عمل
 باید نمود و از طرف خود راوی و مصلان دیگر که موجب کرامت
 و بدعت گردید و دیگر که آنچه شایسته او نبود و پسندیده همان محمد
 و از این قاصد خود خارج نه شاید و همچنین کتب نقیب هدایه و
 بحر الرائق و تفسیر منیه المصلی جایجا عدم فعل نقل از حضرت
 علیه الصلوٰه و السلام است گرفته و در کتاب منیه المصلی
 چنین غلطی نیست که صلیه و غایت میگردانند و این جماعت
 ما سوائهم را و ما فرموده و بخود میگردانند و شایسته آنکه این حضرت
 مصلی الله علیه و سلم و صحابه کرام و توفیق نیست چنانچه در بحر الرائق
 کافی و طبعی است علی و الله و الفلاح بود و مختار و مخطا و می تو
 علی الاثر و غیره متحول از دست احادیث ان القل بالجماعه

على سبيل التداعي مكرمة على ما تقدم ما عدا التواضع
وصلوة الكسوف والاستسقاء فعلم ان كل من صلوة
الغائب ليلة او الجمعة من جبت صلوة البراءة ليلة ^{النصف}
من شعبان صلوة القدر ليلة السابع والعشرين من
رمضان بالجماعة مكرمة وقد ذكرنا الكراهة وجوها
منها فاعلم بالجماعة وهي نافلة ولم يرد به الشرع و
منها تخصيص سورة الاخلاص القدر ولم يرد به الشرع و
منها تخصيص ليلة الجمعة دون غيرها وقد ورد ^{النهي}
في تخصيص يوم الجمعة بصيام وليلة لقيام ومنها ان العامة
يعتقدونها سنة من سنن النبي صلى الله عليه وسلم
فيكون فعلها سببا لكان بهم عليه عليه الصلوة والسلام
ومنها ان الصلابة والتابعين من بعدهم من الائمة المجتهدين
لم ينقل عنهم هاتان الصلواتان فلو كانتا مشرعتين لما
فاتتا السلف كذا في المستمل شرح مدينة المصلين ^{سليم} طبع
وعقل مستقيم پوشيده بما ذكره فقها حقيقي غيرهم نوافل جماعتا

در غیر موارد ماثوره کرده نوشتند و از بدعت شمر و مذو بود که
 صلوة بنفسها حسن یعنی است جماعت نماز فرض و واجب
 و سنت مانند تراویح و استسقاء است لیکن چون یک صلوة غلب
 جماعت و نفل خود اندن قبل از عیدین از غیر موارد ماثوره یافته شد
 لهذا مکرر بدعت از الفتنه و قد علم انه قیل که ابن مسعود
 رضی الله عنه ان قوما اجتمعوا فی مسجد بیلون و
 یصلون علی النبی صلی الله علیه وسلم و یرفعون اصواتهم
 فذهب الیه من مسعود رضی الله عنه و قیل ما عملکم
 علی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم و ما اریکم الا
 متبذرين فما زال ینکر ذلك حتی اخرجهم من المسجد
 کما فی التاتارخانیة و طواله الا نوابه یحذین اتفاقا بر مجلس مولو
 بهیئت یکذا یمتزنه موقته را باید فهمید که معهود و معمول زمان
 آنحضرت صلی الله علیه و سلم و آل عظام صحابه کرام نبود پس
 این برهان یقین باید داشت اختراع از طرف خود هرگز نباید داشت
 و جماعه لانا شاه عبدالعزیز قدس سر برین اشاره فرموده اند که

روز تولد نبی و وفات نبی اعید قرار داده اند چنانکه عبارت اینست
 تمامها برین مدعا نقل نموده شود که از آن انشمنه شرع را بخوبی اصح
 خواهد بود عبارت ده هکذا نوع یا ترجمه امثال متجدد و دیگر
 بعینه و این هم خیلی بر صغیف العقولان غلبه دارد حتی که آب
 و شعله چراغ و آفتاب را اکثر اشخاص آب یک شعله خیال کنند و
 اکثر شیعه در عادت خود منتهک این خیال اند مثلاً روز عاشورا در هر سال
 که بیاید از روز شهادت حضرت امام حسین ضیاع غم گمان برند
 و حکام با تم و نوحه و شوی و گریه از می بقدری آغاز نمایند مثل زن
 که هر سال بریت خود این عمل نمایند حال آنکه عقل بالبدیهه میداند
 که زمان خیال غیر قیامت هرگز جزوات ثبات قرار ندارد و عاده
 معدوم محال شهادت حضرت امام روزی شمس بود که این روز
 از آن روز فاصله هزار و دویست سال از و این روز را بان ذریع
 و کدام مناسبت و روز عید الفطر و عید النحر را برین قیاس بناید کرد که
 در پنج ماهه شر و شادی سال سال متجدد است یعنی آدمی و زده رمضان
 و آدمی حج خانه کعبه که شکر اللعنه المتجدده سال سال فرحت و

که نافع است
 تحصیل میگردد

چنانکه از تنبیح حالات
 قدس الشان اصح و مفید و دایره
 بر این قیاس بناید کرد

و معروف نوید انستو لهذا عباد شرع برین و هم فاسد نیامده
 بلکه اکثر عقلا نور و نور و مهر جان مثال تجد ذات لغیرات است
 اعیان گرفته اند که هر سال چیزی نوید است و دو موجب حکام می
 و علی بن اقیاس بن عید یا بشجاع الدین تعید بعید غدیر مثال
 ذلک منی بر من فاسد است و ازینجا معلوم شد روز و
 آیه الیقین الکلمت کلمه نیکم و در روز اول منی شب معراج
 چرا در شرع عید قرار داده اند و عید فطر و عید النحر را قرار داده اند و
 روز تولد و وفات پیغمبر اعیان گردانیدند و چرا صوم و عید عاشورا
 که سال اول به وقت یهود حضرت صلی الله علیه و سلم سجاده
 بودند منسوخ شد و درین بین است که و هم او علی نباشد بدو
 تجد و نعمت حقیقه که سر و فرحت و نیاغم و ماتم کردن خلاف
 عقل خالص است و است انتی فی ثمان عشرین سنه
 قاعده کلیه مطروحه مذکوره بالا انفق و مجلس به بیت گذشتیم
 ملزمه اگر است بدعت خالی نخواهد شد زیاده کاف و فاحش
 موجب و در قیامت خواهد شد زیرا که خوبی عبادت طاعت

و امر است پس چنانکه شایع کرده امر نموده بر همان طریق عمل
 بخت ^{ایستاد} ۱۳۴ اطاعت موافقه الامر محسن العبادۃ
 عبادۃ عز و منها خالصه عز شایسته الریا السعوی
 کذا فی الطحاوی و بی والله اعلم بالصواب بر حقان وقت ذکر
 ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز لا اصل له است چنانکه در
 سیرت شریعی و غیره مذکور است حجت عاده کثیر من المجتهدین
 اذا سمعوا بدکر وضعه صلی الله علیه و سلم ان یقوم تعظیما
 له صلی الله علیه و سلم و هذا لقیابده لا اصل له
 ما فی السیرۃ الشامیة و دیگر کلمات تا تدر روشن کردن
 چنانچه غایب غیر هم کرده است ایصال ثواب طعمه و شرب و تقوی
 بطبیسات بلا تقصیر و غیر تعیین نیست و مستحب شرعاً و تقوی
 ملتزمه مروجی از اگر است نخواهد بود و الله اعلم بالصواب
 انقضا بجزوفه مشهور و خاطار بابی از علما و فضلا و سایر
 ارباب صدق و صفا که متحلی بحلیه الانصاف و خیر الامر و صاحب بوده اند و خواهند
 که این استفتاء هم پاک و صاف و تقصیر و تقصیر و تقصیر نیست

که ذکر وقایع وفات زائر و یق قانع و لاوت سرکاست
 علیه افضل الصلوات و التسلیمات نموده حال آنکه درین بلاد هندو
 تا محط اسلام ایان یعنی حرمین یغین و دهها افسد و کمر یاد
 مجالس که در ماه ربیع الاول یا غیر آن شرف انعقاد می یابد بجز بیان
 اعجاز تو امان و مناقب و کتبا سعاوت و حلیه و رضاع
 بنی آخر زمان صلی الله علیه سلم ذکر وفات معمول در رسوم علی
 واحدی از علمای سلف رسایل معلوم ذکر وفات استمده ذکر و لاوت
 نساخته اند اما فضل کاهانی که رب النوع منکرین این عمل حیرت
 در رساله خود شرح انقض فتی گفته که چنانکه این ماه ربیع الاول
 ماه لاوت ماه وفات هم هست پس بدیهه ذکر وفات هم نموده باشند
 و آنچه بچویش مولانا جلال الدین سیوری رقم زدند تمام کمال با جواب
 و سوال سابقا در باب اول منقول شد پس اینجا متقترح می شود
 که ذکر وفات مجالس معلوم و معمول و رسوم سلف صحابین هم نموده
 و از ابتدای این عمل تا زمان حال کسی مجلس وفات یافته جداگانه
 نیز منعقد نموده اضافه کلمه یا تمام ندای مجلس استن که صریح

تکلف از آن می بارد و لفظ تکلف در شمع و چراغ افزون که صاحب
 تصنع از آن می آید و شعار سی باطنی غیر واقع و ایامی با لبرام غیر
 که میکند عیانست و عیان چه بیان چون حال استفتا حالی را باب
 نظر کردید حالا گوش بر صغائر و دیدات قوی باید داشت و با نحو
 و تامل همت بر ملاحظه تحقیقات باید گذاشت قولی در صورت
 مرثومه باید نیست که ذکر محامد و محاسن آنحضرت صلی الله علیه و آله
 را از ایمانیات و مریضیات الهیه میدانست حکم بعدم از فقها و محققین
 بتعیین مابین سبب الاول و تخصیص آن بهیت ملزمه مروجه نیکو دل آنکه
 این نوع تعیین و تخصیص از قول و فعل شارع ثابت است کما مر و کرده
 سببی عنقرب و حال تعلیل حلیل معینی منقول و ماثور شدن این
 مجلس باین بهیت گدایه از آنحضرت صلی الله علیه و آله و سلم و اصحاب کبار
 و آل اطهار و علما مجتهدین اخبار نیز از سابق واضح و لا محبت که
 این معنی مستلزم عدم جواز این محل غیر نمی تواند شد و نظر
 با شماع کلام در اثبات مولد خیر الانام علیه الصلوٰه و السلام

۲
 قنیه و وجه بر منی که
 از هیچ یکی ازین ملاحظه نشود
 که گاهی بدون تعیین
 علی خیر قیام مذکور با غیر این
 ایشان در سوره علامه ازین
 آنحضرت کوشش بعمل می آید
 بپدید دانستن لطیفه افروزند
 و باین الله الان شیم نوره ۱۲

که از اکابر سلف صاحبین خاصه مولانا جلال الدین سیوطی و صاحب
 سیرت حلبی و سیرت شامی و ملا علی قاری و غیر آن منقول شد حاجی تبحر
 جواب این چنین کلمات کلیده نبود لیکن در اینجا بطریق مل نقص
 رقمی میشود به بصر بصیرت دید نیست و بگوش حق نبوش شنیدنی که از
 طریق و اسلوب جدید موجب بهتر از خاطر از کیا است اما محل پس باید دانست
 که خلاصه قول مذکور غیر از این نیست که انعقاد مجلس مولود تعیین ماه ریح الاول
 و تخصیص آن به هدیت ملترمه مروج چون از قرون ثلثه و اتمه محبت دین با ثور
 و منقول نیست به عت سینه و مکرده و مذمومت پس منشای غلط این محبت
 غیر مصیب همان مغلطه در معنی بدعت است که آنچه در قرون ثلثه یافته نشود
 از ابدعت سینه نامند و این بیچاره محبت فقیده الاستعداد و در چه حساب است
 که این مغلطه مقتدایانش را چنان از جا برده که از سلوک طریق صواب
 در معنی دور تر افاده اند و از ثواب این دعوت آنچه مولانا رشید الدین
 دهلوی رحمه الله تعالی در جواب سوال ازین که عدم قول و فعل آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز است افاده فرمودند
 که عدم قول و فعل آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه و تابعین دلیل عدم جواز

و نیز ازین
 از اکابر اضراب
 درین قسم
 از این سخن

نمیشود چه برای حکم شی و دلیل می باید مطلق عدم دلیل برای آن کفایت نمی کند
 و معنی اگر فعلی را که آنحضرت صلی الله علیه و سلم صحابه کرده باشند لازم آید
 بوزان آن و از عدم فعل عدم آن برین تقدیر بنیاد اجماع و قیاس منهدم شود چه
 احتیاج بظرف قیاس و اجماع در امور غیر منصوص میباشد و هرگاه امور غیر منصوص
 داخل در منومات و بدعات سنیة گردید پس اجماع و قیاس نمیتواند استثنای آن باشد
 درین مقام تنها تفسیر و در مقدمه گذشت که بدعت سنیة همان امر است که
 در دین است که مخالف کتاب است و اثر و اجماع باشد و فقط نبودن امری در
 قرون ثلث مستوجب بدعت سنیة نبودنش نیست معنی تعیین تخصیص نکات و اگر چه
 در قرون ثلث نبوده لیکن چون برای آن اصلی در قرون اول که سبب تخریر القرون
 است ثابت و متحقق چنانچه از تخریج این جمیع صاحب تنویر و از افاده این محرم
 همیشه و جلال الدین سیوطی و تقریر دیگر سلف صاحبین از تعیین صوم یوم ثواب
 و تخصیص صوم و دشنبه و اعاده عقیقه بمرکزین شد پس تعیین و تخصیصی که محل
 نزاع است بدعت سنیة نباشد و الا قیاس که اصل رابع از اصول دین است
 از بدعات سنیة خواهد بود که تنزیه آن از بدعت سنیة نزد قائلین انحصار بدعت
 در سنیة نیز بر وجود اصل آن از کتاب و سنت و اجماع نبوده است این را نیز

۲۱
 قواعد فقهیه
 بافتار ائمه که باجماع
 منزه است بحدود اجماع
 تعلیق حکم است و الا
 قیاس رابع از اصول
 مستند نشود

در هر امر و نبی سخوت که یافته شود آن لا محاله از بدعات حسنه باشد ملا و چون
 این قیمن تخصیص مخالف توحید شرعی نسبت با قطع نظر از وجود اصلش و ترویج
 مذکور نیز از بدعت سینه نبی تواند شد و حقیقت انعقاد مجلس بود که پیشتر مذکور
 مذکور شد باز در اینجا تذکره الغافلین اماده میشود و آن اثبت که علماء و صلحا و فقرا
 و اعیان بدعت شخصی از مسلمانان و در مکانی مجتمع شوند و در آن مجلس محامد علیه و محار
 قبله آنحضرت صلی الله علیه و سلم که از قرآن و احادیث صحیح و ثابت است سکون
 شود و حال سعادت مال سیلا و شریف و رفیع مطهر و علیه مقدس مطابق روایات
 واقعیه بعضی بیان آید و قدری از آیت قرآن مجید خوانده بعد از آن موافق مقتود
 ا طعام طعام با تقسیم شیرینی بجا فرین مجلس انخواص و عوام موجب آرام و
 اتمام مجلس گردد پس از منکرین این بهمت ملتزم و چه باید پرسید که آیا اجتماع
 علماء و صلحا و فقرا و اعیان در یکجا بدعت شخصی منوع است و در قرون گذشته نبوده یا
 تلاوت قرآن ذکر احادیث مشتمله فضائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم با هم
 طعام تقسیم شیرینی یا باب السلام و کیفیت این اجزاء فرادی خوانی و جلوسه
 مشروع و ماثور و مقبول است چه جای مناظره مجادل و مکالمه هم اخبار آن توانا نکر
 باقی ماند و عرض بهمت جماعی پس میسر هم که اجتماع چنین امور که هر یکی از آن

این بعضی احادیث و روایات است
 اصل آن بدعت و منکر است
 از اخبار آن است که
 علماء و صلحا و فقرا و اعیان
 خود را در مجلسی مجتمع
 از روایات مجلس است
 و در این مجلس طعام
 و شیرینی تقسیم میشود
 و قرآن تلاوت میشود
 و احادیث خوانده میشود
 و این بدعت است

شرع و ماثورست و ریجای مویذ جواز و اباحت و استحسان و استحباب است
 یا موجب کراهت و منع و امتناع میو او تو جروا و از آنجا که عدم ماثوریت از
 قرین ثلث موجب سنیة بودن این عمل خیر و منافی استحباب و استحسان نیست
 پس عدم منقولیت از امام ابوحنیفه و صاحبین بکفرین و اتباع آنها بطریق
 اولی مستلزم بدعت سنیة بودنش و منافی استحباب و استحسانش نخواهد شد و
 طبقات سبعة خفیه که نوشتیم تعیین و تحدید از من این طبقات و ابتدا و انتها
 فیض روح القدس را باز ندوید و بدانیم که بکند را به استیجاب کرد ^{۱۲}
 آنها بیان نماید تا کلام در آن متطرق شود وجه التزمی از اکابر خفیه مثل ملا علی قاری
 و امثال ایشان قائلین استحسان و استحباب مولود شریف هستند و تقدیر
 تسلیم هم این عدم منقولیت ضرری بانهیر سازد نمی بینی که بسیاری از
 مستحسنات متأخرین است که منقول از امام ابوحنیفه و صاحبین بکفرین
 نیست و با وجود عدم منقولیت علمای خفیه آن امور را حسن شمرده اند
 و تفصیل بعضی از آن در او آخر باب ثانی گذشت فکذا علاوه از اتفاقیات
 علمای خفیه است که ماثور شده المسلمون واجب الاتباع و درین شکست
 که اتفاقا مجلس مولود بهیئت مقرر متعارفه زیاده از شش صد سال متواتر
 از اکابر مسلمین و ائمه دین است پس لا محاله واجب الاتباع باشد گویا روایتی

درین باب نفیاً و اثباتاً از ابوحنیفه و اتباعش که اصحاب طبقات سجد اند و در
تفصیل اسامی آنها و کتب مسطور مروی و منقول نباشد اینست آنچه بطریق
عمل بوده اما نقص پس پوشیده ماند که بسیار از امور دینی و احکام شرعی
که چندین بار بقیاس خود یا برآورده اند و از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و اصحاب کبار و آل اطهار را ثور و منقول نیست و بر طاهر است که اصحاب
عظام و آل کرام با وجودیکه شغف تمام و میل تمام بکمال اقبال امور دینی پیدا
این مسائل قیاسی استنباط نموده و عمل بنا بر وند پس از دو حال خالی نیست
یا اینچنین امور را از دین نمی شمردند که با استخراج و استنباط آن خبر داشتند یا
از آن خبر نداشتند یا این امور بخواهی المجتهد بخاطر و صیبه بی خبر و لاعلم بودند که
ازین خبر کثیر محروم ماندند و حال آنکه صحابه رضی الله عنهم اعلم الناس و احصی
علی جمیع العبادات بودند و پسینا ز اشرف ابوحنیفه و شافعی و مالک و احمد
ازین خبر شد و علم آن حاصل گردید ان پدانشی عجاب و اگر کسی بطریق
معارضه باقلب سرج جمل الزام اندازد و بخواهی که مانندین بدان که
تراجع تخمد بگو بیک التزام تراویح و جماع مردم در شبهای مضبان
تمام در وقت خلیفه ثانی بطهور آمد و بر طاهر است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم

و این باب نفیاً و اثباتاً از ابوحنیفه و اتباعش که اصحاب طبقات سجد اند و در
تفصیل اسامی آنها و کتب مسطور مروی و منقول نباشد اینست آنچه بطریق
عمل بوده اما نقص پس پوشیده ماند که بسیار از امور دینی و احکام شرعی
که چندین بار بقیاس خود یا برآورده اند و از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و اصحاب کبار و آل اطهار را ثور و منقول نیست و بر طاهر است که اصحاب
عظام و آل کرام با وجودیکه شغف تمام و میل تمام بکمال اقبال امور دینی پیدا
این مسائل قیاسی استنباط نموده و عمل بنا بر وند پس از دو حال خالی نیست
یا اینچنین امور را از دین نمی شمردند که با استخراج و استنباط آن خبر داشتند یا
از آن خبر نداشتند یا این امور بخواهی المجتهد بخاطر و صیبه بی خبر و لاعلم بودند که
ازین خبر کثیر محروم ماندند و حال آنکه صحابه رضی الله عنهم اعلم الناس و احصی
علی جمیع العبادات بودند و پسینا ز اشرف ابوحنیفه و شافعی و مالک و احمد
ازین خبر شد و علم آن حاصل گردید ان پدانشی عجاب و اگر کسی بطریق
معارضه باقلب سرج جمل الزام اندازد و بخواهی که مانندین بدان که
تراجع تخمد بگو بیک التزام تراویح و جماع مردم در شبهای مضبان
تمام در وقت خلیفه ثانی بطهور آمد و بر طاهر است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم

و این باب نفیاً و اثباتاً از ابوحنیفه و اتباعش که اصحاب طبقات سجد اند و در
تفصیل اسامی آنها و کتب مسطور مروی و منقول نباشد اینست آنچه بطریق
عمل بوده اما نقص پس پوشیده ماند که بسیار از امور دینی و احکام شرعی
که چندین بار بقیاس خود یا برآورده اند و از آنحضرت صلی الله علیه و سلم
و اصحاب کبار و آل اطهار را ثور و منقول نیست و بر طاهر است که اصحاب
عظام و آل کرام با وجودیکه شغف تمام و میل تمام بکمال اقبال امور دینی پیدا
این مسائل قیاسی استنباط نموده و عمل بنا بر وند پس از دو حال خالی نیست
یا اینچنین امور را از دین نمی شمردند که با استخراج و استنباط آن خبر داشتند یا
از آن خبر نداشتند یا این امور بخواهی المجتهد بخاطر و صیبه بی خبر و لاعلم بودند که
ازین خبر کثیر محروم ماندند و حال آنکه صحابه رضی الله عنهم اعلم الناس و احصی
علی جمیع العبادات بودند و پسینا ز اشرف ابوحنیفه و شافعی و مالک و احمد
ازین خبر شد و علم آن حاصل گردید ان پدانشی عجاب و اگر کسی بطریق
معارضه باقلب سرج جمل الزام اندازد و بخواهی که مانندین بدان که
تراجع تخمد بگو بیک التزام تراویح و جماع مردم در شبهای مضبان
تمام در وقت خلیفه ثانی بطهور آمد و بر طاهر است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم

چند بار خوانده ترک فرمودند و خلیفه اول نیز اقتضای این مشرک نکرد پس از دو
 حال عالی نسبت به اینچنین التزام و اجتماع را آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه
 اول از دین نشمردند تا بجای آوردند یا از آخر از ثواب چنین اجتماع و التزام که حضرت
 عمر میباشند آن شدند معاویه المدنی خبر و لاعلم بودند که ازین خبر کثیر محروم ماندند
 حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه و سلم و همچنین خلیفه اول اعلم الناس و احقرهم
 علی جمیع العبادات بودند پس حضرت عمر با التزام اجتماع محرز حشرات شوند و
 معفو بامداد آنحضرت صلی الله علیه و سلم و خلیفه اول ازین ثواب محروم باشند
 حال آنکه علمای نویسنده که اتباع چنانکه در فعل و کردن می باید همچنانکه در ترک آن
 نیز شاید فال اتباع که کیون فی الفعل کیون فی التمرک که ذی الموابب اللطیفه فی
 شرح مسند ابی حنیفه و درین شک نیست که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 نماز تراویح در شبهای رمضان خوانده اند و بعد از آن ترک فرمودند پس
 موافق روایت مسطور بسند موابب لطیفه حضرت عمر را اتباع آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم در ترک تراویح ضرور بودند آنیکه هر یک آنحضرت علیه الصلاه
 و التحیه و خلیفه اول را اختیار و التزام نموده چنان که ممت بانصرام آن
 بستند که لغت البدعه هی فرمودند ان هذا لا عجب العجایب اگر

فی حدیث علی بن ابی طالب
 قال لم نر من بعد نبي
 و اناس صلوا تراویح
 قال لغت البدعه و انما
 انما العجایب

باذان ثالث روز جمعه که اختراع ایجاد خلیفه ثالث است و بالفعل همان اذان
ترتیب متعارف اول است تعرض بکار رود و از ره نقص و بسع تر گردد
قباحت بر قباحت افزون شود که حضرت عثمان رضی الله عنه متروک آنحضرت
صلی الله علیه وسلم و خلیفه اول و خلیفه ثانی را بفعل آوردند حال آنکه الاتباع
اگر بیکون فی الفعل بیکون فی التکرار هم حالاً از سبب این مخالف ارشاد شود که
که آیا التزام تراویح و ایجاد اذان ثالث روز جمعه که حضرت عمر مودع این التزام
در رمضان و حضرت عثمان مخترع این اذان شدند آنحضرت صلی الله علیه وسلم
از دین نبی شمرند لهذا ترک آن فرمودند یا معاذ الله از ثواب آن بی ضرر و لازم
بودند که ازین غیر کثیر محروم مانند حال آنکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم اعلم الناس
و احصیهم علی العبادات بودند و چه باعث شد که این مرد خلیفه اتباع آنحضرت
صلی الله علیه وسلم و ترک نکردند متروک حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم
را عمر و عثمان بفعل آوردند و طرفه نیست که مسلمانان از سلف تا خلف در
فعل اتباع خلیفه ثانی و ثالث نمایند و در ترک اتباع آنحضرت صلی الله علیه وسلم
و خلیفه اول پس از این ترجیح غیر مرجح بل ترجیح مرجح چه جواب توانند گفت
و با وجودیکه در کتب فقه مانند هدایه و بحر الرائق و ستمی شرح منیه صلی الله علیه وسلم

فعل و نقل از آن حضرت علیه الصلوة و التحية راجعت در ترک گرفته اند پس خلیفه
ثانی و ثالث چرا ترک این محبت گفته آنچه نمی بایست بفعل آورده و دشمنان بلکه
عامه مسلمانان اترک بترک شایع نموده و تشایع کردند که درین ترک
فعل میان خلیفه اول و خلیفه ثانی و ثالث منقطع است آن که امام حساب و
حضرت خلیفه چهارم با وجود مساوات طرفین در عدو اشیاء مخالفت حضرت
رسالت صلی الله علیه و سلم خلیفه اول اختیار موافقت با خلیفه ثانی و ثالث
فرموده ترجیح مرجع اگر اقرار نمودند پس خلاص و شاعر از برد و مات چنین نقض
در الزام تراویج آیات برای محبت غیر مصیب معتبر بلکه متغیر است حالیا صواب بدیه است که
بنحوای صریح و بلا لایحه فقل وقع فی هذا این محبت یافت
نا اندیش و ادین کجای نقوض و کنش مغلطه گذاشت فلم یبرح قول فصل
رو و ماحی از باطل متنازع شود پس بمن القی السمع و هو شهید پوشیده نباشد
که تحقیق مقام در حص و بیص نیست که متروک شایع که واجب الاتباع است
آن متروک معنی دیگر است نه مطلق متروک خواه معدوم بعد مسموم در زمان شایع
باشد یا بمقتضای مصلحتی معدوم طار و لاحق بعد وجود سابق گردد و تفرقه
و امتیاز در متروک شایع که واجب الاتباع است و در متروک شایع که فعلی جایز

۱
فی شیخ علی بن ابی طالب
الرواه ان علی بن ابی طالب
فی شهر رمضان فی خلافة
عنان المسلمین علی بن ابی طالب
فقال نور الله علی بن ابی طالب
کما نور الله علی بن ابی طالب

بلکه مستحسن و واجب است مبتنی بر وقتی و عمومی است که غیر از ادکیا که لغوی است
 شأن منجلی اگر کثافت بشریت و محلی بصفت ملکیت شده اند بکنه آن متوجه است
 و چنین این مقام منجلی تفصیل این تفرقه نمی تواند شد محلی از آن علم هر چه را باید است
 که چنانکه مطلوب شارع و ترک چیزی ترجیح عدم آن بر وجود آنست اگر چه مراتب
 طلب از اباحت و مذمب و وجوب و کراهت و حرمت متفاوت با و از اینجا
 که گفته اند که چنانکه در امر طلب فعل است و نهی طلب کف از آنست و مطلوب
 ترجیح وجود بر عدم یا بالعکس متفرع بر مصالح و حکم در نظر شارع باید داشت و
 از اینجا که مقتضای مصالح و حکم با جهالات اوقات احوال نسبت با شخ
 و در فعل چیزی و ترک آن مختلف میشود البته از نظر طرف احتیاط است
 فعل مپیزی و ترک آن باین ر بگذری گزیری نخواهد بود و باین نظر شارع
 تبدیل و تغییر در احکام اتفاق می افتد و همین است مبنای تغییر شارع انبیا
 علی نبیا و علیهم الصلوٰه و الثنا و همین است منشأ نسخ احکام شرعی که توفیق
 حکم را در نظر شارع بعدت عین مقتضای مصلحت تغییر به نسخ کرده اند و این
 معنی بحسب ظاهر البتة مشعر بتبدل و تغییر احکام است و از اینجا است که اکابر
 علما تصریح نموده اند که گاهی مقتضای شارع از ترک فعلی و فور شفق و غایت

که احکام از آن جهت است
 مقتضای شریعت مذکور باطل است
 اطلاع بر مصالح و مفاسد
 الاصل فی خصوص لغو و فساد
 در امور و غیر خصوصیات لغو و
 حکم بر این حکم است
 مقتضای این در سند باید

فصل فی بیان التزام و ترک
 التزام بر آنست که در فعل یا ترک آن
 التزام بر آنست که در فعل یا ترک آن
 التزام بر آنست که در فعل یا ترک آن
 التزام بر آنست که در فعل یا ترک آن

رحمت بر امت میباشد یعنی اگر شارع آن فعل را ترک نفرمود التزام بر امری
 آن فعل موجب و بوجوب بر امت میگشت چنانچه در ترک التزام تراویح و ترجیح
 قرار داد حمل است پس این چنین ترک لا محاله واجب الاتباع نباشد و فعل آن
 مستردک و التزام آن از حریم اباحت و استحسان خارج نیست که منطوق و وجوب
 که در فعل و التزام شارع بوده و فعل و التزام دیگر می تصور نیست و تحقیق
 مسئله اتباع در ترک این مقدمه را که اصل در اشیا اباحت است با احتیاط
 توقف اگر دخل و بهم و به نتیجه آن پردازیم کلام از محل خارج بل در رد و سلب
 سخن انکار کجاست قوله و لهذا شارع مواهب لذتیه گفته است و قد
 الشارع انما شرع مواهب لذتیه همچنین مواهب لطیفه شرع مسندانی
 بعد هم تیسر درین مقام کتب کا پور که ما وارد آنیم پیش نظر نیست تا حاصل
 مطابقت نقل با اصل مشکف میشود و با غرض اصرار کشف حال مطابقت
 عدم تطابقت منقول با منقول عنه گوئیم که استسا و بفعل شارع مواهب لذتیه
 مدوحت باینکه عدم تعرض شارع با فضلیت شب مولد خوشدلی
 همان فرط شفقت و غایت رحمت بر امت است که داعی بر ترک التزام
 تراویح آمد که اگر مثل میان فضلیت شب قدر بیان فضائل شب متولد

و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی

و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی
 و فکرمی و فکرمی و فکرمی و فکرمی

میفرمود لا محاله قیام آن شب مانند قیام شب قدر بلکه افضل از آن گشت
 که از امام احمد حنبل و دیگر اجماع دین فضیلت شب مولد شریف از شب قدر
 مرئوس است و مومنان است آنچه سیوطی در رساله خودش نقل کرده که معاشق
 که بزرگی شب مولد مقتضی آن بود که شارع دین شب از عبادت و خیر بیاورد
 شکر نعمت ولادت بر شبهای دیگر مضاعف میفرمود لکن نظر رحمت و شفقت
 خویش بر امت زبان بر بیان خیر و عبادت درین شب بابرکت نگشود و معجزات
 قول شارح مذکور معارض تصریحات سواد عظم حفاظ حدیث کار عمل که بر فضیلت
 این شب و استحسان آن عمل خیر اتفاق دارند نمی تواند شد علاوه بر نیای آن
 قول مهم بر همان مغلطه عدم نقل از شارع است که تحقیق آن گذشت قدر
 قوله پس از کلام شارح مواهب لدنیه بود اگر دیدیم این تفریع فاسد
 فاسد است و بتین منساده اتفاقند که علاوه اگر نیای قصر احکام و مسائل
 شرعی بر همان قدر که از شارع ماثور و مقول است مقصود باشد و تصرف است
 اندوین مغلطه درین قصر مقصود نیاید در مسائل غیر مخصوصه که در کتاب است
 مصرح نیست قاضین برای و قیاس و نشان احکام حلال و حرام که برآورند
 چه بایگفت که برین تقدیر سلسله قیاس که آنرا اصل اربع از اصول دین شمرده اند

باطلیه از دست میرود و از آنکه عبدالمعین بن سعد رضی الله عنه معنی ما را
 المسلمون حسنا فهو عند الله حسن بالمره اثری باقی نمی ماند
 قول آنها که توارث مسلمین واجب الاتباع است باطل و با مسموع مکرر و
 علمای مجتهدین دیگر اکابر دین و استخراج و اقتیاب احکام شرعی تصرفات
 برعه برای خود با بسیار از مسائل باورده اند که منصوص در کتاب نیست
 و اقوال صحابه کرام نیست خداوند که این بزرگان دین اچه افتاده که عمل
 و تصرف در شریعت بر آنها قص خود کرده اختراع و ابداع احکام از نظر
 خود نموده مسائل شرعی را بر همان قدر که ما ثور و منقول از شارع بوده باقی گذاشته
 و خودشان امانت بقای حیات متکلف بدعت و کرامت داشتند و ما
 که تصرف بجله صحابه همچو خلیفه ثانی و ثالث برین تقدیر محل کلام باشد
 مستحسنت تاخرین اگر می پرسد که موافق این قول که ماه چه سه کرد که با
 نه خواهد کرد این غریبان در کدام شمار و قطار هستند با جمله مقام عبرت
 که برای ابطال عمل مولد شکرین بی اندیشه میخوانند که اختلالی در
 شرعیه چنان پیدا شود که اصلاح آن از مساعی جمیله علما خارج باشد
 قول و همچنین در کتب فقه مانند هدایه و بحر الرائق این مسئله که در کتب فقه

هدایه و غیر آن منروک آنحضرت صلی الله علیه و سلم در ترک محبت گرفته اند لیکن حال
 این ترک و منروک بوجهی مبین شد که باز آن منروک محبت برای آن نمیتوان
 شد قوله بمنجمله آن یک مسئله برای تنبیه غافلان نوشته میشود که صلوات
 رغب انما اینجا هم این غافل همان آتش در کاسه داند که عدم منقولیت این
 حضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام موجب کراهت میداد و مهند و این
 مقام خلصی و خطبی و انتشاری و اضطرابی که این موجب غیر معصیب دارد
 تا شایر و نیست که مقتضای الغریق یتعلق بكل حیثین اول بی
 تعلیل کراهت بر عدم نقل از آنحضرت صلی الله علیه و سلم و صحابه کرام گذشته
 بعد از آن سامی کتب مثل بحر رائق و کافی و غیر آن مذکور ساخته پس از آن
 فقط بنقل عبارت تملی شرح منتهی المصلی بالتفایر و اختصار پس و لا بد است تعلیل
 ملاحظه شود که صحت و ثبوت در استناد و بداهت کسیت تا اینجا سخن در عنوان
 کراهت نقل با جماعت روید که این لزوم ملاحظه میفرم محض از مختصر حالت و الا
 در احادیث مرویه درین باب که مطرح انظار محدثین در صحت و ثبوت است
 و نیز در معمولات مشایخ کرام ذکر و التزم جماعت و نمازهای مذکور نیست و
 تا شایر و نیست منقول است مبطالع و باید که مدلول و اول و دوم فقط

عدم ورود شرع است اگرچه در اول فعل جماعت ورود و تمجیس سوره قدر
 اخلاص باشد پس این ورود وجهی بر همان مغلطه سابقه است که بانش بکرات
 گذشت و مفاد وجه سوم نهی از تخصیص روز جمعه بصیام و شب آن بقیام است
 و ظاهر است که صلوة الرغائب و غیر آن در جمعه نیست بانی ماند قیام این شب
 و چون فضائل شب جمعه هم است بدیگر شبها بجای خود ثابت پس تعارض
 روایات ادین باب مسامخی نیست علاوه این قیام از معمولات مشایخ کرام
 است این بزرگان دین العتبه سندی برای این عمل معمول نزد خود داشته
 و سببی بیانه و وجه چهارم که منادی با شبته سمنو نیست این نماز باز عم عوام
 است و آنست که کذب پس از لازم عوام محط است بار و موجب الزام
 بر خواص نمی تواند شد و ثانیاً عوام این نماز را اسنت مشایخ کرام میدانند
 نه سنت انحصرت علیه الصلوة والسلام و این اعتقاد عوام صحیح و مطابق واقع
 پس محل کلام نزد علمای اعلام نمی تواند شد که توارث مسلمین چون نزد
 علمای ظاهر واجب الاتباع است توارث عارفین کمالین بطریق اولی
 واجب الاتباع خواهد بود و وجه پنجم که مشتمل بر عدم مشروعیت این دو
 نماز است معلوم نیست که از ان سه نماز که در عنوان کلام مذکور است کدام

صیام و قیام در شب جمعه است
 این فتوای عوام و مالک و حوطا
 گفته که صیام در شب جمعه
 محمود علی که قال که است این
 نقل کرده از ایشان اتفاق
 دارند که نمی آید از جمعی است
 نیز است که در شب جمعه

و واراده کرده این اجمال بلکه اجمال قابل ملاحظه است علاوه در مقدم
 ماعدای تراویح و صلوة الکسوف جماعت نقل را کرده نوشته و تعیین آن
 جماعت در صلوة الرغائب و صلوة البراءة و صلوة القدر بشمار آورده و در آخر از
 کراهت جماعت ترقی نموده و نماز را غیر مشروع گفته پس این ترقی فی منزل
 بار دیگر قابل تماشاست و چون مستند در همه همان عدم منقولیت است
 و حال این استناد بارها حالی از باب انصاف کرده شد باز حاجت بود
 و قبح و رین مقام نیست باجمله کلام تنلی سبب اضطرابی و انتشاری
 که دارد قابل احتجاج نباشد باقی ماند کلام در کیفیت صحت و ثبوت مشروعیت
 صلوة الرغائب و نظائر آن پس باید است که در صحت و ثبوت این نمازها
 سیاقه محدثین و صوفیه کمالین اختلاف است از باب حدیث منبع و اصحاب تصوف
 بجز از استحسان آن گفته اند و مسایط انکار محدثین فقط کلام در اسانید اجابو
 مرویه در میناب است که بطور ایشان فایز بن زبوره صحت و ثبوت نمی شود و
 حضرات صوفیه که از حنفیض شنید با وج و دید رسید اند پس بفرمای مصحح
 شنیده کی بود مانند دیده به هر چه می گفتند دیده و دانسته می کنند و
 این مقام نیست که چنانکه مدار صحت و ثبوت احادیث نزد محدثین بر صحت

وثبوت اسانید ظاهر است همچنان منهای صحت اعمال افعال و حضرت
 صوفیه بر صحت اسانید باطنی است و کُلُّ حَرْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ قُوَّةٌ
 آری اگر از شارع منع صریح و نهی صریح و خصوص عملی از اعمال وارد شود و از
 محدثین بطور خودشان بپایه ثبوت رسانند البته صوفیه را حاجتی برای اثبات
 جواز آن ممنوع نخواهد افتاد که مخصوصان خاص و محرمان است که باید بر مسائل
 و احکام شرعی اتباع شارع را از دست نداده اند و از آنجا که منع در حدیث
 از احادیث صحیح مرویة بطور ارباب ظاهر مقدمه مصلوة الرغائب است
 آن وارد نشود پس تنها کلام و اسانید احادیث مرویة در میناب حویلی
 الزام به صوفیه نمی تواند شد که عدم صحت دلیل بر عدم صحت مایل
 آن دلیل نزد علمائست که ممکن است که همان دلیل دیگر فائز به ثبوت
 باشد و چون بطلان دلیل سمعی مستلزم بطلان دلیل عقلی نیست از
 عدم صحت سند ظاهر عدم صحت سند باطن لازم نمی آید مع هذا یضعف
 محدثین اسانید احادیث مستند صوفیه را قاطع در عمل بدلولات آنها
 نمیتواند شد که ضعاف احادیث را محدثین در خصوص اعمال مغیر داشته
 چنانچه شیخ عبدالحق محدث دهلوی در شرح سفر السعادت تصریح بآن فرموده اند

پس استنباط احکام از مجر و قیاس که فقه در باب این نمازها بجا می زند
 ره بجائی نخواهد رسانید که هم للناس فیما عیشقون مذاهب و وصفیه
 هم با ساینده باطنه خودشان متشبه شده عمل این نمازهاست حسن است
 و قول فصل درین عمر که همین قدر بسند که بطوریکه احادیث معنفه می
 در صحت و ثبوت مشروط بشرط مقرره اثبات است همچنان احادیث معنفه
 صوفیه صحافیه و صحت و ثبوت مشروط بشرط معینه روایات این طائفه
 غالبشان است و از اینجا است که بسیاری از احادیث مرویه کتب صوفیه
 است که محدثین نفی و اثبات تعرض بدان کرده اند اگر چنانچه تعارض و مخالفت
 و احکام احادیث این هر دو طائفه اتفاق افتد محققین اواب هر دو
 طائفه را لازم که بعمل تطبیق که برای دفع تعارض میان احادیث محدثین بکار
 می برند دفع آن نمایند و درین شک نیست که اولیا خداست و نبوت
 و معزز بمصاحبت و مجالست حضرت سرور انبیا علیه الصلوٰه و السلام
 و می شوند پس سخنی که از زبان حق ترجمان سرور پیغمبران بلا ارباب و
 بغیر حجاب بشنوند چگونه بعمل می آید آن بزمه شان احبب و لازم نباشد
 و هرگاه محدثین اتباع و امتثال احادیث ثابته سموه معنفه لازم قرار

شیخ اکبر محی الدین
 در فضیلت ائمه اربعین
 و بیان کیفیت نزول حضرت علی
 علیه السلام گفته اند است
 بهنداره صورت و باطن و کمال
 و ادب و عبادت و انوار
 و عذوق و محبت و احوال
 علی حسب کمال و کمال
 من فضل او ظاهر و باطن

است صوفیه را اتباع و امتثال احادیث مشافهتیه بطریق اولی لازم و واجب
 خواهد بود که دیدار بر شنید مرتبی که هست خود ظاهر و بهرگاه مشایخ کرام و
 صوفیه عالی مقام که پایه علوم ظاهری را با مقصی غایت رسانیده اند
 قائل بخوار و استحقاق عملی بلکه عامل آن باشند تا بعد از این باب
 معاینه و مشاهده را در اتباع و امتثال آن بخور باید داشت نمایی
 که امام حجة الاسلام غزالی در احیاء العلوم و عالم کامل و عارف و اصل
 ابوطالب مکی در قوت القلوب بفضائل صلوة الرغائب طیب اللسان
 باشند صحت و ثبوت این نماز محل کلام نباشد و اگر استناد بقول
 صاحب احیاء العلوم و قوت القلوب بسکت الغین و منعم منکرین بنفید
 بهجة الاسلام را ملاحظه رود که با وجود قول باجماع مشایخ کرام به تحلی
 این نماز قول و فعل حضرت محبوب بجائی قطب بانی سید محی الدین
 عبدالقادر جیلانی رضی الله عنه بسند ابنین مکرین و طبعین مظهرین حضرت
 عبدالوهاب و عبدالرزاق قدس سرهما بعضی استشهاد آورده چنان
 استماع کلام در اثبات فضائل نماز مذکور نموده که در حالت منتظره بر
 اثبات آن باقی نیست تفصیل آنچه باجمالش بنا بر اختصاصا کثافه و زریتم

در رساله ماثبت من السنة و دیگر کتب مرفوست این بو نهی بخیر
صلوة الرخاء اما کلام و صلوة البراء و صلوة القدر پس فضائل
شبه نیمه شعبان که مشهور است برات است نزد محدثین هم ثابت و محقق
است و احادیث صحیح در این رو چنانچه در رساله ماثبت من السنة
می نویسد عن عكرمة بن قول الله سبحانه فيها يفرز كل امة
حكيمة قال في ليلة النصف من شعبان يبرم امر السنة
و ينسخ الاحياء و يكتب الحاج فلا يزداد فيهم احد و لا
ينقص منهم احد رواه ابن جرير و ابن المنذر و ابن
ابى حاتم و ذهب اكثر اهل العلم الى ان ذلك في ليلة لطفه
و لا ابتداء فيه يكون من ليلة النصف من شعبان و
در این سال از حضرت عائشة رضی الله عنهما روایت قام رسول الله
صلی الله علیه وسلم من الليل يصلي فاطال السجود حتى
ظننت انه قبض فلما رايت ذلك قمت حتى حركت اهاמה
فتحرك فرجعت فلما رفع رأسه من السجود و فرغ من
صلوته قال يا عائشة او يا حدير آظننت ان النبي

و عن عبد الله بن فضال بن
علي بن ابي طالب قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم
اذا كانت ليلة النصف من
شعبان قوتوا الدنيا و صوموا
تبارك ان الله عز وجل في الغزوة
المسلم الى السماء الدنيا يقول
آلا من شغلني فافترق الله
منزله فارز الآلة في فاني
الا كذا الا كذا حتى يفرغ
الجميع ابن ماجه

قد خاس بك فقلت والله يا رسول الله ولكني ظننت انك
 قبضت بطول سجودك فقال اتدري اين ليلة قلت الله
 ورسوله اعلم قال هذه ليلة النصف من شعبان ان الله
 يطلع على عباده فلي ليلة النصف من شعبان فيغفر للمسيئين
 ويرحم المسرحين ويؤخر اهل الحقد كما هم رواه البيهقي
 واحاديث دگر نیز در فضائل این شب قیام آن در آن ساله و دیگر
 کتب حدیث مرویست اما شب قدر که آن شب است و هفتم رمضان نزد
 اکثر علماءست پس فضائل آن از قرآن و احادیث صحاح آنقدر متعارف
 و مشهور و خواص و عوام است که حاجتمند بیان نیست تمیذانی که در
 قدر از قرآن برای بیان فضائل همین شب نازل شد و در احادیث صحیح
 فضائل قیام این شب بخوبی مرویست که در آن گنجایش کلام منکرین اصحاب
 چنانچه در شکوة ذیل کتاب الصوم روایت کرده و عن ابی هریرة رضی الله
 عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صام رمضان
 ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه ومن قام رمضان
 ايمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه ومن قام ليلة القدر

خبری از شب قدر که
 معنی آن شب قدر است
 خاس بک قدر است
 بالعدد ای نکس اگر

ایمانا و احتساباً غفر الله ما تقدم من ذنبه متفق علیه
و نیز روایت و عن النبی مالک رضي الله عنه قال دخل
رمضان فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان هذا
الشهر قد حضركم فيه ليلة خير من الف شهر
من حرمتها فقد حرم الخبز كله ولا يجر من خيرها الا كل
شعر و رواه ابن ماجه و عن سلمان الفارسي رضي الله عنه
قال خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم في اخير يوم من
شعبان فقال يا ايها الناس قد اظلم شهر عظيم شهر مبارك
شهر فيه ليلة خير من الف شهر الحديث ائمت شجرة
از فضائل شب نیمه شعبان و شب قدر که در رمضان است و احادیث و از
در فضائل ماه رجب اگر چه بعضی از آن محل کلام نزد محدثین است نیز در کتاب
حدیث مرویت و احادیث فضائل صلوة الرغائب که در شب جمعه الی غیر
این ماه معمول مشایخ عظام است هر چند نزد اهل ظاهری فائز به تصحیح است
لیکن چون از معمولات حضرات اویاست بر آن صحیح و سند طریق دیگر
سوا می طریق ارباب ظاهریست مجمل اگر کلام در فضائل شب جمعه و شب نیمه

شعبان و شب قدر است پس فضائل این شبها مقبول و منظور محمد است
 و اگر کلام در قیام این شبها و تادیه صلوٰه در آنهاست آنهم از شارح ثابت
 و اگر کلام در جماعت نماز نفل در این شبهاست پس سلم که فقها جماعت نفل را
 غیر از موارد واثوره مکرره گفته اند لیکن قیام در این شبها و تادیه صلوٰه در آنها
 معمول حضرات مشایخ با جماعت نیست پس الزام غیر لازم بر ذمه این بزرگان
 دین عائد نمی شود و از عنوان کلام که از مسئله نفل کرده علت کراهت
 درین نماز با همین جماعت و بسبب حیث قال فلعلم ان کلام من صلوٰه الزعاب
 لیلة اول جمعة من رجب و صلوٰه البراءة لیلة النصف من شعبان و صلوٰه
 القدر لیلة السابع و العشرین من رمضان باجماعه مکرره است و نیز در
 تفریع آینده علت کراهت نوافل در غیر موارد واثوره همین جماعت نوشته
 پس یجوز ای الحق یعلو ولا یعلیٰ چون آفتاب غیر از پدید آید و بد است
 که در معمولات مشایخ که بالترام جماعت درین نماز با تلفته اند موافق ظاهر
 شرح و تصریح فقها هم شائبه کراهت نیست مع هذا اقوال فقها در کراهت
 جماعت نفل مختلف افتاده بعضی قائل بطلق کراهت و بعضی کراهت
 را تنقید بسبیل تداعی بغیر موارد واثوره نموده و بعضی تنقید با عدا از فضائل

ساخته به تحقیق و تنقیح این مسئله پرداخته اند ملا علی قاری در شرح مختصر قایم
 نوشته و لا یوتر بجماعة خارج رمضان ای یوتر لا ماسام
 بجماعتی فی رمضان فقط و علیہ اجماع المسلمین و لا یوتر
 باجماعت خارجة لانه نقل من وجوب الجماعة فی النقل فی غیر
 رمضان مکروه و عمر شمس الائمة ان التطوع بالجماعة انما یکره
 اذا کان علی سبیل التداعی اما لو اقتدی واحد بواحد او
 اثنان بواحد لا یکره و اذا اقتدی ثلثة بواحد اختلف فی
 و اذا اقتدی اربعة بواحد که اتفاقا انتہی و صاحب مختار گفته
 ولا یصلی الوتر ولا التطوع بجماعة خارج رمضان ای بکره
 ذلك لو علی سبیل التداعی بان یقتدی اربعة بواحد کما فی
 الدور و لا خلاف فی صححة الاقتداء اذ لا مانع من غیر طاهر
 که مراد از تطوع در عبارتیکه ملا علی قاری از شمس الائمة نقل کرده و نیز در
 عبارت در مختار نماز نقل است چه بقرینه سیاق و سباق کلام در
 نماز نیست که خارج رمضان تنها خواندنش مشروع و جماعت در آن
 بسبیل تداعی مکروه باشد و آن نماز نقل و وترست بخلاف تراویح که

مشروعیت و سنونیت آن مخصوص برضاست فقط پس برین تقدیر
 بوافل شب قدر هر چند معمول مشایخ کبار التزام جماعت در آن نیست اگر
 باجماعت بسبیل تداعی بخوانند نیز مشروع خواهد بود زیرا که کراهت جماعت
 در نماز نقل بسبیل تداعی مقید بخارج رمضانست چنانچه از تصریح ملا علی قاری
 و نیز از عبارت در مختارست تفاوت و بنابراین اگر نماز تجدید هم در رمضان
 باجماعت بخوانند جائز بلکه اگر است میتوان شد و لهذا جماعت در تجدید خواندن
 قرآن در شبهای طاق از عشره اخیره رمضان مقول از سلف و معمول درین
 دیار و امصار است و کسانی که از فقها جماعت را در تجدید بدعت گفته اند معمول
 بر بدعت حسنه میتوان کرد چنانچه طحاوی قول این بهام را که تلفظ نیست
 نماز را بدعت گفته با وجود اطلاق معمول بر بدعت حسنه نموده و بیان
 گذشته و نیز شائبه کراهت پیرمون صلوٰۃ الرغائب فی نماز نیمه شعبان
 که التزام جماعت در آن از مشایخ طرفیت مافوق نیست گردیدن نمیتواند و اگر
 اینها جماعت بطریق تداعی نباشد نیز درست کراهت تا بدامن این نمازها نیز
 قوله پس طریح سلیم و عقل مستقیم پوشیده میباید و بخلف سلیم و طریح
 مستقیم پوشیده نباشد که این پس مانند پیش منی بر همان غلطه مستمر است

و خلاصه اش اینکه هر امر که از شارع ثابت نباشد آن مکروه و بدعت است و
 لهذا فقهاء نوافل بجاعت را در غیر موارد ماثوره مکروه و بدعت ندانند پس عمل
 مولود مثل جماعت در صلوٰۃ الرغائب و دیگر نوافل مکروه و بدعت باشد و افاضه
 این تقریر اگر چه بیانش فاصرت لیکن مقصود او از تمثیل و تشبیه همین است
 و بس چون اصلی برای تعیین تخصیص عمل مولود محدثین و فقهاء از قول
 فعل شارع بر آورده اند پس این قیاس مقابل بعضی قیاس اول من قاس باشد
 و ذکر صلوٰۃ الرغائب بجاعت در مقام بطریق سطر از واسطه کی عقل مشوب
 بجهل است و تحقیقش گفت باقیامد کلام در خواندن نفل قبل نماز عیدین پس قیاس
 عمل نزاع بر چنین نمازها که از موارد منہی عنہاست همزگ قیاس جماعت در صلوٰۃ
 الرغائب است مهندا چه جای خواص امدی از عوام صوفیه هم قائل بحواز
 این نماز نشد پس ذکرش فی صلوٰۃ الرغائب نیز بجای خود نباشد و دیگر تفصیل
 جواب این مفسطه بکرات و مراتب چنان گذشت است که چندین توهمات فاضله
 پیرامون آن نمیتوان گردید قوله قد صح انه قبل لابن مسعود رضی اللہ عنہ ان
 قوما اجتمعوا فی مسجد اخ مولا ناجلال الدین سیوطی در رساله نتیجه الفکر
 فی الجبر کذا تضعیف این اثر کرده گفته که محتاج به بیان سند است و حاصل

عبارت اول است که اگر بگوئی که تحقیق از این مسعود منقول است که دید قومی را
 که در مسجد بر رفع صوت تهلیل می کنند پس گفت که نه می بینم شمار اگر از مسجد
 تا آنکه ایشان را از مسجد بیرون کرد بگوئیم که این اثر از این مسعود منجم به بیان
 سند است و بر تقدیر ثبوت پس معارضت با حدیث کثیره که ثابت
 و پیش رفته اند و آن حدیث بران اثر از تعارض مقدم انداختی و نیز
 بر تقدیر صحت این اثر گوئیم که محتمل است که باعث بر منع و اخراج این قوم
 از مسجد شود و شغب این مجامع بر رفع صوت بوده باشد که منافی ادب و محظ
 و اب مسجد است نمیدانی که این شور و هیاهو موجب انتشار غلبه عبادت
 و نماز باین خلاص است و اتفاقاً است که چنین شور و هیاهو در عهد
 رسول خدا صلی الله علیه و سلم نبوده و الا تهلیل و صلوة بر آنحضرت
 علیه الصلوة والسلام و اجتماع مسلمانان در مسجد خود مانور و منقول در آن
 عهد رسالت ممد بوده است پس داعی بر منع و اخراج قوم از مسجد فقط رفع
 صوت و شور و شغب خواهد بود و معنی این روایت که منسوب به تمارضانی
 و طوابع الانوار است صلاحیت معارضه بار و اتی که در صحیح بخاری و کتاب العلم
 مذکور است ندارد و آن نیست باب من جمل لاهل العلم ایام معلومه شد

عثمان بن ابی شیبۀ ناجریر عن منصور ابی واصل کان عبد الله بن النضر
 فی کل خمیس فقال له رجل یا ابا عبد الرحمن لوددت انک ذکر تامل یومین
 اما انه ینعنی من لک انی اکره ان اظلم وانی اتخولکم بالموعظه کما کان النبی
 صلی الله علیه وسلم یخولنا بها مخافه السامه علینا یعنی بود عبد الله بن مسعود
 که چند میداد مردم را بر روز پنجشنبه پس گفت مرا و امر وی یا ابا عبد الرحمن
 عبد الله بن مسعود است هر آنکه دوست میدارم کاش وعظ و نصیحت میکردی
 نو ما را هر روز گفت عبد الله آگاه باش تحقیق شان اینست که باز میدارم را از
 ندگیر هر روزه اینکه من ناخوش میدارم ملول کردن شمارا و بدستی من تنه
 میکنم شمارا بپند دادن در وقت نشاط و محل قبول و عدم مال چنانکه بود آن
 صلی الله علیه وسلم که عهد میکرد ما را ابو عطف از جهت ترس ملال بر ما
 بر طبع سلیم و عقل متقیم البته پوشیده نباشد که این تعیین و تخصیص روز
 پنجشنبه برای وعظ و ندگیر که عبد الله بن مسعود از طرف خود ایجاد کردند در
 عهد آنحضرت صلی الله علیه وسلم نبوده پس چه باعث شد که عبد الله بن مسعود
 بادی ترک کلیه اتباع کما یكون فی الفل یكون فی التره که دیده معاذ الله
 خوشتر از ترک کراهت و بدعت فرمودند پس ازین روایت بخاری

اظهر من الشمس و این من الایم است که تعیین تخصیص روز برای عمل خیر است
 آنروز از آنحضرت صلی الله علیه و سلم مانور باشد جائز و مستحسن است اینجا
 است که علما و عظمین از روزهای مبقیه روزی برای عطف و تذکیر مقرر کرده
 به بند و موعظت می برد از دنیا آنچه در دلی کهنوز مولانا و اسماز ناما
 المحدثین و المفسرین شاه عبدالغفر علیه الرحمه اول و زسه شنبه و جمعه را
 درس مقرر و معین بوده و بیشتر از علما درین یار و امصار بعد نایه
 نماز جمعه محرز این سعادت میشوند و معمول این خادم العلماء هم همین بعد نماز
 جمعه درس قرآن و حدیث و عطف و تذکیر است باجمله اربعین تخصیص
 عبدالعزیز مسعود که روز شنبه را برای عطف و تذکیر مقرر فرمودند و استخراج
 اصل رابع برای تعیین مجلس مولود بهیئت منزله و رای اصول ثلثه و کوا
 سابقه که صوم عاشورا و صوم دوشنبه و آحاد و عقیقه است ثابت و متحقق
 اگر بد ذلک فضل الله یؤتیة من یشاء و الله ذو الفضل
 العظیم قوله همچنین انقضاء این مجلس مولود بهیئت گذار به تیره
 موقته را باید فهمید آنجا گذشت که مولانا جلال الدین سیوطی این اثر
 را که معترض استدلال برای ابطال انقضاء مجلس مولود آورده تضعیف

ننوده گفته که بر تقدیر صحت معارض احادیث مقدمه که مثبت محلا
 این اثر است نمی تواند شد و نیز میسر شد که محتمل است که سبب منع شود
 و شعب آن جماعه در مسجد بوده باشند فقط اجتماع و تخیل و درود بر مصطفی
 صلی الله علیه و سلم پس بفرجی اوی اذاجا الاحتمال بطل الاستدلال
 این استدلال باین اثر صحیح نیست و هرگاه تعیین روز برای انعقاد
 مجلس و غلط و تذکر از قول و فعل عبدالمدین سعود بروایت صحیح بخاری
 ثابت شد همچنین انعقاد این مجلس مولود بهیئت کذائیه ملثمه موقیه باشد
 که اصل چنین مجلس در زمان هدایت اقران صحابه کرام ثابت و مستحق
 است پس انعقاد این مجلس اختراع از طرف خود و استن گبر
 انحراف از طریق اصحاب عظام است پس قول و جناب لانا
 شاه عبدالغیر نزد سوره برین اشاره فرموده اند انما استناد
 بعبارت تحفه درین مقام مدفوع است باینکه چون مدلول این عبارت
 مخالفت صریحه با قول و فعل صاحب تحفه و والد ماجد و جد المجتهد
 ایشان از و پس لامحاله ماول و مصروف عن الطاهر خواهد بود و دلیل
 این اجمال نیست که صاحب تحفه خودش در جواب سائلی که سوال از

جواز تقرر و تعیین روز بعد سال بنا بر رفتن زیارت بزرگان نموده
 می نویسد که رفتن بر قبور بعد سال یکروز معین کرده البته صورت اول
 آنکه یکروز معین نموده یک شخص یا دو شخص بغیر هدایت اجتماعیه مردم کثیر بر
 قبور محض بنا بر زیارت و استغفار روزن این قدر از روی و ایات
 صحیح ثابت است و در تفسیر و تفسیر نقل نموده که هر سال آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بر بقایر میرفتند و دعای مغفرت اهل قبور میخواندند
 این قدر ثابت است و سبب دوم آنکه هدایت اجتماعیه مردم کثیر جمع
 شوند و مستم کلام الله کنند و فاتحه بر شیرینی یا طعام نموده تقسیم در میان
 حاضران نمایند این قسم معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم
 خلفاء را شنیدین نموده اگر کسی این طور بکند پاک نیست زیرا که درین
 قسم تسبیح نیست بلکه فائده احیاء و اموات را حاصل میشود سوم طواف
 جمع شدن بر قبور نیست که مردمان یکروز معین نموده و لباسهای
 نفیس و فاخره پوشیده و مثل روز عید شادمان شده بر قبور مجتمع شوند
 و رقص و غیره سماع بامزامیر و دیگر بدعات ممنوعه مثل سجود بر قبور و
 طواف گردان قبور نمایند این قسم حرام و ممنوع بلکه بعضی کج کفر

میرسند و همین محل این هر دو حدیث است و لا تجعلوا قبوری
 عمیدا و لا تجعلوا قبوری و ثنا چنانکه در شکوة موجود است انتهى
 و نیز مولانا می مدوح در جواب سائلی که سوال از جواز عرس بزرگان نموده
 نوشته که زیارت و تبرک بقبور صاحبین و امداد ایشان با پدا
 ثواب تلاوت قرآن و دعایهای خیر و تقسیم طعام و شیرینی امر محسن
 و خوب است با جماع علما و تعیین روز برای آنست که آن مذکر استقل
 ایشان می باشد از دارالعمل مدار الثواب و الا بهر روز که این عمل واقع
 شود موجب فلاح و نجات است و خلف لازم است که سلف خود را
 باین نوع برو احسان نماید چنانچه در احادیث مذکور است که ولد
 صاحب می عول و تلاوت قرآن و اهدای ثواب اعبادت موفرا و اوان
 مبنی بر کمال مبادت و فرط جهل است آری اگر کسی سجده و طواف و دعا
 یا فلان افضل کند بعمل آرد البته مشابیهت با عبدة الاوثان کرده باشد
 و چون چنین نیست پس چرا محل طعن باشد و در منشور سیوطی مرقوم
 است اخرج ابن المنذر و ابن مردويه عن النضر بن رضی الله عن رسول الله
 صلی الله علیه و سلم کان یاتی احد اکل عام فاذا اتی

و همین عبارت در جواب
 اغراضات عبد السلام
 نجابی باندک تفاوت
 نوشته اند

قال رسول الله صلی الله علیه و سلم
 اذا سلم اذکات الانسان
 انقطع عنه عمله الا من ثلثه
 صدقه جاریه او عظم فیه باو
 ولد صاحب بدو که کمالی کرده اند

الشعب سلم على قبور الشهداء فقال سلام عليكم يا
 صديقنا وخرج ابن جرير عن محمد بن ابراهيم قال كان
 النبي صلى الله عليه وسلم يأتي قبور الشهداء على رأس
 كل حول فيقول السلام عليكم بما صددت عنكم عقبي الدار
 وابوبكر وعمر وعثمان يفعلون هكذا انتهى وروى عن
 مقام واخلفوا الاربعه يفعلون هكذا مروى عن
 درجواب سألني كه استفسار از مجلس هم ومرتبه خوانی نموده افاده
 فرموده كه در تمام سال دو مجلس در خانه منبر منعقد میشود مجلسی كه مریود
 شریف و مجلسی كه شهادت منبر است كه مردم روز عاشورا یا يكروز
 پیش ازین قریب چهارصد یا پانصد كس ملكه قریب هر كس زیاده
 ازان فراموشی آیند و در دو مسجد و اندك ازان كه فقیری آید می شنید
 و ذكر فضائل حسین كه در حدیث شریف وارد شده و بیان می آید
 و آنچه در احادیث اخبار شهادت این بزرگان تفصیل بعضی حالات
 و بدائی قاتل ایشان وارد شده نیز بیان کرده میشود و درین ضمن بعضی
 مرتبه ها از غیر مردم یعنی جن و پری كه حضرت ام سلمه و دیگر صحابی شنیده اند

در جوابات اعترافات
 عبدالحكیم بن یونس
 التفسیر الكبير عن رسول الله
 صلى الله عليه وسلم انه
 كان يأتي قبور الشهداء
 كل حول فيقول السلام
 عليكم بما صددت عنكم
 عقبي الدار
 واخلفوا الاربعه
 يفعلون

نیز مذکور گردید و خواهرهای محبت که حضرت عباس در یک صیحه بود
 و دلالت بر فرط اندوه روح مبارک حضرت جناب سالت تاب می کنند
 مذکور میشود و بعد از آن ختم قرآن و پنج آیه خوانده بر ما حاضر فاتحه نموده
 می آید و درین بین اگر شخصی خوش احسان سلام بخواند یا مرتبه مشروح
 اکثر محضر مجلس و این فقیر را هم رقت و کمالی میشود و نیست قدریکه
 بعمل می آید پس اگر این چیزها نزد فقیر همین وضع که مذکور شد جائز نمی بود
 اقدام بر آن اصلاً نمیکرد باقیامند مجلس مولود شریف پس عالتش نیست
 که تاریخ دوازدهم شهر ربیع الاول همین که مردم موافق معمول سابق ایم
 شدند و در خواندن در و مشغول گشتند و فقیر می آید و الا بعضی از احادیث
 فضائل آنحضرت صلی الله علیه و سلم مذکور میشود و بعد از آن ذکر ولادت
 با سعادت و نبدی از حال رضاع و حلبه شریف بعضی از آثار که در
 او ان ظهور آمد معروض بیان می آید پسر بر ما حاضر از طعام با شیرینی
 فاتحه خوانده تقسیم آن بجا حاضرین مجلس میشود و علاوه بر آن یارت موی
 مبارک آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز معمول قدیم است و مولانا شاولی
 والد ماجد صاحب تحفه در ساله الانتباه فی سلاسل اولیاء الله از والد

خودشان بینی مولانا شاه عبدالرحیم روایت می کنند اخباری
 سیدک الوالد قال کنت اصنع فی ایام المولد طعاماً
 صله بالنبی صلی الله علیه وسلم فلم یفتح لی فی سنة
 من السنین شیئ اصنع به طعاماً فلم اجد الا حصاً مقلداً
 فقسمته بید الناس فرأیتہ صلی الله علیه وسلم ویدیه
 عند الحصر انتہی ودر معانی نوشتند که از نجاست حفظ
 اعراض مشایخ و مواظبت زیارت قرانی ایشان و التزام فاتحه خواندن
 و صدقه دادن برای ایشان و اعتنائی تمام کردن بتعظیم آثار و اولاد
 متسبان ایشان انتہی امنیت حال قل و فعل صاحب تحفه و
 بزرگانش اما حال خردان پس مولانا شاه رفیع الدین که برادر کوچک
 صاحب تحفه بودند و کیفیت تبحر حدیث و تفسیر علوم نقلی و عقلی بلکه
 علوم ریاضی ایشان معلوم خواص و عوام است در جواب سوالی آنچه
 می نویسند امنیت سوال بر سر قبر بزرگی در سال جمع آمدن و
 آزار و زوفات و عرس قرار دادن با وجودیکه زمان مرگ سیال
 غیر قارست چه حکم دارد جواب زمان اگر چه سیال غیر قارست

اما آنچه بآن تقدیر کرده میشود زنان از شب و روز ماه و سال اینها
شتر عا و عرفا دوره مقرر است چون یک دوره تمام میشود و باز از سر
میشود و بهین حساب رمضان شهر صوم و ذبحه شهر حج و عین
شهر دیگر در دوره حکم اتحا و با نظیر او داده میشود و چنانکه در حدیث
ست که یهود عرض کردند در حضور جناب نبوت صلی الله علیه و سلم
که حق تعالی نجات حضرت موسی علیه السلام و غرق فرعون بن
روز عاشور کرده است برای شکر آن روز میگیریم جناب نبوت
صلی الله علیه و سلم فرمود انا احق بموسی منکم فصام یوم عاشور
و امر الناس بصیامه و نیز حضرت بنی صلی الله علیه و سلم
بلال را وصیت کردند بعد از روز دوشنبه فرمودند فیه ولد
وفیه انزل وفیه هاجرت وفیه اموت بنا برین یاد کردن
آن تاریخ و آن ماه رسم مردم افتاده و چون مردمان از نهان
بمخافت این رسم گذشته اند ایشانرا انتظار بسوی ولد یا
کسی دیگر از اقارب خود میباشند پس رفع انتظار آن فائده است
معتد به و معاملات مکاشفه دریافت شد که در چنین روز اجتماع

ارواح دوستان در عالم برزخ هم میشوند پس ادا بدعا و ختم و طعم
 بدعتی مباح است و وجهی قبح ندارد و اما ارتکاب محرمات از روشن خطرات
 چراغان و ملبوس بافتن قبور و سرودنواختن معارف همه بدعتها
 شنیعه اند و حضور چنین مجالس ممنوع است ازین جوابات افادایات
 چند فایده مستنبط میشود اول آنکه رفتن مردم به هیئت اجتماعیه و جمع
 شدن بر قبور بعد سال برای زیارت بزرگان و ختم قرآن کردن
 و فاتحه بر شیرینی یا طعام خوانده تقسیم آن نمودن این قسم اگر چه
 معمول زمانه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم و خلفا راشدین بوده
 لیکن چون این طور قبحی ندارد اگر کسی بعمل آرد پاک نیست بلکه بابرکت است
 بر فائده برای احیاء اموات طرفی از استحباب استحسان است
 و نیز ازینجا مقترح میشود که بودن امری از امور خیر در زمان آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم و خلفای راشدین موجب عدم جواز و کبر است
 و بدعت کسبه بود نش نیست و این فایده مبنی بر همان قول امام شافعی
 علیه الرحمه است که مختار امام نووی و غیره علمائ دین است که هر امر
 مستحدث که مخالف قواعد شرعی نباشد آن اگر استحسنات و

و در عات سنت است لهذا اجتماع مردم خواه بر روز ولادت یا وفات
 یا ارتکاب یا مور منوعه شرعیه البته بدعت سیه و ناجائز خواهد بود که باید
 صورت مخالف قواعد شرعیست دوم آنکه تعیین وز و ماه برای
 مولود شریف و اجتماع مردم یکجا در ماه ربیع الاول و همچنین برای انقضاء
 مجلس ذکر شهادت امام حسین علیه السلام در ماه محرم روز عاشورا یا غیر
 آن و شنیدن سلام و مرثیه مشروع و گریه و بکا بر حال شهیدای کربلا جائز و درست
 است سوم آنکه عید گرفتن بر روز ولادت یا وفات بنی یا غیر آن عبادت
 از اجتماع مردم با ارتکاب محظورات شرعیست و آن البته ممنوع و نهی
 معنی روز تولد و وفات بنی را عید قرار نداده اند گفتن صحیح است نه مجز
 اجتماع مردم در آن روز و تلاوت قرآن و ذکر احادیث و خواندن و
 تقسیم طعام یا شرب بنی بعد فاتحه بجا ضرر مجلس که این امر محسن و موجب
 ثواب است چهارم آنکه زمان اگر چه سیال غیر قارست لیکن چون تقدیر
 زمان از شب و روز و ماه و سالست و هر یکی از اینها شرعاً و عرفاً دور
 مقرر است که بعد از انقضای یک دوره دوره دیگر شروع میگردد و لهذا ترتیب
 اعاده این احوال و تقاضیه هر دوره را حکم اتحاد و تظیرش داده میشود

در همین سابع رمضان شهر صوم و روزه شهر حج و عیدین شهر و دیگر مثل
 ریح الاول شهر ولادت و وفات سرور کائنات صلی الله علیه و سلم و غیر
 در هر سال محسوبست و منی بر همین اعتبارست و شروع صوم عاشورا و صوم
 و شب و آیام بیض و صوم عرفه و دیگر امور شرعی که منوط و مربوط
 تعیین و تخصیص روز یا ماه یا سال است پنجم آنکه با وجودیکه جواز استحباب
 اجتماع مردم بر روز عرس و اهدای ثواب از خواندن قرآن و اطعام طعام
 و تقسیم شیرینی با قوال علمای استند که خودش صاحب تحفه مولانا شاه
 ولی الله و مولانا شاه عبدالرحیم بحمله آنها با ثبات رسید مسامله گشته
 هم موبدایت که در چنین روز اجتماع ارواح دوستان در عالم برزخ هم
 میشود پس ایداد بدعا و ختم و طعام بدعتی مباح است و وجوب ندارد
 کما مر التصریح بهذا تعیین من مولانا رفیع الدین و بصریح مولانا ی
 مدوح موقوف نیست و دیگر بزرگان مثل شیخ عبدالحق محدث دہلوی
 و غیر آن نیز همین راه رفته اند و حکم اتحاد و نظیر در دوره ماه و سال در عبارتی که
 سابق از رساله سیدی یحیی نقول شد تیر استفادت بلکه مذموم بود
 علمای سلف همین است والا اعتبار اکثری از احکام شرعی که تعیین

بعضی از آنها آنفا که شست از دست خواهد رفت از نیجایی شائبه
 و بی غائله تصلف معروض ثبوت میرسد که اعاده شادی میلاد و شرف
 آنحضرت علیه الصلوة والسلام هر سال در ماه ربیع الاول مثل اعاده
 صوم عاشورا و صوم دوشنبه از امور مستحسنة و مستحب است پس بعضی
 از بی ادبان حق ناشناس که اعاده مجلس میلاد شریف را در ماه
 ربیع الاول تشبیه بجنم کنند اوده روی بیاض را همچو نامه اعمال خود
 شان سیاه ساخته اند بحال سارت ادب پرداخته اند و از این کار
 دریده و دهن دو غشیت که رفته رفته تقبیل حجر اسود و طواف خانه کعبه را
 پوچا بنویمان و در بنا و رها دیو گویند لغو ذباله من نلک الهفوات
 و الکفریات و تقوه بانیکه تقبیل حجر اسود و طواف خانه کعبه چون با تو
 از قول و فعل شارعست نقص بان نمیتوان کرد و موعست بانیکه اعاده
 شادی میلاد شریف نیز مستفاد و مستنبط از قول و فعل شارعست
 منیدانی که شکرت آنحضرت نجات حضرت موسی علیه السلام از دست
 فرعون و روز ولادت آنحضرت علیه الصلوة و التحية که مناط اعاده صوم
 عاشورا و صوم دوشنبه است همان مناط اعاده شادی میلاد شریف

سیاه را از جنم می
 ۱۷۵

در ماه ربيع الاول موجود است بلکه انعقاد محاسن سلاطین و شرف چون متضمن
 اشاعت و نشر فضائل و معجزات آنحضرت علیه الصلوٰات و الزکیات و
 التسلیمات الواقیات باشد که از نعمت وجود با وجود است احسان
 و استحباب آن نبوده تر از استحسان استحباب هم در شنبه و نظائر
 آن خواهد بود و بکرات و مراتب گذشت که حدوث استو حسمه و مینه بعد از
 قرون ثلثه قاج و سحسان بنیواند شده معتمد هرگاه از تخریج ابن حبه
 نوکر ولایت با کرامت در قرن اول سماع آنحضرت علیه الصلوٰة و
 التحیة و دعا های خیر برای نوکر معترض ثبوت میرسد باز اعاده این
 تقریر مجموع و مقبول است که منهل خیرات و معدن سناسنت نشینیم
 کتبیا و ادون بی تکلف باب جنیم بر روی خود کثافت علل و ثبوتیه
 در اعمال و افعال با فرق ضالک مطلقا ممنوع شرعی نیست و الا اگر کسی
 از اعمال مینه که خالی از فی الجمله است بهت نیستند جائز نباشند
 بلکه مراد از تشبیه ممنوع مشابهت در امر مذموم است و نیز مشروط و فاعل
 فعل قصد مشابهت با آن امر ممنوع باشد و اینکه گفته می شود در کتب
 مقمده است چنانچه در در مختار ذیل باب فیفسد الصلوة و ما یکره فیها

وجواز قرأت قرآن و نماز از صحف مرقوم است و تجوزه الشافعي بلا كراهة
 و هما بهما التشبيه باهل الكتاب اي ان قصد فان التشبيه بهم لا يكره في
 كل شيء بل في المذموم وفيما يقصد التشبيه كما في البحر انتهى و في خطاوي
 نقل عبارت بحر نموده و آن اذيت قال في البحر ثم اعلو ان التشبيه
 باهل الكتاب لا يكره في كل شيء فاننا اكل و نشرب كما يفعلون
 انما الحرام التشبيه فيما كان مذموما وفيما يقصد التشبيه
 و اگر اضافه برين بايد در رساله تنوير العينين في اثبات رفع اليدين بلا خط
 رو و كه مولوي حاجي محمد مهمل صاحب بلوي در جواب اعتراض خفيه بر رفع
 يدين كه تشبيه بار و افض دار و هما نوشته اند جاني كه مي نويسند كه
 ترك السنه التحريم التشبيه بالفرق الضالة غير مشروع كما اخرج ثم
 في شاملة ان رسول الله صلى الله عليه وسلم كان يسدل
 شعره و كان المشركون يفرقون رؤسهم و كان يحجب موافقة
 اهل الكتاب فيما لم يؤمروا به بشيء ثفر فوق رسول الله صلى الله
 عليه وسلم رأسه و روى غيره انه فرق لانه علم ان
 التفريق من سنان ابراهيم عليه السلام فقد احسبوا الله

١٤
 تاريخ شيخان و ابوابه
 و ابن جابر عن ابن عباس
 نحوه ١٢

١٥
 لم اختلف على هذا الرواية
 ما نقل عن قاضي القضاة
 كان النبي صلى الله عليه
 عند قدم النبي يسدل
 و كان المسلمون ثم انا جابر
 فانحروا بالفرق ففرقوا
 على السلام المسلمون
 الى الطوبى
 و السلام

صلی الله علیه وسلم تشبیه اهل کتاب مع کونهم کفار افاض
 کونند و سندن الانبیاء السابقین مع انده لو تو هر مرتبه لید هم
 فی جمیع الافعال فکیف بالسنة التي علمت سنيتها بالنبی
 صلی الله علیه وسلم فی حقنا مع ان الاخری تشبیه الفرق
 الضالة بل اتفقت الموافقة لثوانه صلی الله علیه وسلم تركوا
 ووافق المشركین مع الفلاس و سوء حال من اهل الکتاب لما علم
 کون المقرب من سندن ابراهیم علیه السلام انتهى
 پس ان تصریح صاحب در مختار که ما خود از بحر استغیر تشبیه اثبات
 که تشبیه اتفاق با فرق ضالة فعلی که آن فعل مذموم شرعی باشد مخدور
 ندارد و آنچه از تحقیق مؤلف توفیر المعینین متفاوت برای اثبات دعوی
 و اسکات منکر فقط کافی است که بسند حدیث نهی غیر آن در خصوص
 اختیار تفریق شعر اس برسد که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بطور آید
 چه جائی مشابته با اهل کتاب از مشابته با مشرکین هم مبالغاتی ندارد
 پس مشابته اتفاق با جنم کنیه که داعی بر این تکرار شادی میل و تلف
 در هر سال است پس هرگز مخدور شرعی نمی تواند شد نمی که هرگاه

تفریق موی سر با وجودیکه مشابیهت با مشرکین داشت نظر بریکه از
 ابراهیم علیه السلام است اختیار شارع افتاد پس تکرار شادی میلاد و شریف
 که مستند بسایع و سند بقول و فعل شارع از تکرار صوم و یوم ووشنبه
 و صوم عاشورا و تکرار عقیقه است بطریق اولی اختیار را باب اسلام و
 ایمان خواهد افتاد و چنانکه قصد شارع از تفریق مذکور مشابیهت با اهل کتاب
 و مشرکین نبوده بلکه منظور نظر بدایت اثر فقط اتباع سنت ابراهیمی بود
 همچنان مقصود و مباشرت تکرار شادی میلاد شریف تشبیه با جنم کنیا
 بلکه پیش نظر اینها اتباع قول و فعل شارع از تکرار صوم ووشنبه و غیر
 آنست پس اختیار این تکرار البته امر تجس و مامور شرعی باشد پس چون
 تکرار مشروع با این مشابیهت جنم کنیا کمال ادبی و نبی داشت
 پوشیده نماند که اینقدر اطناب کلام درین مقام اگر چه شایسته تخیل و
 در شرح کلام صاحب تحفه داشنه باشد لیکن حسب اسلام نگذاشت
 که این مرحله را چنانکه باید طی ناکرده سخن را ناتمام گذارم حالاً باز رجوع
 باصل کلام نموده بگویم که از تحقیق و تنقیح ما سبق معلوم شد که مقصود صاحب
 از عبارت نوع پانزدهم که منقول است فقط تشیع بر او نام شیعیه یا حرام

بدعات شیعه است چنانکه میگویند که امثال متجدد و رایک چیر بعینه و آن
 و این و هم خیلی بر ضعیف العقلاء غلبه دارد فقط و مراد از آن شیعه
 چنانکه تصریح می کنند که اکثر شیعه در عادت خود و نهک این خیال اند
 ستمار و زعاشورا در هر سال که بیاید آنرا روز شهادت حضرت امام
 حسین رضی الله عنه گمان برند و احکام ماتم و نوحه و شیون
 گریه زاری و فغان و بقراری آغاز دهند تا آخر زیرا که ازین کلام
 صاف می تراود که شیعه روز عاشورا را که هر سال می آید بعینه روز
 شهادت امام حسین علیه السلام گمان بده بدعات مذکور و عمل می آید
 و میدانند که گویا امام مدوح در همین روز و همین وقت شهید شدند پس
 مدار شیعه بر گمان عینیت این روز عاشورا با آن روز عاشورا و آنجا
 بدعات شیعه مذکوره است و این گمان البته ساطع شیعه شرعی و عقلی
 است چه مبنای ادوار لیلی و نهاری و جمعی و ایامی شهری و حلی
 باعتبار مماثلت نظیر با نظیر است نه گمان عینیت صرفه که از اغلاط
 و همی نه اختراع بدعات شیعه که از تعلیسات البلیسی است از اینجا باید دانست
 که بودن مان مرستیال غیر فار و عدم ثبات و قرار نه او و احاده و هم

محال برسانی دارد و میشود که قائل بعینیت حقیقی زمان یا ضیای زمان حال
 باشند بر کسی که قائل تغایر حقیقی در اجزای زمان بوده برای چیزی
 احکام مشروعه اعتبار اتحاد نظیر با نظیر می کنند و از شواهد این محسوس
 آنچه صاحب نخه خودش از تفسیر درمنثور معروض است نقل کرده که
 آنحضرت در سمر هر سال بمقابر می رفت و دعا می گفت یا قیوم یا قیوم
 و از عبارتی که در جواب سوال از مولانا رفیع الدین معروض نقل آمد که
 علی نصف السماء حکم اتحاد با نظیر میدهد و نیز از عبارت انبیا و اهل بیت
 که تخلی بخلیه نقل گردید تا میدانی چنانکه قمر فی لیلۃ البدن ساطع و لامع
 و اگر اضافه بر مذکورات سابقه مطلوبست ملاحظه رود که صاحب نخه
 در تفسیر فتح الغرر ذیل سوره الحاقه در تفسیر ایام خالی می نویسد
 بعضی در روزهای گذشته یا روزهای که اکیل و شرب خالی بوده
 آن روز یا روز ماه رمضان است و دیگر ایام صیام سنون مثل ایام
 بیض و عرفه و ذیجه و روز عاشورا و روز دوشنبه و پنجشنبه و روز
 شب برات و غیر ذلک انتهی و این عبارت چنانکه
 می بینی از فرشتگان عرش من آید بآلست که

روزه روز عاشورا و روزه دوشنبه و چهارشنبه و
 روز شب برات مثل ایام بصل و غنیمت و ذی حجه از جمله
 صیام سنون است و تفرقه که در عبارت تحفه میانه رو
 عیدین و عاشورا از شکر گزار می نعمت متجدده سال لیل
 یعنی ادای روزه رمضان و ادائیج خانه کعبه است فقط در
 عیدین جاریست نه غیر آن و هرگاه صوم دوشنبه و چهارشنبه
 عاشورا در صیام سنون محسوب گشت این تفرقه از میان
 برخواست که درین روزها چه جای تجد و نعمت حقیقه خیرانی تجد
 و تغییرات آسمانی چنانکه در روز و مهر جانست نیز متصور نیست
 معینا حکم بر روزه دوشنبه برای تاوید شکر نعمت ولادت و غیر آن
 و بر روزه عاشورا برای شادی نجات حضرت موسی و غرق فرعون
 شرف نفاذ از شارع یافته بلکه شارع خود بنفس نفس همواره ملتزم
 روزه دوشنبه مانده و بلال را وصیت باین روزه فرموده و یک
 سال پیش صوم عاشورا شده بدگران حکم نموده آری تعید بعد از
 و عید نوروز و عید غدیر البته معنی بروهم فاسدست و مخالف قریب

اهل سنت و جماعت و آنچه مرقوم است که از اینجا معلوم شد که روز
 نزول آیه **الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ** از مسامحات علمای
 زیرا که تفرقه در روز نزول وحی و شب معراج و عید فطر و عید نحر از
 تجد و نعمت هر سال و عدم آن مسلم لیکن روز نزول آیه **الْيَوْمَ اكْمَلْتُ**
لَكُمْ دِينَكُمْ در دائرة نفی عید گنجدین نمیتواند که از روایت بخاری
 و تصریح شارحین ثابت است که روز نزول آیه مسطور و عید گزیده
 در بخاری ذیل باب زیاده الایمان و نقصانه مرویست عن عمر
 بن الخطاب رضی الله عنه **ان جلا من اليهود قال يا امير المؤمنين**
آية في كتابكم تقرؤونها علينا معشر اليهود نزلت لا تخذنا ذلك اليوم عيدا
قال ي اية قال اليوم اكملت لكم دينكم وانميت
عليكم بغيتي ورضيت لكم الاسلام ديناً قال عمر قد
 عرفنا ذلك اليوم والمكان الذي نزلت فيه على النبي صلى الله عليه
 وسلم وهو قائم بعرفة يوم الجمعة انتهى شيخ الاسلام در ترجمه این حدیث
 نوشته بدستی که مردی از یهود که نام قوم موسی علیه السلام است گفت مرا
 یا امیر المؤمنین آیتیست در کتاب شما که میخواهند آنرا اگر بجا کرده بودند

بر آنکه سیکر فتم مار و ز رول اعیان که تعظیم میکردیم از او خوشی می نمودیم در آن
 هر سال کجیت غطت و بزرگی آنچه حاصل شده است در آن روز مرقه ای که
 دین و اتمام نعمت ازین آیه گویند قائل کعب جبار بوده پیش از آنکه اسلام آورد
 عمر کدام آیت است آن گفت نفری ایلیوم اکملت لکم دینکم یعنی
 کامل کردیم شما را دین شما از جمله آنچه محتاج بودید شما در صلاح معاش و معاینات
 قواعد عقاید و تهید اصول شرائع با توفیق قوانین اجتهد و تمام کردیم بر شما نعمت
 خود را که ابتدا با ما مورد کوره است و راضی شدیم و اختیار کردیم بری شما اسلام
 که ملت خفیه سله است از رویین بودن پس گفت عمر در جواب یهودی
 بجهت حق و استیم آن روز را و آن جای آنکه مانع شده بود این آیه در آن زمان مکان
 پیغمبر مصلی الله علیه و سلم بجایی که آنحضرت استیاده بود بعرفه روز جمعه
 در عرفات چه وقوف روز عرفه معروفست بعرفات یعنی فراموش نکردیم
 زمان مکان نزول بلکه حال قیام را که در آن وقت بود روز جمعه و روز
 عرفه هر دو روز عید است چنانچه در روایت دیگر صریح آمده پس یک عید
 چه باشد و عید گرفته ایم یا آنکه بگرفتیم عید جدید حاجت نداریم از
 سابق و روز عید بود که جمعه و عرفه است و زیادت بیان مکان در جواب

یا برای اعتبار روز عرفه است در برابر روز جمعه اشاره است بان که فضل مکان
 که در آن نازل شده نیز مد نظر داریم و بعظیم می می پردازیم چه جای سوزنا
 و تحنن که مراد آن باشد چنانچه کرمانی گفته چون بصحت پوست که زول آن
 آید بعد عصر بود و عید تحقق نمیشود مگر از اول نهار لاجرم روز آینده را عید
 گرفته ایم انتهی و در زیر جاری شرح صحیح بخاری مرقوم است قدر فدا و لک
 الیوم یعنی انتخاب نازل الیوم عید او کذا انتخاب مکان نزولها محلا لا عظم
 ارکان الدین و هو الحج و هذا لک کان وقت نزولها آخر لوم عرفه و قد
 جعل الغد منه عیداً انتهی و همچنین است در دیگر شروح بخاری اگر باستیفاء
 نقل عبارات شروح که مثبت عید گرفتن روز زول آیه مذکوره است بایدیم
 کلام بطول انجام دیم از اینجا معلوم و متیقن شد که روز مذکور را عید گرفته اند
 و اگر از عید تعظیم و تکبیریم آن روز و ما ویه مراسم تهنیت و سرود و اجتماع
 مسلمانان بر وضع مشروع مراد دارند و عید گرفتن روز زول و حی و شایع
 بلکه روز ولادت بنی خاصه روز ولادت باکر است حضرت سالت علیه الصلو
 و التحنیه هیچ مضائق نیست که منافی درین باب از شارع مانور منقول
 نگردیده و اگر مراد از آن اجتماع مردم و ارتحاب بدعات شنیعه و

قبیحه است پس البته عید گرفتن آن روزها ممنوع و غیر مشروع خواهد بود و
 آنچه از منسوخیت صوم عاشورا که سال اول موافقت یهود آنحضرت
 صلی الله علیه و سلم بجا آورده بودند نوشتند نیز محمول بر مسلم
 میتوان کرد چه اگر مراد ازین منسوخیت فرضیت صوم روز مذکور
 است پس البته صحیح و مسلم لیکن این معنی منافی سیاق کلام
 است که فرضیت صوم عاشورا معنی بروجم مذکور نبوده تا منسوخیت
 آن دفع و جم مذکور میگردد بلکه منسوخیت فرضیت آن صوم فرضیت
 صیام رمضان است چنانکه بیانش بیاید و اگر مراد از منسوخیت
 صوم مذکور منسوخیت آن صوم است که آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 برای تادیبه شکر نجات حضرت موسی علیه السلام موافقت یهود
 در مدینه یکسال داشتند و بدینسان حکم فرمودند و در سال آینده قاضی
 یافتند و همین معنی مقتضای سیاق کلام است پس بجز نکوت
 دیگر چه باید کرد که خودشان در تفسیر ایام خالیة قائل بنسبت
 این صوم بوده اند نه فرضیت آن پس حکم به نسخ فرضیت
 این روزه سنتی چگونه صحیح باشد معهود ندارد

رساله ماثبت من السنة از ابن عباس رضی الله عنهما
 مرویت قال قدم رسول الله صلى الله عليه وسلم
 المدينة فرأى اليهود يصوم عاشورا فقال ما هذا
 قالوا يوم صالح انجا الله فيه موسى وبنی اسرائیل
 من عدوهم فصامه فقال انا الحق بموسى منكم فصامه
 واعرصيامه وفي رواية فقال لهم ما هذا اليوم الذي
 تصومونه قالوا هذا يوم عظيم انجا الله فيه موسى و
 قومه وغرق فيه فرعون وقومه فصامه موسى
 شكرا فحسبوا نضوما تعظيما له اخرج البخاری ومسلم
 انتهى ومتوافق این روایت است آنچه ابو لانا ربيع الدين جواب
 سایل از تعبیر یوم رزوفات وعرین با وجود بودن آن سیال غیر قاصد
 این صوم نوشته اند و قد مر نقله و پیشتر از بن این روایت از رساله
 ملا علی قاری نیز منقولست و دیگر علما هم این قصه روایت کرده اند
 پس این احتمال هم محتمل صحت نمیتواند شد مگر اینکه گفته شود که مراد از
 منسوخیت صوم عاشورا همان احتمال اول است و آن صحیح چنانکه

در کتب صحاح معتبرست که فرضیت صوم عاشورا قبل از فرضیت صیام
 رمضان بود و همین که روزه رمضان فرض شد فرضیت صوم عاشورا
 منسوخ گردید و در رساله ما ثبت من السنه از جامع الاصول منقولست
 عَنْ حَالِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ عَاشُورَ الصَّيَامِ قَبْلَ
 رَمَضَانَ فَلَمَّا نَزَلَ مَضَانُ كَانَ مِنْ شَاءِ صَامٍ وَمِنْ شَاءِ فِطْرِ
 وَفِي رِوَايَةٍ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْرَ
 بِصِيَامِ عَاشُورَ الْحَدِيثِ وَفِي أُخْرَى قَالَتْ كَانَ أَصْوَافُ
 عَاشُورَ قَبْلَ أَنْ يَفْرُضَ مَضَانَ وَكَانَ يَوْمَ اسْتَرْفَى الْكَلْبَةُ
 قَالَتْ فَلَمَّا فُرِضَ مَضَانُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 مِنْ شَاءِ أَنْ يَصُومَ فَلْيَصُمْ مِنْ شَاءِ ابْنِ سَلَمَةَ يَرْكَبُهُ أَنْتَهَى وَعَلَى نَحْوِ
 الْقِيَاسِ رَأَى أَحَادِيثَ وَبِكَرْتِهِمْ مُوَافِقَ ابْنِ وَابِئِ آدَمَ وَدُرِّ فَيْسَرْتِهِمْ لِعَزِزِ
 دِيلِ نَفْسِ كِتَابِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي حَقِّهِمْ أَنْ يَصُومُوا فِي يَوْمِ عَاشُورَ
 وَبِزِيَارَتِهِمْ فِي يَوْمِ عَاشُورَ وَبِزِيَارَتِهِمْ فِي يَوْمِ عَاشُورَ وَبِزِيَارَتِهِمْ فِي يَوْمِ عَاشُورَ
 هَمَّ مَعْمُولِ الْمَلِكِ جَالِيتِ بُدُودِ وَتَحَضَّرَتْ صَلَاتُهَا عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِأَنْ يَصُومَ فِي يَوْمِ عَاشُورَ
 وَفِي يَوْمِ عَاشُورَ وَفِي يَوْمِ عَاشُورَ وَفِي يَوْمِ عَاشُورَ وَفِي يَوْمِ عَاشُورَ وَفِي يَوْمِ عَاشُورَ

از فحاشی و حادیت منقول از جامع الاصول ظاهرست بمین
 مذمب حنیفه در کتب اصولیه تفصیل این مسئله بجای خود مذکور
 بالجملة بنور این مقام خالی از غائله تردیدست که از قبیح کتب حدیث
 مستفاد میشود که قصه صوم یهود که در مدینه بوقوع آمد بعد از
 رمضان منسوخست صوم یوم عاشورا است آنحضرت در این سال
 خلال ماه ربیع الاول وفات یافتند و بصوم نهم محرم که بشرط
 حیات اراده آن سال قابل میشدند موفق نشدند و از اینجا
 که صوم عاشورا سنت قولی و فعلی هر دو بوده است و صوم نهم
 محرم را فقط سنت قولی میگویند و چون این صوم عاشورا قابلیت
 نسخ ندارد پس بنابر این صوم بر مجرور هم نمیتوان گذاشت حال آنکه
 در کتب حدیث موجودست که روز عاشورا کفار گناهان یکسال
 مستقدمست چنانچه در رساله ماثبت من السنه نوشته و عن
 ابی قتاده ان النبی صلی الله علیه و سلم قال صیام یوم عاشورا
 انی احسب الله ان یکفر السنه التي قبله اخرجه الترمذی
 انت من قصه مختصر عبارت از تحفه درین مقام مجمل التاویل و

و مصروف عن المطایه است استننا و منکرین اعمال حسنه مثل عمل
مولودیت و عرس شایخ کرم آن صحیح و درست تواند شد
علاوه مقدمه مسلمه عقلی و عیش که قول مقارن با فعل و عمل اقوی
افضل و اولی از مجر و قول است پس محج قول موافق ظاهر عبارت تحفه
صلاحیت رضیه قول فعل صاحب تحفه و نیز گانش که سابق منقول
شد ندارد قول پس حجب کلمه مطروحه مذکوره بالا انعقاد بر
مولودیت کذا نیمه ملترمه موقته انهم سابق با بیانات مسکنه نظر
و مفرجه مناسط ملکات و مراتب بینین شدن که مرد می که از افاضه کلمه
مطروحه قرار داده ممنوع و مرد و دست بر که بعضی از امور دینی
که در عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم از قوه لفعیل نیاید و در عهد خلفای
رشدین ضوان الله علیهم جمیع جلوه ظهور یافته بعضی از آن عهد
خلیفه اول و بعضی از آن عهد خلیفه ثانی و بعضی در عهد خلیفه ثالث
چنانکه بیانش رفت و بعضی از آن زمان خلفای اربعه هم رنگ وجود
نگرفته در زمان بعین وقوع آمده علی بن القیاس رفته کار متواتر
مسلمین و نوبت بستم تحت تاخیرین رسید و هرگاه متواتر

مسلمین واجب الاتباع گردید پس اگر استجاب استحسان و نفع
 مجلس بود بهیئت کذا این مذکوره سابق ترقی کرده قابل بود شعوبند
 اولی و حسن آمد بود و لهذا بعضی از اکابر برین یقین قیام نگام کرد
 ولادت آنحضرت علیه الصلوٰۃ والسلام واجب نوشته اند و اگر
 مسلمانان حال عدمی بین اسیمادین و زمان که بهر کویچه برین
 فضائل پیغمبر خود برتری و حج دین و ترغیب مردم میکنند بدیده حقیقت
 است که ملاحظه نمایند نفع و مجلس بود و وقت که موجب نشر فضا
 و معجزات سرکائنات علیه الصلوٰۃ و التحیات در ماه ربیع الاول
 بلکه در هر ماه فرماده خود با لازم واجب اند و چون بسبب اتباع
 شرع متمثال توارث مسلمین متمثال اشرار و نکار آن انکار آن باشد
 پس حسن لطافت موافقه الامر و قیام مخالفت معارضه بالطلب
 البته در مقام صادق آید و توهم کرمیت و بدعت و عملی که کارش
 از استجاب بود بر هرگز نمیتوان کرد و بد قول و برخاستن وقت
 ذکر ولادت آنحضرت صلی الله علیه و سلم نیز اصل است از آن
 برناظر اهل بصیرت و نصف جانا خبرت مستتر خواهد بود که قیام

اعلم بالصواب

ان احدكم منكم
الروحانية الغاضبة فتكون
العلم العظمي فتكون
لان

ما بعد ما غير معتد به ولا حلف به من غير ما فصل
منه من لازم فافهم انتم من شئنا والله
من اعدت اصحابك الى الله و
في كتابه السيف المسلول ما حلف
ان يحلف ان الكشف والالهام
في غير خلاف ما ورد
استمع

هذه صورة ما كتبه البارع الأوحى
 الأمير الشريف عبد الله الحسين
 البلجرامي لا فضل الله فاه متقن
 على هذه الرسالة لقد

بسم الله الرحمن الرحيم

ان شبع الكلام وشبع جيع القلام من حمد ملك
 العلام بارع البرايا والامام ^{لحسن} البداية والختام + و
 اعظم قربات ^{تقديرا} تزام فسحان من تنزه عن القعود والقيام +
 وتعالى من ان ^{تقديرا} تضيق او تضام + نحمده على ما هدانا شرايع
 الاسلام + واراونا سبيل السلام + بابعت فينا النبي الامام
 امثال المسلمين في المثال والوسام + سيد له آدم ماله العجر
 والوام + اول من خلق ومن تبع من العوام + واول
 من قرع باب الجنة لدى الاقحام + فص لجام الرسالة
 ولغضها ختام + المكن المتع القسيم في القسام + العديم

النظار واللبام + فيما جئ من المزايا العظام + وما ندرست
 من الندایا القوام + الذي اوجدت بوجوده لا يكون فصلان
 حام وسام + وتشرفت بولادته البليالي والايام + ولا يزال
 مولده تشرفا بالشرف والاکرام + منجى لآئين عن اثم الامام
 ومفسس النفوس اولى الامور والامام + عن بوار الهادية و
 الامام + الاسى الموصى للاساسة العصابة والعصام + المباح
 المباح عند السدين قيام القيام + حامى الملبية بين يوم يسا
 جميع حيا من عموم الامام + واشتد تشفع تشفع لحرهم الكبار
 اجسام + عطرته ترتبه وتورات كل من يمتلي اليه من الاحفاد
 والندام + بعرف شدي من الصلوة والسلام + ما فاحت فاحت
 الرند والكشام + وما تشمت المشوم المشام + بعد فالمرحون
 على وصى المزايا المراكبة من اصحاب الافهام + واولى المزايا الذرية
 من ارباب الافهام + ان زبنا من اهل البيت اللبام + وشرفته
 من السفلة القدام + الذين سمو انفسهم العلماء وليس لهم علم
 لا يعلمون حتى معنى القدرة والاولية واختتام + بعد اذ لا

كسان الذين لا يعرفون
 عليم الامام

في الاغوام + وطغوا طغيان غير بلحا ^{حار جنى} + غفوا ان يعودوا في عد
 الاعلام + وشتار اليهم بالبنام ^{نظروا} - فحالفوا فيما لا خلاف فيه من
 الاسلاف الى الاخلاف الكرام + ظنا منهم انهم يجدون باركا
 في الاشجار الشبهام + تحسبان انهم سيمعون ^{جمع اسم هو شذوذ القواد} ويعقلون ان
 بهم الاكالاتعام + وسوف يعلمون حين يرون لعذاب كيف
 اضلوا الامام + زين لهم شيطان اعمالهم فصدتهم عن السبيل
 فهم لا يفتقدون ^{موفق} بالتفهيم الاعلام + بل يضلون ويضلون
 الشبهام + فلكم جابل ومهاوي ^{انهم يفتقدون} ما يدركهم الا وياهم + ولتنبهوا
 قوم قد ضلوا من قبل وضلوا كثيرا من العوام + فاذا بدت ^{انهم يفتقدون} غيبتهم
 وغتر بغيرهم القيام + وتبدل شمل المسلمين وتبدل بينهم ^{تفرق} حكام
 انتهض قوم مستقيمون الى القيوم القيام + مقومون ^{نفا في القيوم} للدين
 القويم على منوال القوام + الذين لا يؤمنون قوام + ونشأ في قوام
 يقيمون ^{احكامه} ويقيمون ^{لا يملكون ولا يحكمون} لا يقومون بهذا القيام + فمدادهم وادابهم
 لا يرد عليهم وقراب طعام ^{احقق} + وجوهم اوا ^{لا يملكون ولا يحكمون} اجوهم بكل حج تقام
 وصطروا اصولهم المهينة ^{احقق} شد الاضطرام + بيراع كالصارم

الخدام + حتى الفرمست اى الفرام + وصحت بالصرم كالصرم منهم
 بربر ورجل سفوات ولىك الكهايم + ومنهم قزام قد استهم باثبات
 سمحت من منكرات هولاء القزام + وكل وجه يومولها فله بها
 الغرام + ولما لم يات لثبات المولد والقيام + ما تشفى العليل يستقى
 العليل وينقع الاوام + شمر على ساق السجدة واخرهم بانحرام لا شجر
 المولد واخسان القيام + من هو متفرع فارغ في الاصول والكلام
 متبرع بارع في العلوم كلها برأيه سبحانه الكلام + الذى علام علوم
 مرفوعة بين العلماء الاعلام + وفيوض ضمة سائلة في السهل والرخام
 يخلق الخلاق بالخلق الوسام + وكل الخلاق عن الخلاق الزمام
 وانه لبا مام مبين قد ابانه الامام + وقاصد مقصد الهدى كل قاصد
 باعد يقصد قصد الامام + فلم من المنة لامة لها تهتدى بهذا
 الامام + وتدين وياقويا قد قومت الامام الامام + ياتم به النبأ
 يومه الرجال تشد الرجال من ديار واكام + يرفون اليه كيازف
 الحام + لا تفراف العوارف المعارف الاحكام + وكل عقدة لا تحل
 بانامل العقول والافهام + وينفى اليه الركاب لينيل المرام + كل

من موصي معاوية من صبيح اوشام + فمن اثر اثره اثر الماثره
 العظام + ومن اخذ اخذه يعرف في العرفاء العظام + منقولاً
 نقله معنفة الى الشارع المنعام + وهو يشهد ان كانها بالمعقولات
 احسن القشيد والاحكام + يرمى المعقولات محسوسات انهم
 يرمى مناظره كلما ناطره صميتاً سيكتفاً بالافحام + زان علمه تقاه
 حكمه هراه كاترين الوسام + السحلي والخدم + وفاق اوكيار الافاق
 فواق دكان على القمر التمام + كما اربى على الربانيين ببرد انعام +
 يلزم الى الحق حق الالزام + ويلزم المصارع بالمنطق والكلام +
 يعلم من سمعون مواعظ ان ابن ممنون عنده كهام + واصافة
 البلاء الى ابن المرافعة روع واهتمام + هو العلامة البحر الططام +
 المقول الفضل المنعام + النكر الحجة الهام + الاريب اللبيب القمام +
 الحصى الصفي القمام + الخفي القفي العلما + المحمد المحمد القدام +
 دوشرف والمجد القدام + الذكي الزكي الكرام مولانا ومولى الانام +
 استاذنا واستاذ الاعلام + المولوي محمد سلامة الله
 لا زال كما سيمتد كما منسجما شدة الانسجام + الى يوم تشقق

من انعام الى انعام

٩
 العالم الذي يتبعك
 بالاستغناء

قلوبهم لا الجوارح واليهام ^{بجمع} وجميع دجائزه الكمال واتمام ^{بجمع} لها
يتعلق بالمولد والقيام ^{بجمع} ولعن عداه احكام ^{بجمع} ولعن عداه اجسام ^{بجمع}
والناس انهم وللخناس افحام ^{بجمع} وللعرو اثبات وللمنكر اعدام ^{بجمع}
وللمرشد احكام ^{بجمع} وللمنكر احكام ^{بجمع} ولفتح دلام ^{بجمع} وللغنى المليم باملا ^{بجمع}
فجرى السد مولانا الجزاء السام ^{بجمع} وعلية نعمة غاية الالهام ^{بجمع}
واطال طليطه الالهم المستدام ^{بجمع} بارغد عيش لا يسام في لاسا ^{بجمع}
بحق صنديد المرسلين سيد الانام عليه وعلى آله الكرام وصحابة الفضلاء ^{بجمع}
ارزى صلوة الله طيب السلام ^{بجمع} وما صلت بجلالة السلام ^{بجمع}

وَقُلْتُ مَوْحًا

ويل لعين سبمت سجام	ففتى الادار على الورى سبام
سبح الهوى هم الهوى قدمني	نار الجوى سفتيطني لوزامى
تقريع عذال شيع لوعتى	لوم اللوام مضم لضمى
يا لاحتى الصب الهوى لاطمة	ان الهوى لا تترك بلام
ولطالما اشجى الملووم لومه	ادنا اصابة عيون وسام
فيونها الشوى لقرع من رنا	وفر وعمن جابل الالهام

الحمد لله الذي هدانا لهذا

تصميمي من قصب نيرة
طرف الطيب مضاوّه مثل الطيب
اما الضفار كالافاعي لسعة
مالافاعي ان سليمان تسعن
يا بارك سد اللبام فقد حوت
فانخذ بدروحه هي بالة
او عارض البيضاء مثل عقيقة
لا بل من اشباع الكلام سلال
هذا الذي يزلي على النقا
قوسامة الاوسام طلزل
بيضاؤه من عين محورة
هي سطرنا هبت الرحان
وبياضه من اسطور كفرق
او ذاك طرف العين شفيها
ويعل من ضل سبيل عن البو

طورا لطيف تارة بلما م
موفوذه الاكباد مثل سها م
بعد اله من قاتل سها م
فيلمها لايرتجي السلام
تم التام ملك ليل م
اذا حدقت كالكر بالاسلام
فلقد تصور بعارض وطلام
سود من اصفا م مثل خام
برشاقة ووسامة وقسام
ووسامة يقبى على الايام
وسواوه من مقلّة الارام
فوق اخذ ووصفائر الاوسام
اسحور اربو مض في الدجى لمظلام
ونفايعي عن صم الاسقام
وقد نهوى في ما ثم واثام

ونقاطه المسكيتة السوداء في
 اما الدوائر دائرات بلاغة
 كلا الهدي الدائرث وائرث
 عرف الشدوى يفوح نكاته
 والحجر من مسك الغزال مطر
 يا قداسات فتك غف طيب
 خير الورى سمي السما على اسما
 سحر المدي يمجدى وى صدى
 ماوى على ماوى وى الصد
 معنى لعفاة يميحها العصاة
 نظام شمل العالمين محمد
 صلى عليه وآله رب الورى
 اهدى لنا دية المسكرم ربه
 فبذكره فاحت في الورى
 الا اعدى فعدت به بالولة

بيضاء في حد الوسيم كسام
 وفصاحة قد فصحت بمرام
 الغاوى الذى هو مكر الا ديام
 جعل اليراعة من فروع بشام
 مما وراق الياسمين الناس
 من نشر ذكر السيد المنعام
 ا على الذرى ليل اسرى مبنام
 برضا به الاحلى وعذب بنام
 مولى البرية عصمة الانام
 يميح عن مغرم وعشام
 شتات نظم الكفر خير نظام
 واشاعة التسليم بالاعظام
 ارسى درود تهيئة وسلام
 من سمها تشفيه عند مقام
 انا الطيب للمجبلان رحام

ذكر الولادة خيرة الاذكار اذا
 تقيته في شهر مولد بدا
 كثر الزمان كثير غاؤه
 سدد مرصفت قد صفت
 ميمنه بلغ الكلام ببلغ
 ان الذي قد كان يكر ذكره
 حقت له من على الالقي
 هذي سهام والقفا بمضاها
 جنى المؤلف بالوعى بقله
 اشدت مرتجلا لعام خاسم

قد يتبع المذكور في الاكرام
 من صومه الاثنين اتي صيا
 عما هو البشري عن الاعلام
 الدر النظيم الزمراي نظام
 هو منقى التحقيق والافهام
 اضحى بالصميمت بالافهام
 لما رحق الحق بالاقلام
 تمضى قلوب ادلى البوادى
 فصل المجاهد بالقفا وسام
 فصل الخطاب محقق لقيام

سوده العبد الكهام + قصير الباع والاقدام + كسير البال كثير الالام
 صغار القدر صغير اليام + الحميمير العيام + محمد عبد الله المستهام
 حمام السدحين جان له الحمام + يوم يعرف المجرمون بيمام فوجده
 بالنواصي الاقدام + حياه قلبا سليما ينفع عند الملاحم + يوم لا ينفع
 ولا بنون الا من اتى الله قلب سليم عن الاستقام فقط

الحمد والشكر
 كذا في تاريخ ادب
 ابي العلام الفاضل
 المتقون
 العالم الامير
 واقف القرون والاصول
 الحاج محمد بن علي
 محمد بن علي
 ابن العاصم
 كذا في تاريخ ادب